

Homoparentalita z pohledu studentů oboru sociální pedagogika

Andrea Koželová

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Andrea Koželová**
Osobní číslo: **H12059**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Homoparentalita z pohledu studentů oboru sociální pedagogika**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti homosexuality, teorií vzniku pohlavní identity a výchovy dítěte v homosexuální rodině.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HAMER, Dean. Geny a osobnost: biologické základy psychiky člověka. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-779-5.

HILL, Grahame. Moderní psychologie: hlavní oblasti současného studia lidské psychiky. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-641-1.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

JANOŠOVÁ, Pavlína. Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-802-4722-849.

KASSIN, Saul. Psychologie. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1716-3.

RENZETTI, Claire. Ženy, muži a společnost. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0525-2.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Eva Šalenová**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **9. ledna 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

Ve Zlíně dne 9. ledna 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně25. 2. 2015.....

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Práce se zaměřuje na zmapování názorů studentů oboru sociální pedagogika na výchovu dítěte v homoparentální rodině. Teoretická část se zabývá psychosexuálním vývojem jedince, vymezením pojmu homosexualita a výchovou dítěte partnery stejného pohlaví. Praktická část je realizovaná formou kvantitativního deskriptivního výzkumu. Údaje jsou získány pomocí dotazníkového šetření, konkrétně pomocí Likertovy škály, u studentů 3. ročníku prezenční a kombinované formy oboru sociální pedagogika. Výsledky šetření shrnují subjektivní vnímání studentů na výchovu dítěte v homoparentální rodině, zda je podle nich tato problematika dostatečně zakomponována do studijních osnov, zda přisuzují vliv rodinné struktury na utváření pohlavní identity dítěte, jak vnímají lesbické mateřství a gay otcovství, jak vnímají prospěšnost výchovy v homoparentální rodině a zda jsou podle nich sociální pracovníci schopni se vyvarovat opresivním způsobům jednání se sexuálními menšinami.

Klíčová slova: dítě, gender, homosexualita, homoparentalita, rodina, výchova

ABSTRACT

The work focuses on mapping opinions of students of Social Pedagogy of raising a child in homosexual family. The theoretical part occupies with the psychosexual development, definition of the concept of homosexuality and the raising of the child to same sex partners. The practical part is realized by quantitative descriptive research. Data are obtained through a questionnaire survey, specifically using Likert scale, with students 3rd year full-time and combined forms of social pedagogy. The survey results summarize the subjective perception of the students of raising a child in a homosexual family, whether students see as the issue is adequately integrated into the curriculum, whether students attribute to the influence of family structure on the formation of gender identity of the child, how students perceive view on lesbian motherhood and gay fatherhood, how perceive benefit of raising in homosexual family and whether students think social worker are able to avoid oppressive way of dealing with sexual minorities.

Keywords: child, gender, homosexuality, homoparentality, family, raising

Děkuji Mgr. Evě Šalenové za svědomité vedení, odborný dohled a cenné rady, které mi poskytla během celého zpracování bakalářské práce. Mé poděkování patří také Bc. Lucii Adamcové za pomoc při gramatické kontrole.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 PSYCHOSEXUÁLNÍ VÝVOJ	12
1.1 SEXUÁLNÍ IDENTITA	14
1.2 SEXUÁLNÍ ROLE.....	16
1.3 SEXUÁLNÍ PREFERENCE	18
1.4 SEXUÁLNÍ CHOVÁNÍ	19
2 HOMOSEXUALITA	21
2.1 PŘÍČINY VZNIKU HOMOSEXUALITY	22
2.2 MĚŘENÍ HOMOSEXUALITY	27
2.3 VNÍMÁNÍ HOMOSEXUALITY	29
3 VÝCHOVA DÍTĚTE V HOMOPARENTÁLNÍ RODINĚ	33
3.1 LESBICKÉ MATEŘSTVÍ	39
3.2 GAY OTCOVSTVÍ.....	43
II PRAKTICKÁ ČÁST	47
4 DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	48
4.1 VÝZKUMNÉ CÍLE A OTÁZKY	48
4.2 VÝZKUMNÝ SOUBOR	49
4.3 TECHNIKA SBĚRU DAT	50
4.4 METODA ANALÝZY DAT	50
5 ANALÝZA DAT	51
5.1 INFORMOVANOST STUDENTŮ O HOMOPARENTALITĚ V RÁMCI STUDIJNÍHO OBORU	51
5.2 VLIV RODINNÉ STRUKTURY NA UTVÁŘENÍ SEXUÁLNÍ IDENTITY DÍTĚTE	56
5.3 VNÍMÁNÍ LESBICKÉHO MATEŘSTVÍ A GAY OTCOVSTVÍ	70
5.4 PROSPĚŠNOST VÝCHOVY V HOMOPARENTÁLNÍ RODINĚ.....	76
5.5 ZPŮSOBY JEDNÁNÍ SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ SE SEXUÁLNÍMI MENŠIMANI	79
5.6 INTERPRETACE DAT	89
6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	94
ZÁVĚR	95
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	97
SEZNAM GRAFŮ	100
SEZNAM TABULEK	103
SEZNAM PŘÍLOH	105

ÚVOD

Nelze zpochybnit, že pohled na homosexualitu se v průběhu dějin radikálně změnil. Od doby, kdy homosexualita byla ve společnosti trestně stíhána a byla naprostým tabu, jsme se posunuli do doby, kdy homosexuální orientace je obecně uznávaná jako orientace heterosexuální a homosexuální páry mohou ve vybraných zemích uzavírat manželství či registrovaná partnerství. Sokolová (2009, s. 127) uvádí, že česká společnost se vyznačuje tzv. podmíněčnou tolerancí. Tento pojem vyjadřuje stav společnosti, která toleruje homosexualitu, homosexuální páry či registrovaná partnerství, ale nedokáže přijmout myšlenku, že by tyto páry byly vhodné k vytvoření adekvátního rodinného prostředí. Homoparentální rodičovství, neboli rodičovství osob stejného pohlaví, je v současnosti v zahraničí i v České republice velmi diskutované téma, které rozděluje svět na dva tábory. Na jedné straně stojí zastánci, kteří nespatřují žádné ohrožení či negativní vliv výchovy dítěte, které by mělo vyrůstat se dvěma matkami či dvěma otci. Na straně druhé stojí odpůrci tohoto poněkud netradičního modelu, kteří zastávají názor, že zajistit řádnou výchovu a zdravý emocionální růst mohou pouze matka s otcem. V rámci této bakalářské práce se nesnažíme zmapovat názory veřejnosti k této problematice, ale obracíme svoji pozornost na studenty humanitních oborů, konkrétně oboru sociální pedagogika, u kterých se předpokládá, že někteří z nich v budoucnu naleznou své uplatnění jako sociální pracovníci, kde se mohou v rámci praxe setkat se sexuálními menšinami a narazit tak na problematiku homoparentality. I když si plně uvědomujeme, že po legislativní stránce nemohou registrované páry využít žádnou z forem náhradní rodinné péče či osvojit si biologického potomka svého partnera/své partnerky, domníváme se, že by tato problematika neměla být opomíjena v rámci studijních osnov humanitních oborů.

V první kapitole teoretické části práce se zaměřujeme na psychosexuální vývoj jedince spolu s jeho složkami podílejících se na jeho utváření, kterými jsou sexuální identita, sexuální role, sexuální preference a sexuální chování. Zejména v rámci podkapitoly zabývající se sexuální identitou se zaměřujeme na popsání identifikační teorie, teorie sociálního učení, kognitivně-vývojové teorie a teorie genderového schématu. Ve druhé kapitole se zaměřujeme na vymezení pojmu homosexualita, kde zahrnujeme definování tohoto pojmu z řad několika autorů. Neopomíjíme historický vývoj, který poukazuje na to, jak se s postupem času na homosexualitu nahlíželo a jak se k ní společnost staví dnes. Dále se pokoušíme vymezit příčinu vzniku homosexuality, zde největší pozornost věnujeme teorii vlivu výchovy a prostředí a biologické teorii, kde zmiňujeme i několik dosud proběhlých

výzkumů. V podkapitole, která se zabývá způsoby měření homosexuality, se zaměřujeme zejména na Kinseyho škálu spolu s penilní pletysmografií a vaginální fotopletysmografií. Poslední kapitola teoretické části je věnována již samotné výchově dítěte v homoparentální rodině, ve které přinášíme názor českých, ale i zahraničních odborníků vztahující se k dané problematice. V podkapitolách přibližujeme výchovu dítěte v rodině se dvěma ženami a v rodině se dvěma muži.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PSYCHOSEXUÁLNÍ VÝVOJ

Na sexuální vývoj můžeme nahlížet jako na složitý a souhrnný proces skládající se z různých složek, který je ovlivňován biologickými, psychologickými a sociálními determinanty. Psychosexuální vývoj každého jedince může být modifikován působením vlivu výchovy a učení. (srov. Weiss, 2008, s. 157; Weiss, 2010, s. 98)

Tento proces se začíná utvářet již v **prenatálním období**, ve kterém můžeme zaznamenat následující důležitá stádia: splynutí embryonálních buněk, při kterém je určeno ženské či mužské pohlaví; vytvoření ženských a mužských pohlavních žláz; utváření ženského a mužského pohlavního systému a vývojové rozlišení pohlavně specifických center v mozku. V **postnatálním období**, tedy po narození dítěte, se sexuální vývoj dále dělí do čtyř klíčových fází. (Weiss, 2010, s. 98)

První fáze probíhá **od narození dítěte do 6 let věku**. V této fázi jsou tělesné pocity primární a jakýkoliv zájem dítěte o pohlaví a s ním spojené chování je vyjadřováno bezprostředně do té doby, dokud se dítě nenaučí tyto projevy potlačovat. Pro dítě je velmi významná interakce mezi ním a osobou, která o něj pečuje. Již v této fázi se vytváří půda pro přijetí sebe sama a v širším kontextu se zde také formuje sebeúcta. Uvádí se, že již čtyřtýdenní dítě projevuje zájem o tělesné funkce, mezi které můžeme zařadit jídlo, koupání či dotyky pečující osoby. Pokud proces trávení či vyměšování neprobíhá tak, jak by měl, projevuje dítě svou nespokojenost navenek. Ve 4. měsíci dochází při kojení k prvnímu navozování očního kontaktu s matkou. Ve druhém půlroce života má dítě potřebu užívat své ruce. Prozkoumává svět pomocí rukou a úst, čímž tak pokračuje proces objevování sebe sama. Dítě má také čím dál více pod kontrolou proces vyměšování. V prvním roce dítě na sebe strhává pozornost a okolí mu napomáhá rozvíjet jeho identitu. K záměrnému dráždění genitálu dochází jen výjimečně. Děti v tomto období rády pobíhají nahé a milují koupání. Období dvou let je velmi významné v procesu dospělé sexuality. Dítě je schopné otáčet předloktím, čímž má větší možnost pro záměrné dráždění svého genitálu, díky kterému uvolňuje napětí. V tomto období se učí také ovládat své svěrače pro lepší kontrolu vyměšovacího procesu. Neuronová síť, která zodpovídá za kontrolu vylučovacího systému a sexuálních funkcí, je dokončena v průběhu 5. roku života dítěte. (Weiss, 2010, s. 98)

Druhá fáze psychosexuálního vývoje probíhá **od 6 let věku do nástupu období pubescence**, tedy přibližně ve 12 letech. Tělesný růst již neprobíhá tak rychle jako v předchozí fázi. Pozornost se více soustřeďuje na psychický rozvoj. Velký význam zde

hraje potřeba soukromí a nezávislosti. V předškolním věku hraje významnou roli to, jak dospělí jedinci dokáží uspokojit dětskou zvědavost a jak dokáží zodpovědět jejich otázky. Ve škole pak děti často užívají nemravné výrazy, jejichž významu plně nerozumí a projevují zájem o jejich vysvětlení. V tomto období také dochází k erotickým fantaziím a psaní milostných dopisů. Navazování kontaktů mezi chlapci a dívkami je doprovázeno řadou konfliktních situací. Způsob, kterým si děti osvojují chování, které je více či méně podmíněno pohlavními stereotypy rolí, vytváří a potvrzuje jejich pohlavní identitu. Uvádí se, že čím striktněji dospělí jedinci trvají na dodržování daných rolí, tím více jsou u dětí posíleny takové způsoby chování, které vedou k agresivní nadřazenosti chlapců a poddajnosti děvčat. V tomto období dochází také u děvčat k častým projevům škádlení, provokacím či vážným roztržkám. Dívky se ve vztahu k chlapcům nejčastěji projevují jako vychovatelky, které vykazují pečující a starostlivé služby. Chlapci tuto roli často odmítají a sami se projevují jako dominantní kamarádi, kteří mají potřebu prosazovat nárok na své zázemí a pozornost. Dívky přesto rády vyhledávají jejich přítomnost, kdy si prostřednictvím obětování a chlapeckého soupeření vytváří ženské sebevědomí. (Weiss, 2010, s. 98-99)

Třetí fáze probíhá s **nástupem puberty do období rané adolescence**. Obvykle se pohybuje mezi 13. – 15. rokem života jedince. Jedná se o nejkomplicovanější fázi aktivního psychosexuálního vývoje. Vlivem hormonálního působení se stává prožívání tělesných funkcí opět primárním. V tomto období dochází znovu ke zrychlení tělesného růstu, který je doprovázen růstem sekundárně pohlavních znaků. Jedinci jsou velmi citliví ke vnímání vlastní identity v kontextu společenství. Sexuální chování se jeví jako bezmyšlenkovité, zbrklé, obecně považované za rizikové. Dochází také k prvním intimním sblížením s osobami (většinou) opačného pohlaví. (Weiss, 2010, s. 99)

Čtvrtá fáze probíhá v **rozmezí střední a pozdní adolescence**, asi od 16. roku života a výše. Tělesný růst se opět zpomaluje, dochází k dokončení vývinu sekundárně pohlavních znaků a k rovnováze hormonálního systému. K uvolnění sexuálního napětí dochází pomocí masturbace či partnerského sexu. Jedinci v této fázi rozvíjejí partnerské vztahy, kdy se postupně odpoutávají od rodiny s cílem založit rodinu vlastní. V rámci čtvrté fáze je nejdůležitější *proces sexuální identifikace jako proces přijetí svého pohlaví, jako součást osobní identity*. Pro tento proces je důležité, aby jedincova přebíraná identita byla potvrzena i jeho okolím. Rodiče, kteří jsou proti otevřené sexuální výchově a neradi hovoří se svými dětmi o otázkách sexu, mohou způsobit, že jejich děti řadu věcí ohledně sexuality poznají chybně. Rodiče by měli být ti, kteří pomáhají svým dětem utvářet si životní hodnoty. Weiss

uvádí, že *sexuální zdraví a schopnost prožitků v dospělosti významně závisí na věku a přiměřeném pohlavním chování v dětství.* (Weiss, 2010, s. 99-100)

Mezi činitele, kteří určují psychosexuální vývoj, řadíme sexuální identifikaci, sexuální roli, sexuální preferenci a sexuální chování (Weiss, 2008, s. 158). Jednotlivým složkám psychosexuálního vývoje se blíže věnujeme v následujících podkapitolách.

1.1 Sexuální identita

Sexuální identitou, nebo také identifikací, rozumíme pocit příslušnosti k určitému pohlaví. Případem poruchy sexuální identity může být transsexualismus, kdy dochází k rozporu mezi tělesným a psychologickým pohlavím. Sexuální identita je utvářena během raného dětství, a to až do 3 let věku. Jsou vedeny spory o tom, co přesně určuje sexuální identitu, zda se jedná o biologické či sociokulturní vlivy. O jejich vysvětlení se snaží identifikační teorie, sociální teorie, kognitivně-vývojová teorie a teorie genderového schématu. (srov. Weiss, 2008, s. 158; Weiss, 2010, s. 102, Janošová, 2008, s. 110)

Myšlenka **identifikační teorie** je spojena se ztotožněním se dítěte s rodičem stejného pohlaví. Autorem této teorie je Sigmund Freud, podle kterého dochází k přijetí mužské či ženské identity v předškolním věku dítěte, které po psychické stránce prochází několika důležitými změnami. První změna se odehrává v úrovni chování, kdy je dítě uchváčeno pohlavním ústrojím a příjemnými pocity vyvolanými masturbací. K další změně dochází v rovině vědomostní, kdy si dítě uvědomuje biologické rozdíly mezi chlapci a děvčaty. Poslední změna se dotýká úrovně prožívání, kdy díky uvědomění si rozdílů mezi oběma pohlavími dochází u dítěte k emoční krizi, která se prolíná ve vztahu k rodičům. Proces vytváření pohlavní identity probíhá u chlapců a dívek odlišně. Dle Freuda je u chlapců proces přijetí mužské identity výsledkem traumatizujícího pochopení toho, že až vyrostou, budou zcela odlišnou osobou své matky. Díky tomu pro ně přestává být matka vzorem, se kterým by se v budoucnu ztotožnili, a naproti tomu si chlapec vytváří k matce silný citový vztah, který může dosáhnout až nevyzrálé erotického charakteru. V jeho nevědomí se začne vytvářet představa, že by ho mohl otec za citově erotické pouto k matce potrestat kastrací. Mezi otcem a synem probíhá ambivalentní vztah, kdy na jedné straně se jedná o láskyplný vztah a na straně druhé je zde obava již z minulé kastrace. Dochází tak k Oidipovskému komplexu, kdy syn svádí vnitřní boj s otcem o matčinu náklonnost. Vyřešení tohoto konfliktu nastává v okamžiku, kdy se syn vzdá partnerského nároku na matku a přijme otce za svůj identifikační vzor. Syn tak přestává vidět ve svém otci protivníka a naproti tomu se

pro něj stává vzorem, kdy přejímá jeho hodnoty a který mu napomáhá se nasměrovat do budoucna. V momentě, kdy se syn identifikuje se svým otcem, je připraven na sexuální partnerství, ve kterém si může najít vhodnou osobu podobnou jeho matce, tedy s ženou. Proto je dle Freuda sexuální identifikace úzce spjata se sexuální orientací. U dívek tedy proces přijetí ženské identity probíhá zcela odlišně. Ve chvíli, kdy si dívky uvědomí biologické rozdíly mezi oběma pohlavími, dochází u nich k emoční krizi z důvodu závidění mužského genitálu, jehož absence v nich vyvolává pocity méněcennosti. V této fázi dcery pokračují v identifikaci se svou matkou. Přesto svádí vnitřní boj, který je vyvolán představou, že i ony měly kdysi mužský genitál, o který z nějakého důvodu přišly. Zlobí se na matku, kterou viní z toho, že nemají penis. Tento vnitřní boj je zkomplikován zjištěním, že matka prožívá citový vztah se svým otcem, který penis má. Tedy u dcer dochází ke kastročnímu komplexu. Touha po penisu je časem nahrazena touhou po dítěti, kdy si dcera uvědomí, že dítě je spojeno s přijetím ženské role a tato touha po dítěti se stává její motivací pro akceptaci ženské role. Dcera tedy pokračuje v identifikaci s matkou, jako jediným ženským vzorem. Freud tento proces nazývá spíše smířením než přijetím ženské identity. (srov. Brook-Gun, Matthews, 1979 cit. podle Janošová, 2008, s. 110; Janošová, 2008, s. 110-113)

Teorie sociálního učení spočívá v tom, že pohlavní identita a pohlavní role dítěte je utvářena vlivem působení rodičů, dalších vychovatelů a vlivem působení dané kultury, ve které dítě žije. Teorie byla vytvořena na základě experimentálního pozorování dění v rodinách a zejména chování dětí v určitých situacích. Tato teorie je založena na principu odměny a trestu, kdy pokud se dítě chová podle očekávaných rodových stereotypů, je odměněno. Pokud se ovšem odchyluje od očekávaných vzorců chování, je sankcionováno. Tedy především odměny a tresty zde fungují jako hnací motiv pro přijetí mužské a ženské pohlavní identity. I zde se uplatňuje učení pomocí nápodoby. Přijetí pohlavní role je uskutečňováno pomocí posilování ve formě již zmíněných odměn a trestů, dále pomocí pozorování projevů pozitivních i negativních způsobů chování ostatních jedinců a pomocí napodobování, kdy děti mají tendenci zopakovat chování, které bylo nějakým způsobem odměněno, anebo je pro ně atraktivní. (srov. Brook-Gun, Matthews, 1979, Beal, 1994 cit. podle Janošová, 2008, s. 114, 116; Janošová, 2008, s. 114-116)

Podle **kognitivně-vývojové teorie** se pohlavní identita vytváří souběžně s kognitivním vývojem a vývojem morálního myšlení. Autorem této koncepce je Lawrence Kohlberg, který tak rozpracoval Piagetův kognitivní vývoj. Dle této teorie je dítě schopné reagovat na vnější informace či situace pouze za předpokladu, že dosáhl určitého kognitiv-

ního stupně vývoje, který mu umožňuje těmto souvislostem porozumět. Kohlberg popsal tři vývojová stádia, kterými dítě prochází během vytváření pohlavní identity. V prvním stádiu si dítě uvědomí, že svět je rozdělen na dvě genderové skupiny, muže a ženy, a je schopné se do jedné z těchto skupin zařadit. V druhém stádiu si dítě začne uvědomovat, že příslušnost ke genderové skupině by mohla být do budoucna neměnná, i když si tím není ještě zcela jisté. Dítě se začne chovat jako chlapec či dívka pomocí nápodoby ostatních příslušníků stejného pohlaví. V této fázi dochází také k identifikaci dítěte s rodičem stejného pohlaví. Ve třetím stádiu, kdy dítě dosáhne věku 5 – 7 let, si je již zcela jisté, že jeho pohlaví je neměnné a uvědomuje si, že nelze dosáhnout jeho změny ani při překračování společensky očekávaného chování. (srov. Kohlberg, 1966 cit. podle Collins, Kutzaj, 1991 cit. podle Janošová, 2008, s. 116; Janošová, 2008, s. 116-117)

Na kognitivně-vývojovou teorii navázala v 70. letech **teorie genderového schématu**, podle které děti třídí informace ohledně mužského a ženského světa na základě genderových kognitivních kategorií. V rozumových schopnostech dětí byla popsána dvě schémata. Prvním z nich je nadřazené schéma, které obsahuje veškeré obecné informace, na základě kterých je dítě schopné rozlišit rozdíly mezi mužským a ženským pohlavím. Druhým z nich je podřazené schéma, které doplňuje obecné informace o detailnější informace o vlastním pohlaví. Na základě toho děti lépe znají a ovládají hračky typické pro jejich pohlaví a díky tomu lze vysvětlit, proč jsou děti více motivovány pro činnosti, které jejich pohlaví více odpovídají. (srov. Martin, 1990, Ruble, Martin, 1998 cit. podle Campbell et al., 2002 cit. podle Janošová, 2008, s. 117-118; Janošová, 2008 s. 117-118)

I když se některé výše zmíněné teorie vzniku sexuální identity v některých charakteristikách shodují, nemůžeme se s určitostí přiklonit k jedné z nich.

1.2 Sexuální role

Sexuální role je vnějším projevem sexuální identity, na jejímž utváření se podílejí kulturní a společenské vlivy, zejména pak rodina. Sexuální roli můžeme rozumět jako komplexu předpisů a pravidel určujících pohlavní, tedy mužské či ženské, chování jedince. Jedná se o předepsané chování, kterým je ve společnosti dáno, jak se mají muži a ženy chovat a jaké chování je k jejich pohlaví adekvátní, přičemž se daná pravidla ve společnosti mohou velmi rychle měnit. (srov. Weiss, 2010, s. 102; Karsten, 2006, s. 63; Hartl, Hartlová, 2010, s. 504)

Nejdůležitějším identifikačním vzorem jsou pro dítě rodiče, kteří předávají svému potomkovi hodnoty a postoje vůči druhému pohlaví. Již mezi druhým a třetím rokem věku si děti začínají uvědomovat sexuální (neboli genderové) role, tedy začínají mít představu o tom, jací chlapci a dívky ve skutečnosti jsou a vytváří si představu o tom, jací by měli být. V rodinném prostředí můžeme zaznamenat rozdílné zacházení s chlapci a děvčaty. Rodiče mají tendence dívky více ochraňovat, naopak chlapce považují za odolnější a nemají obavy se s nimi pouštět do dynamičtějších motorických her. Rozdíly můžeme nalézt také ve zhotovení dětského pokoje a jeho vybavení hračkami k příslušnému pohlaví, ve způsobu oblékání či podpory zájmů dětí. V předškolním věku dochází k přirozenému procesu, kdy se děti rozdělují do homogenních skupin dle pohlaví, tedy kdy dívky vyhledávají dívčí společnost a chlapci chlapeckou společnost. V anglické literatuře můžeme nalézt termíny pro označení dětí, které se projevují způsobem chování, které je typické pro vrstevníky opačného pohlaví. Chlapci, kteří se více prezentují jako dívky, se označují termínem „sissy-boys“ a dívky, které vykazují více chlapeckých zájmů, se označují jako „tomboys“. Dodnes se ve společnosti setkáváme s tím, že pokud si děvče hraje s autíčky, nepovažuje se to za nic neobvyklého. Pokud ovšem narazíme na chlapce, který dává přednost hraní si s panenkami, může narazit na nepochopení či výsměch ze strany okolí. Většinou tento neobvyklý projev chování u chlapců vyvolává u rodičů obavy z možné homosexuální orientace. Některé průzkumy prokázaly, že tyto projevy chování se snaží rodiče koordinovat formou tělesných trestů či odpíráním rodičovské lásky. S příchodem školní docházky se na identifikaci podílejí nejvíce vrstevnické skupiny a škola. V minulosti bylo pravidlem, že děvčata dávala přednost k navazování přátelských vazeb ve dvou, zatímco chlapci se nebránili více početnějším skupinám. Dnes se tento rozdíl stírá díky určitému vyrovnání pohlavních rolí. Dalším významným činitelem podílejícím se na formování pohlavních rolí jsou média. Televize zprostředkovává dětem typická mužská a ženská povolání. Levinson (1975) uvedl seznam mužských a ženských profesí, které se nejčastěji objevovaly v amerických pořadech. Muži byli většinou ilustrováni jako profesori, lékaři, obchodníci či kosmonauti, zatímco ženy byly prezentovány jako učitelky, servírky, zpěvačky nebo matky v domácnosti. Svůj význam zde bezesporu mají i reklamy. V období adolescence je pro chlapce důležitý úspěch ve sportu, úspěch u dívek a nebýt příliš zženštilým. U dívek je nejdůležitější heterosexuální atraktivita a oblíbenost, jelikož jejich konečným cílem je manželství a založení rodiny. (srov. Weiss, 2010, s. 102-103; Janošová, 2008, s. 41-42, Karsten, 2006, s. 64-74)

Projevy sexuálních rolí jsou úzce spjaty se společností, která vytváří na jedince tlak pro přijetí požadavků, které s danými genderovými rolemi souvisí. Realizace genderové role nevychází pouze z toho, zda se jedinec cítí být mužem či ženou, ale také závisí na míře přizpůsobení se jedince s jeho okolím. V některých zemích jsou jedinci pro nedodržení těchto společenských konvencí sankciováni. Naopak některé země plně akceptují stav, kdy jedinci touží po změně pohlaví, chtějí uzavřít manželství s osobou stejného pohlaví či chtějí s touto osobou zažádat o osvojení dítěte. V těchto zemích jsou naopak sankciovány xenofobní zásahy proti příslušníkům sexuálních menšin a jedincům, kteří se v této oblasti projevují odlišně. (srov. Weiss, 2010, s. 102; Costin, Draguns, 1989, Thorne, 1994 cit. podle Janošová, 2008, s. 41-42; Janošová, 2008, s. 41)

Ve třetí kapitole se více zabýváme sexuálními rolemi dětí, které jsou vychovávány rodiči stejného pohlaví, kteří tak nevytváří pro děti tradiční vzorový model muže a ženy.

1.3 Sexuální preference

Sexuální preference (nebo také sexuální orientace) představuje způsob, jakým jedinec dosahuje uspokojení svých sexuálních potřeb a kterým objektem (zda mužským či ženským) je přitahován. Sexuální preference označuje trvalé zaměření sexuálního zájmu na konkrétní jedince, které je udáváno spíše fyziologickými silami než silami sociálními. Termín sexuální preference je častěji užíván věřícími lidmi, kteří jsou přesvědčeni, že sexuální orientace je záležitostí volby. V případě, že jedinec preferuje osobu opačného pohlaví, mluvíme o heterosexuality. Upřednostňuje-li jedinec osobu stejného pohlaví, hovoříme o homosexualitě. Jestliže jedinec udržuje sexuální styky s osobami opačného i stejného pohlaví, mluvíme o bisexualitě. Bisexualita, která je také označována jako bipolární sexuální orientace, je často neakceptovatelnou sexuální orientací. (srov. Weiss, 2010, s. 103; Hartl, Hartlová, 2010, s. 67, 371, 439; Kassir, 2007, s. 310)

Snahy o změnu sexuální orientace (zejména té homosexuální) byly neúspěšné. V těchto terapiích chyběl rozbor erotických fantazií, snů a představ či kvalita a četnost zamilovaností jedinců, stejně jako popis jejich psychosexuálního vývoje. Nebyly využity falometrické či psychodiagnostické metody. V roce 2000 Americká psychiatrická asociace vydala dokument, ve kterém uvedla, že nedoporučuje terapii homosexuality, jelikož nejsou dostatečné důkazy o její úspěšnosti, naopak existuje riziko poškození pacienta, a odmítla považovat homosexualitu jako stav, který vyžaduje léčbu. Kolářský a Bricheín uvádí, že změna sexuální orientace není po třetím roce věku možná. Kurt Freund, česko-kanadský

sexuolog, byl u nás první, kdo odmítl možnost změny sexuální orientace, kterou tedy považoval za neměnný rys každého člověka. Sexuální orientace se většinou projeví až v období puberty a adolescence. Existují i případy, kdy se již v prepubertálním věku objevily náznaky některých poruch sexuální preference, které v dospělosti vyústily v sexuální parafilie, mezi které můžeme zařadit fetišismus, voyerismus, exhibicionismus a podobně. (srov. Weiss, 2008, s. 159; Weiss, 2011, s. 197)

Způsob, jakým vývoj sexuální preference a jejich poruch probíhá, není zcela úplně objasněn. Uvádí se, že na mechanismus tohoto vývoje mají vliv vrozené faktory, stejně jako speciální naprogramování mozkových sexuálních center během kritické fáze těhotenství. Dle Weisse se vlivy prostředí uplatňují až na základě vrozených faktorů. V minulosti proběhly snahy o zjištění toho, co způsobuje sexuální orientaci pomocí rodinných konstelací, z vad postav rodičů či z jiných vlivů prostředí, avšak neúspěšně. (Zvěřina, 1995 cit. podle Weiss, 2008, s. 159; Weiss, 2008, s. 159) V jedné z podkapitol druhé kapitoly se snažíme blíže vysvětlit některé z teorií vysvětlujících vznik homosexuální orientace.

1.4 Sexuální chování

Sexuální chování označuje takové chování jedinců, které je vázané na sexualitu a které je založeno na fyziologických základech, ale také na vnitřních psychologických pochodech a je úzce spojeno s emocemi. Sexuální chování dospělého jedince je výsledkem dlouhého, komplikovaného a problémového procesu. (srov. Maříková, Petrušek, Vodáková et al., 1996; Weiss, 2010, str. 103).

Člověk vykazuje určité sexuální chování již od raného dětství. Schopnost pohlavního vzrušení spojeného s orgasmem byla vypořazována nezávisle na pohlaví u šestiměsíčních dětí, kdy tato schopnost přetrvává až do zahájení sexuálních styků s partnerem či partnerkou. Kinsey spolu se svými spolupracovníky provedli výzkum, ve kterém zjistili, že většina chlapců a podstatné procentuální zastoupení dívek již masturbuje v prepubertálním věku, kdy tato aktivita přetrvává i nadále, pouze se stává méně viditelnou a intimnější. Častou sexuální aktivitou dětí kolem pátého roku věku jsou sexuální hry, které jsou projevem zcela přirozené dětské zvědavosti. Jedná se o hry, při kterých dochází k prozkoumávání intimních partií či napodobování sexuálních aktivit dospělých jedinců. V naprosté většině případů jsou tyto hry praktikovány nekoitální formou. Jejich provozování je zcela běžné a jejich zakazování nebo trestání může způsobit zpomalení vývoje sexuální identity a sexuální role. V období puberty dochází k propojení sexuální preference, identity a reaktivity.

U dívek puberta většinou začíná první menstruací, u chlapců prvním výronem semene a zvýšenou potřebou sexuálních potřeb a aktivity, u obou pohlaví pak vývojem sekundárně pohlavních znaků. V období puberty se schopnosti pro citové vztahy a život v páru teprve utvářejí. V období puberty a adolescence pak dochází k rozvinutí schopnosti sexuální vzrušivosti, dosažení orgasmu, sexuální spokojenost a především k rozvoji emoce zamilovanosti. K prvnímu pohlavnímu styku dochází u nás u obou pohlaví zhruba ve věku 17 a 18 let. Věk první soulože je v různých zemích a kulturách rozmanitý. Všechny právní systémy mají stanovenou hranici minimálního věku pohlavního styku. V České republice je tato hranice stanovena na 15 let. (Bakwin, 1973, Money a Ehrhardt, 1972, Bacroft, 1989 cit. podle Weiss, 2008, str. 159-161; Weiss, 2008, s. 159-161, Weiss, 2010, s. 103)

Sexuální chování může u člověka plnit několik funkcí. Může se jednat o prosazení mužských či ženských rysů chování a osobnosti, rozvoj sebeúcty, rozvoj vztahů, zdroj potěšení, uvolnění napětí, zdroj vzrušení, nebo také zdroj materiálního zisku. Sexuální chování má stejně jako u zvířat, tak i u lidí párový charakter. V první fázi jde především o výběr vhodného partnera a o vzájemné erotické působení na úrovni namlouvání. Pretaktilní fáze po dlouhé komunikaci přechází postupně do taktilní fáze, kde již vzniká párový vztah. V dobře fungujícím vztahu, který je většinou založený na bázi věrnosti a monogamie, je sexualita prožívána nejpřirozeněji a nejintenzivněji. Jedním z projevů lidské sexuality je autoerotika neboli schopnost jedince dosáhnout orgasmu na základě dráždění svých pohlavních orgánů. V současnosti se setkáváme s konzumním přístupem k sexualitě. Tento přístup zaznamenáváme především u mužů, u kterých se vyskytuje vysoká tendence provozování neosobních, nezávazných pohlavních styků. V České republice probíhá od roku 1993 projekt, který je každých pět let opakován a který sleduje sexuální chování české populace a jeho změny. Výzkumný vzorek tvoří respondenti starší 15 let. Výzkum se zaměřuje na počátky partnerské sexuality, věk první schůzky, první nekoitální aktivity, první delší partnerské vztahy, první masturbaci, věk první soulože, počet sexuálních partnerů, délku trvání soulože, četnost soulože, užívání antikoncepce, přítomnost sexuální poruchy, zkušenost sexuálního zneužití v dětství či znásilnění. Obecně lze sexuální chování obyvatelstva ČR hodnotit pozitivně, a to díky zvyšující se odpovědnosti obyvatel v této oblasti. (srov. Zvěřina, 2003, s. 51-52; Weiss, 2010, s. 103; Weiss, 2011, s. 147-154)

V další kapitole se zaměříme na homosexuální orientaci, na příčiny jejího vzniku, způsoby jejího měření a na to, jaké místo zaujímá v dnešní heteronormativní společnosti.

2 HOMOSEXUALITA

V průběhu dějin bylo zcela běžné, že většinu mužů přitahovalo ženské pohlaví a většinu žen mužské pohlaví (Hamer, 2003, s. 147). Přesto se ve většinové heterosexuální společnosti vyskytovalo několik jedinců, kteří se vyznačovali homosexuální orientací. Řada vědců se už spoustu let snaží určit přesný počet homosexuálů, ale zatím neúspěšně. I když by se dalo říci, že oficiální celkové číslo v podstatě není důležité, lidé, kteří aktivně bojují za jejich práva, jsou přesvědčeni, že čím více lidí se přihlásí ke své homosexuální orientaci, tím větší šance budou mít na prosazování svých práv. (Rogers, 1993 cit. podle Kassina, 2007, s. 310) Dle Weisse (2010, s. 107) se odhaduje přibližný počet homosexuálů mezi 1 – 5 %, přičemž v českých studiích se k homosexuální orientaci hlásilo 0,3 – 0,9 mužů a 0,3 – 0,6 % žen. Možný (2006, s. 198) uvádí, že původních 3 – 5 %, je dnes některými autory nahrazeno 16 – 20 % mezi muži a 12 – 15 % mezi ženami.

Pojem homosexualita pochází z řeckého homos, což v překladu znamená stejný, stejným způsobem (Müller, Müller, et al., 2006, s. 124), a z latinského sexus, který v překladu znamená pohlaví (Maříková, Petrusek, Vodáková, et al., 1996, s. 383).

Procházka (2011, s. 198) uvádí, že definování homosexuality není jednotné, jelikož je důležité vymezit také kontext a kategorii, ke kterým se označení sexuální a citové preference vztahuje. Sám označuje termínem homosexualita sexuální a citovou sympatii mužů a žen k osobám stejného pohlaví. Uvádí, že je v současnosti dosti používaný výraz gay, který se v americkém kontextu užívá také pro označení ženy s homosexuální orientací. V Evropě se pro označení homosexuální ženy užívá termín lesbická žena, lesba či lesbička, který většina žen vnímá jako nevhodnou zdobnělinu. Dále se můžeme setkat s výrazem queer, který zahrnuje různé sexuální menšiny, pro jejichž označení se také hojně využívá akronym LGBT či LGBTQ odkazující na lesby, gaye, bisexuály, transsexuály a genderově nevyhraněné jedince.

Dle Kassina (2007, s. 310) se homosexuální orientací neboli homosexualitou rozumí upřednostňování jedinců stejného pohlaví.

Jandourek definuje homosexualitu jako vzájemné sympatie mezi jedinci stejného pohlaví. Upozorňuje také, že pojem homosexualita se nesmí zaměňovat s pojmem pederastie, který odkazuje na homosexuální vztah muže k chlapci, či s pojmem efebofilie, kterým se v antice označovala náklonnost mužů ke krásným chlapcům a která byla společností tole-

rována. (Jandourek, 2012, s. 100) Na možnou záměnu termínů pederastie či pedofilie upozorňují také Maříková, Petrušek, Vodáková et al. (1996, s. 383).

Schmidbauer (1994, s. 53) vnímá homosexualitu jako vztah k osobě stejného pohlaví, který je možno identifikovat v chování a který může vyústit až ke vzájemnému sexuálnímu dráždění a uspokojení.

Hartl a Hartlová pohlížejí na homosexualitu jako na pohlavní upřednostňování osob stejného pohlaví, přičemž rozlišují homosexualitu mužskou, která se vyznačuje citově neutrálním termínem gay a který tak postupně vytlačuje termíny jako androfil či uranista, a homosexualitu ženskou, která se vyznačuje termínem lesbismus, který tak nahrazuje termíny saphizmus či tribadie. Dále rozlišují mezi homosexualitou egodystonní a egosyntonní. Egodystonní homosexualita se vyznačuje tím, že jedinec není schopen se smířit se svou sexuální orientací, touží po heterosexuálních stycích, ale není jich schopen. Egosyntonní homosexualita je taková, kdy jedinec svou sexuální orientaci zcela přijímá, přiznává a dává ji najevo svému okolí. (Hartl, Hartlová, 2004, s. 194-195)

Způsob definování homosexuality se ve svém obsahu příliš neliší, a proto se můžeme přiklonit ke každé z uvedených definic. V následující podkapitole se snažíme přiblížit zejména dva proudy vysvětlující vznik homosexuální orientace.

2.1 Příčiny vzniku homosexuality

Dle Kassina (2007, s. 311) existují dvě teorie vysvětlující příčiny vzniku homosexuality, přičemž každá má své zastánce. Jedná se o biologickou teorii a teorii vlivu výchovy a prostředí. Obě tyto teorie, ale i další, mají své kořeny v dávné historii. Například řecký filozof Aristoteles uváděl, že homosexualita je vrozená a upevňovaná zvyky. Sigmund Freud (1997, s. 322) spojoval homosexualitu s narcismem. Dle jeho vyjádření lze silný pud, který je vázaný na narcistický typ jakožto volby objektu, považovat za určitou predispozici k homosexualitě.

Možný uvádí, že v západních společnostech díky liberálním zákonům, postojům a zvýšené medializaci se zvýšil počet homosexuálů. K těmto změnám se vyjadřuje poměrně v negativním slova smyslu. Poukazuje na to, že otevřená volba sexuality zvyšuje počet jedinců, kteří se svou sexuální orientací experimentují. Za zvýšením počtu výskytu homosexuálů tak nevidí biologické příčiny, ale vliv kulturních změn. (Možný, 2006, s. 197) Weiss (2010, s. 107-108) také uvádí, že za mírným nárůstem počtu homosexuálně oriento-

vaných osob, který byl zjištěn ze studie provedené v roce 2003, může stát jednak tolerantní přístup společnosti, nebo také to, že lidé mají více jasno ve své sexuální orientaci.

V rámci **teorie vlivu výchovy a prostředí** uvádíme výzkum Alana Bella, který spolu se svými kolegy absolvoval rozhovor s několika sty dospělými homosexuály a heterosexuály, přičemž se otázky zaměřovaly na jejich rodinné prostředí. Zjistili, že v rodinách homosexuálů a heterosexuálů neexistují významné rozdíly. Homosexuálové pouze poukazovali na těžší přizpůsobování se v dětství. Jak homosexuálové, tak i heterosexuálové cítili, že jejich sexuální orientace byla dána dříve před tím, než se projevila navenek. (Bell, 1984 cit. podle Kassín, 2007, s. 311)

Ke vzniku získané homosexuality dle Hartla a Hartlové (2004, s. 194) může dojít vlivem fixace na jedince v raném dětství či působením nevhodných vlivů v dospívání.

Tato teorie koresponduje s vyjádřením psychoanalytiků, podle nichž je homosexualita dána tím, jestli je dítě závislé na rodiči stejného, či opačného pohlaví. Teoretikové učení zdůrazňují, že za vznikem homosexuality může stát sexuální zkušenost dítěte s vrstevníkem stejného pohlaví. Pro žádnou z těchto teorií ovšem nebyly dodány dostatečné důkazy. (Kassín, 2007, s. 311)

Jandourek uvádí, že k získané homosexualitě může dojít kvůli vlivu sociálního učení, a to zejména vlivem raných sexuálních a erotických zážitků. Jedním z dalších možných činitelů způsobujících homosexuální orientaci může být stres, který prožívá žena v době těhotenství. (Jandourek, 2012, s. 100)

Dörner upozorňuje na fakt, že se po 2. světové válce v Německu zvýšil počet homosexuálů kvůli stresovým hormonům, které působily na jejich matky během těhotenství. Stresový původ homosexuality zkoumal na březích samiček bílých krys, jejichž potomci vykazovali známky deviantního sexuálního chování. Podle Dörnera se u těhotných žen, které prožívají stres, uvolňuje hormon adrenalin, který tak zabraňuje produkci testosteronu u mužského plodu, a tudíž u nich dochází k vývoji „ženského mozku“. Konvergenční teorie poukazují na fakt, že tyto vnitřní organické podmínky vytváří předpoklady, které jedinec může, ale nemusí realizovat. (Dörner, 1972 cit. podle Maříková, Petrušek, Vodáková, et al., 1996, s. 384) Dörnerova studie prošla kritikou kvůli nedostatečnému definování závislých a nezávislých proměnných a také kvůli tomu, že Dörner nezohlednil i jiné možné vlivy, které by mohly mít za následek vznik homosexuální orientace u dítěte, jako je např. chybějící zastoupení otce v rodině. (Weiss, 2011, s. 195)

Jandourek (2012, s. 100) nevyklučuje, že za vznikem homosexuality by mohla stát přílišná dominantní povaha či vyrůstání dítěte v neúplné rodině, kdy na dítě působí pouze matka.

Bilikiewicz a Imielinski uvádí, že za příčinou vzniku homosexuálního chování může stát otec dítěte, který se neprojevuje dostatečně mužně. Dále poukazují, že láska k matce či k jiné osobě, která ji nahrazuje, povoluje mužům tuto lásku přenést na jiné ženy. Pokud ovšem pociťují k matce určitou nenávisť, nemohou se tomuto přenosu naučit, a tak může dojít k tomu, že je cit předáván na jiné muže. Stejným způsobem probíhá tento proces i u žen. Dále poukazují, že i nadměrná láska k matce, která vzniká v situaci, kdy otec odejde od rodiny nebo zemře, může být příčinou vzniku homosexuální orientace. Toto tvrzení koresponduje s tvrzením psychoanalytické teorie, která homosexualitu vnímá jako neuvědomovaný sklon k zachování věrnosti matce (Bilikiewicz, Imielinski, 1974 cit. podle Maříková, Petrušek, Vodáková, et al., 1996, s. 384).

Weiss uvádí, že i když neumíme přesně popsat určité mechanismy, *sexuální orientace není otázkou volby, ale je především biologicky podmíněna* (Weiss, 2010, s. 108). Jedním z podnětů **biologické příčiny homosexuality** bylo vypořádání homosexuálních projevů chování u zvířat, které podpořilo skutečnost, že toto chování může být u zvířat vyvolané pomocí pohlavních hormonů, které jim byly podány injekčně. (Maříková, Petrušek, Vodáková, et al., 1996, s. 383) Bagemihl uvádí, že homosexuální projevy lze vypořádat u více než 450 druhů zvířat (Bagemihl, 1999 cit. podle Kassín, 2007, s. 310).

Biologickou příčinou vzniku homosexuality u lidí se zabývala řada vědců, jejichž výsledky výzkumu jsou přinejmenším zajímavé a zaslouží si pozornost.

Jeden z těchto výzkumů provedl Simon LeVay, který provedl pitvu u devatenácti homosexuálních mužů, šestnácti heterosexuálních mužů a šesti heterosexuálních žen. Jednotlivé pitvy byly prováděny anonymně a LeVay se při nich zaměřil na jádro v hypotalamu, které řídí sexuální chování a které je u heterosexuálních mužů větší než u žen. Výsledkem bylo zjištění, že jádro homosexuálních mužů bylo o polovinu menší než jádro heterosexuálních mužů, a že velikostně odpovídalo jádru heterosexuálních žen. (LeVay, 1991 cit. podle Kassín, 2007, s. 311) Je důležité zmínit, že LeVay objevil spojitost mezi velikostí jádra v hypotalamu a sexuální orientací, nikoliv, že velikost jádra byla příčinou vzniku homosexuality (Kassín, 2007, s. 311). Sám LeVay prohlásil, že zkoumal velikost jádra u dospělých lidí, a tak nemůže s určitostí prohlásit, zda se homosexuálně orien-

tovaní jedinci s menším jádrem již narodili, anebo se u nich takto vyvinulo s postupem času. (Nimmons, 1994, s. 66 cit. podle Kassin, 2007, s. 311)

Kassin (2007, s. 312) uvádí, že nejdůležitějšími výzkumy, které mohou zjistit existenci genetické predispozice, jsou studie dvojčat. Podle Hamera (2003, s. 151) během posledních 40 let bylo provedeno více, než dvanáct výzkumů dvojčat, kde hlavním předmětem zkoumání byla jejich sexuální orientace. Kallman v roce 1952 jako první provedl výzkum, ve kterém zkoumal dědičnost homosexuální orientace. Ve své studii porovnával jednovaječná dvojčata s dvojvaječnými. Výsledkem bylo zjištění, že u jednovaječných dvojčat byla vyzorována 100% shoda v homosexuální orientaci oproti dvojčatům dvojvaječným. (Weiss, 2010, s. 109)

Tomuto typu výzkumu se také věnovali Michael Bailey spolu s Richardem Pillardem, kteří zkoumali sto šedesát sedm homosexuálních jedinců spolu s jejich dvojčaty či adoptovanými bratry. Výsledkem bylo zjištění, že jestliže jedno z jednovaječných dvojčat bylo homosexuál, byla velká pravděpodobnost, že i druhé dvojče bude stejné orientace. Kassin uvádí, že u 52 % jednovaječných dvojčat byla zjištěna homosexuální orientace u obou bratrů. Tato pravděpodobnost byla mnohem vyšší u jednovaječných dvojčat než u dvojvaječných, kde se výskyt homosexuální orientace u obou bratrů potvrdil u 22 %. Tato studie byla v roce 1993 zopakována, tentokrát výzkum proběhl s lesbičkami. Výsledky byly téměř totožné s výsledky homosexuálních mužů. Nebyl zde však příliš výrazný rozdíl mezi jednovaječnými a dvojvaječnými dvojčaty (srov. Bailey, Pillard, 1991 cit. podle Kassin, 2007, s. 312; Kassin, 2007, s. 312; Hamer, 2003, s. 151-152).

Hamer uvádí, že všechny dosud proběhlé výzkumy poukazují, že sexuální orientace u mužů je dědičná z 50 %. To znamená, že na sexuální orientaci, ať už heterosexuální či homosexuální, se podílejí z 50 % geny a z 50 % jiné vlivy. Dále také poukazuje, že velmi významným výsledkem těchto výzkumů je zjištění, že působení společného prostředí má 0% spoluúčast na vzniku homosexuální orientace. Tedy jestliže dva chlapci vyrůstají ve stejném prostředí a z jednoho z nich bude homosexuál a z druhého heterosexuál, můžeme prohlásit, že způsob výchovy nemá vliv na vznik sexuální orientace. Tato teorie platí pouze u mužů, jelikož výzkumy žen lesbiček naopak prokázaly, že za vznikem sexuální orientace stojí prostředí a způsob výchovy. Nejznámější a zřejmě také nejvíce sporný je Hamerův tzv. gen pro homosexualitu, který byl objevený v jeho laboratoři v roce 1993. Když bylo Hamerovi a jeho skupině vědců zřejmé, že homosexuální orientace má svůj genový původ,

bylo důležité prozkoumat chromozomy a identifikovat, o které geny se přesně jedná. Jelikož se jim podařilo zjistit, že tyto geny jsou předávány z matky, zaměřili se na chromozom X. Začátek výzkumu se zaměřil pouze na zkoumání bratrů, u kterých byla zřejmá sexuální orientace. Snahou bylo zjistit, zda nějaká odchylka na chromozomu X nějakým způsobem souvisí s mužskou homosexualitou. Výzkumem prošlo čtyřicet dvojic homosexuálních bratrů, u kterých byla zjištěna podobnost (83% shoda) v části dlouhého ramene chromozomu X, zvaná Xq28. Tento objev vzbudil velký mediální zájem, který přinesl i velký příval kritiky. Jedním z opodstatněných kritických názorů byl ten, že Hamerovi a jeho skupině bylo vytýkáno, že výsledky byly zveřejněny na základě jednoho experimentu, který byl aplikován na malý výzkumný soubor. Na základě toho Hamer provedl experiment ještě jednou, tentokrát s třiceti dvěma homosexuálními bratry. Výsledkem byla 67% shoda v oblasti Xq28. Dále bylo Hamerovi vyčítáno, že do výzkumu byli zapojeni pouze bratři s homosexuální orientací. Na tento popud provedl Hamer další experiment, do kterého byli zařazeni také heterosexuální bratři homosexuálů. Jak Hamer očekával, mezi těmito sourozenci nebyla nalezena téměř žádná shoda v oblasti Xq28. Pokud byla u těchto sourozenců zjištěna shoda, odhadli ji statistici na 22 %. Hamer nicméně uvádí, že od uvedení výsledků výzkumů se nenašel žádný vědecký tým, který by se věnoval této oblasti. Hamer proto zdůrazňuje, že je důležité, aby výzkum podpořilo více laboratoří. (Hamer, 2003, s. 137, 151, 154-158)

Daryl Bem věří, že za vznikem homosexuality stojí jednak **genetická predispozice a jednak způsob výchovy a vliv prostředí**, ve kterém dítě vyrůstá. Již od narození daný temperament způsobí, že děti budou vyhledávat ve svém okolí ty vrstevníky, kteří budou pro jejich temperament vhodnější. Proto některé děti budou tíhnout k typickým chlapeckým hrám a některé naopak budou upřednostňovat holčičí aktivity. Na základě toho označuje Bem děti, které tíhnou ke stejnému pohlaví jako gender konformisty („sissies“) a děti, které tíhnou k opačnému pohlaví jako gender non-konformisty („tomboys“). Vrstevníci jsou vnímáni jako něco „exotického“. Bemova teorie vzniku sexuální orientace představuje stav, kdy se v pubertě změní jedincovo vnímání vrstevníků stejného či opačného pohlaví z „exotického v erotické“. Kassin uvádí, že pro tuto zajímavou teorii nenacházíme dostatečným množstvím důkazů (Bem, 1996, 2000 cit. podle Kassin, 2007, s. 312; Kassin, 2007, s. 312)

Neméně zajímavý je také tzv. syndrom mladších bratrů, který znamená, že má-li muž více starších bratrů, ne sester, má vysokou pravděpodobnost, že bude homosexuál. Mluví-

me-li pak konkrétněji v číslech, znamená to, že má-li muž jednoho staršího bratra, je u něj 3% šance vzniku homosexuální orientace, má-li muž dva starší bratry, je zde 4% šance a v případě, že má muž pět a více starších bratrů, je zde 8-9% šance. Ray Blanchard se domnívá, že důvodem vzniku tohoto syndromu je určitá obranná reakce antigenů u matky, která tak ovlivní vývoj dalšího mužského plodu. (Kassin, 2007, s. 310-311)

Dodnes se neustále vedou spory o tom, která z uvedených teorií je tou pravou – zda hraje roli vliv biologie či vliv výchovy a prostředí. V celkovém kontextu by se mohlo jevit vysvětlení příčiny vzniku homosexuality jako nepodstatné, ale velký význam zde hrají děti vychovávané osobami stejného pohlaví. Zastánci teorie vlivu výchovy a prostředí jsou totiž přesvědčeni, že výchova dítěte v rodině tvořené dvěma gayi či dvěma lesbami může mít za následek vznik homosexuální orientace u dítěte.

2.2 Měření homosexuality

Dle Hamera je těžké popsat a měřit sexuální orientaci. Uvádí, že některým vědcům postačuje k určení sexuální orientace to, zda má jedinec pohlavní poměr buďto s muži, nebo se ženami. Ostatní autoři zdůrazňují, že pro přesnější určení sexuální orientace je potřeba komplexnějšího zaměření, a to zejména jaké jsou naše fantazie, kým se cítíme být přitahováni a se kterou sexuální orientací se sami identifikujeme. (Hamer, 2003, s. 147)

Těmito parametry se řídí i **Kinseyho škála**, která je pojmenována po svém vynálezci Alfredu Kinseym a která slouží ke zjišťování a měření sexuální orientace. Jedná se o sedmibodovou stupnici, která začíná na stupnici 0, která představuje čistou heterosexuálnost a končí na stupnici 6, která představuje čistou homosexualitu. Stupnice 1–5 představuje odchylky bisexuálního chování a fantazií. Hamer uvádí, že na této stupnici jsou zaznačeny výše uvedené parametry, čili sebe ztotožnění, přitažlivost, chování a fantazie. Uvedené parametry označené na stupnici jsou následně zprůměrovány, čímž získáme konečný výsledek. Obecně většina lidí dosahuje výsledků kolem 0, a to díky tomu, že většina společnosti je heterosexuální. Občas dochází k vyšším hodnotám, které poukazují na výskyt několika jedinců bisexuálních či homosexuálních. Hamer poukazuje na odlišné výsledky mezi muži a ženami. Muži většinou dosahují převážně krajních hodnot, což znamená, že se označují buďto za zcela heterosexuální, nebo zcela homosexuální. Naproti tomu výsledky žen jsou rozloženy po celé stupnici, což znamená, že ženy často vykazují známky bisexuality. Tato skutečnost byla potvrzena výsledky zkoumání 4903 párů dvojčat, kde se muži na Kinseyho škále označili za převážně či zcela heterosexuální, nebo převážně či zcela ho-

mosexuální. Naopak ženy se většinou na škále vyskytovaly u prostředních hodnot, čili jejich sexuální orientace byla proměnlivější. Může to být způsobeno tím, že muži jsou ve své sexuální orientaci důslední, jak ve svém chování, tak i ve své fantazii. Tuto skutečnost přesto nemůžeme aplikovat na všechny případy, jelikož existuje řada homosexuálů, kteří mají sexuální zkušenost se ženou z důvodu očekávání ze strany rodiny a okolí. Dalším důvodem může být to, že se během života u mužů jejich sexuální orientace nemění, nebo si odmítají případnou homosexualitu přiznat sobě i svému okolí. (Hamer, 2003, s. 147-149)

Weiss a Procházka uvádějí, že Kinseyho stupnice je vhodnější spíše pro popis sexuálního chování než pro určení sexuální orientace. Rozhodující pro identifikaci sexuální orientace vnímají erotické představy, fantazie, sny a hodnotu erotické citové náklonnosti. (srov. Weiss, 2010, s. 107; Procházka, 2011, s. 198)

Jednou z dalších možností, jak zjistit sexuální orientaci, je využití falopletysmografie či vulvopletysmografie. Jedná se o přístrojová vyšetření, která jsou velmi cenným diagnostickým a léčebným nástrojem. U mužů se využívá **penilní pletysmografie**. Jedná se o měření, které napomáhá zjistit sexuální preference na základě zduření mužského penisu. Zakladatelem metody je Kurt Freund, který ji poprvé předvedl v Praze roku 1957. Cílem této metody bylo změřit objemové změny mužského penisu na základě předložených sexuálních a nesexuálních podnětů, aby tak mohli být od sebe odlišeni homosexuálové od mužů, kteří homosexuální orientaci pouze předstírali, aby se tak vyhnuli vojenské službě. Princip této metody spočívá v tom, že zcela obnaženému pacientovi, který zaujímá polohu ve stoje, jsou předkládány obrazce, auditivní podněty či videosekvence osob mužského a ženského pohlaví a různé věkové kategorie, přičemž jsou sledovány objemové změny penisu pacienta. Po vyšetření by měl pacient projít několika psychoterapeutickými sezeními se svým terapeutem, jejichž cílem by mělo být objasnit pacientovi jeho sexualitu. V průběhu této terapie je vhodné vyšetření s odstupem 12–18 měsíců zopakovat a výsledky obou měření poté porovnat. Jedním z nejvhodnějších přístrojů jsou cirkumferenční přístroje, které zajišťují přesné výsledky, jelikož jsou spojené s elektronikou. Některé falometrické přístroje využívající složitějších metod jsou schopné zaznamenat více parametrů jako je měření galvanického kožního odporu, dechové frekvence či vědomé hodnocení podnětů. Co se spolehlivosti výsledků týče, mnohdy právě prováděné vyšetření může odkazovat na aktuální stav pacienta, nikoliv na stabilní náklonnost k určité skupině podnětů. Spolehlivost těchto výsledků se pohybuje v rozmezí 38–98 %. Proto je třeba kriticky přistupovat k výsledkům u každého pacienta. Existují případy pachatelů sexuální agrese či pachatelů

zneužití dětí, kteří byli schopni potlačit vzrušení na preferovaný objekt a přenést jej na objekt nepreferovaný. Je nezbytné, aby provádění tohoto vyšetření spadalo do kompetencí odborníků. V dnešní době je metoda hojně využívána v sexuologii ve spojitosti se sexuálními devianty pro správně zvolený terapeutický přístup. U žen se nejčastěji využívá **vaginální fotopletysmografie**, která se zaměřuje na prokrvení poševní stěny. Uvádí se, že toto vyšetření není nejspolehlivější, jelikož vaginální reakce jsou méně jednoznačné a spolu s nevhodně zvolenými vizuálními stimuly mohou vést k nepřesným výsledkům. Přesto může vyšetření napomoci ke směru dalšího prozkoumání, které může vést k určení správné diagnózy. Vaginální fotopletysmografie slouží více pro účely určení homosexuální orientace u žen, než pro účely diagnostiky sexuální deviace v sexuologii. (Weiss, 2010, s. 561-568)

V následující podkapitole se zabýváme tím, jak bylo v minulosti nahlíženo na homosexualitu, jak se její vnímání v průběhu let změnilo a co bylo příčinou těchto změn.

2.3 Vnímání homosexuality

Způsoby, jakým bylo v dřívějších dobách pohlíženo na homosexualitu, se v průběhu let a v různých kulturách lišily (Hill, 2004, s. 78).

Dle Forda a Beache, kteří zkoumali názor na homosexualitu v 76 různých kulturách, 49 kultur považovalo homosexualitu za zcela normální. Naopak existují kultury, ve kterých je homosexualita přísně trestána. To mělo za následek vznik sexuální revoluce, která přispěla k větší toleranci k homosexualitě ve vyspělých kulturách. (Ford, Beach, 1951 cit. podle Maříková, Petrusek, Vodáková, et al, 1996, s. 384)

I když by se dalo v posledním tisíciletí považovat homosexualitu za společensky přijatelnou, v minulosti byly homosexuální vztahy předmětem diskriminace, která se projevovala odmítnutím ze strany rodiny či vrstevníků, slovním či fyzickým napadením. Jedincům s homosexuální orientací byly připisovány velmi zjednodušené či zobecněné a zkreslující vlastnosti, které tak vedly k vytváření stereotypů. Homosexualita byla považována také za duševní onemocnění. (Hill, 2004, s. 78)

Dle Hartla a Hartlové (2004, str. 194) lze homosexualitu považovat za poruchu jedině v případě, kdy se jedinec nemůže vyrovnat se svou sexuální orientací či ji chce změnit. I Maříková, Petrusek, Vodáková, et al, (1996, s. 383) uvádějí, že je homosexualita řazena do skupiny sociálních deviací, přesto dále zdůrazňují, že sexuologové 90. let 20. století vni-

mají homosexualitu mnohem souhrnněji, čili nejen jako sexuální chování, ale také cítění, sociální zájmy, identifikaci sebe sama a mnoho dalších.

Jandourek (2012, s. 100) uvádí, že hodnocení či pohled na homosexualitu prošel v průběhu historie mnoha proměnami. Nejdříve byla homosexualita považována za naprosto nemorální, poté za sexuální úchylku a v poslední době se objevují snahy ji považovat za rovnocennou sexuální orientaci k orientaci heterosexuální.

Toto tvrzení potvrzují výsledky **Centra výzkumu veřejného mínění**, který v roce 2003 zveřejnilo výsledky zkoumající názor respondentů na míru tolerance a snášenlivosti k vybraným skupinám obyvatel. Jednou z těchto skupin tvořili také homosexuálové. Kladné odpovědi byly sečteny a porovnány s názory respondentů z předchozích let.

<i>Jsou podle Vás lidé v ČR tolerantní, snášenliví k těmto skupinám obyvatel? (časová řada podílu kladných odpovědí v %)</i>									
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2003	2005	2007
K homosexuálům	29	27	44	38	42	39	42	49	57

Tabulka 1: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., Naše společnost 5. – 12. 3. 2007, 1046 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Jak vypovídá Tabulka 1, v letech 1995–2007 došlo k postupným změnám v názorech na toleranci obyvatel v ČR k homosexuálním skupinám (Dimitrová, 2007, s. 4).

<i>Které skupiny osob byste nechtěl/a mít za sousedy? (v %)</i>			
	2003	2005	2007
Homosexuály	42	34	29

Tabulka 2: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., Naše společnost 5. – 12. 3. 2007, 1046 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

V tabulce 2 znázorňující názory respondentů dotazovaných na to, které skupiny by nechtěli mít za sousedy, byly získané v letech 2003–2007, je zobrazen určitý posun k větší toleranci k homosexuálním menšinám (Dimitrová, 2007, s. 2).

<i>Způsobí přiznání k homosexualitě potíže v soužití s ostatními lidmi ve Vašem městě či obci? (vyjádřeno v %)</i>							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Rozhodně způsobí	18	18	16	18	15	18	14
Spíše způsobí	38	37	36	36	36	34	39
Spíše nezpůsobí	29	29	31	29	31	33	30
Rozhodně nezpůsobí	8	7	9	9	9	8	7
Neví	7	9	8	8	9	7	10

Tabulka 3: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., Naše společnost 2. – 9. 6. 2014, 1049 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Na druhou stranu Tabulka 3 poukazuje na to, že kdyby se lidé ve svém městě či obci veřejně přihlásili k homosexuální orientaci, způsobilo by to komplikace ve vzájemném soužití s ostatními lidmi (Čadová, 2014, s. 2).

Odmítavé reakce či postoje společnosti vůči homosexuálům mohou negativně působit jak na samotné jedince, tak i na homosexuální páry. Jedinec může být vlivem izolace od společnosti či nedostatečné opory ze strany rodinných příslušníků a přátel vystaven tělesným, finančním nebo duševním újmám. Homosexuální páry svoji situaci řeší buďto utajením svého vztahu před světem, kdy jsou neustále vystaveni strachu z odhalení, což může negativně působit na domácnost, zaměstnání či volný čas, nebo svoji orientaci a vztah veřejně přiznají, a tím tak musí čelit jisté diskriminaci. (Hill, 2004, s. 78)

V roce 2007 byl proveden průzkum Člověka v tísní Rovnost je cool, který zkoumal názory mladých lidí na homosexuálně orientované lidi. 72 % chlapců se negativně vyjádřilo k homosexuálům, dívek jen 24 %. U názorů na homosexuálně orientované ženy se výsledky mezi pohlavími výrazně nelišily. Procházka vnímá tyto negativní postoje mladých lidí jako důsledek černobílého vidění světa a vrstevnické koheze. Dalším důvodem může být to, že tito lidé nemají téměř žádné zkušenosti s homosexuály. Sexuologický ústav ve spolupráci se společností DEMA provedl výzkum, který se zaměřil na zkušenosti českých gayů, lesbiček a bisexuálů se společenskou diskriminací. 267 respondentů se během svého života setkala s jistou formou diskriminace. Čím vyššího vzdělání respondenti dosáhli, o to nižší byla jejich zkušenost s diskriminací. 39 respondentů zažilo násilný útok, který měl souvislost s jejich sexuální orientací. Častějšími oběťmi těchto útoků byli muži, u kterých se tento násilný čin opakoval. U žen se jednalo o jednorázovou záležitost. 100 respondentů uvedlo, že se během života setkala s písemným napadením či vyhrožováním. S touto for-

mou napadení měly častější zkušenost ženy oproti gayům a bisexuálům. 31 respondentů uvedlo, že se v minulosti setkali s diskriminací na pracovišti, přičemž 61 respondentů uvedlo zkušenost s některou formou obtěžování na pracovišti. 74 respondentů se ke své sexuální orientaci na pracovišti nepřiznalo. 18 respondentů zažilo zkušenost s diskriminací ve zdravotnictví. Přes uvedené výsledky výzkumu patří Česká republika k zemím s větší tolerancí než v ostatních zemích Evropské unie. Za nejvíce tolerantní jsou považovány mladé ženy pocházející z městského prostředí na 100 tisíc obyvatel, které dosáhly alespoň středoškolského vzdělání a jsou bez vyznání. Naopak za nejméně tolerantní jsou považováni muži staršího věku s nižším vzděláním a katolickým vyznáním, kteří pocházejí z venkovských sídel. (srov. Procházka, 2011, s. 202; Weiss, 2010, s. 112-114; Weiss, 2001 cit. podle Weiss, 2011, s. 193)

V následující kapitole se věnujeme již klíčovému tématu bakalářské práce, a to výchově dítěte osobami stejného pohlaví, ve které se snažíme nastínit názory českých, ale i zahraničních odborníků k dané problematice a přinášíme náhled specifik rodin tvořených lesbickými ženami či gay muži.

3 VÝCHOVA DÍTĚTE V HOMOPARENTÁLNÍ RODINĚ

Otázka týkající se toho, zda by mělo být umožněno homosexuálním párům osvojit si dítě, se již po dvou desetiletích dostává do popředí. I když je toto téma stále zahaleno pod rouškou kritiky, čím dál více se dostávají na povrch názory zohledňující také rovnoprávnost sexuálních menšin. I přesto, že ve světě homoparentální rodiny svým způsobem existují, musí přesto dále homosexuální páry čelit tvrdým argumentům, které jsou postavené na vzorci tradiční rodiny – muž, žena, dítě. (Sokolová, 2009, s. 115-116)

Pro rodiny, které jsou tvořené dvěma lesbami či dvěma gayi, existuje několik výrazů, jako jsou stejnopohlavní rodiny, homosexuální rodiny či gay-lesbické rodiny. Kritici, kteří nesouhlasí s užíváním těchto termínů, zdůvodňují svůj počín tím, že všechny tyto názvy odkazují na sexuální orientaci rodičů, nikoliv však na sexuální orientaci dětí, které jsou součástí rodiny. (Patterson, 1994; Laird, 1993 cit. podle Sedláčková, Šulová, 2011, s. 204)

Homoparentální rodičovství je realizovatelné a jak dokazují zahraniční studie a výzkumy či samotné osobní výpovědi homoparentálních rodin, stále více ve světě přibývá rodin se dvěma ženami či dvěma muži. I přes tuto skutečnost Česká republika stále neprojevuje zájem či snahu o vytváření výzkumů či odborných textů vztahujících se k této problematice. (Sokolová, 2009, s. 116)

V současnosti si v České republice může osvojit dítě každý člověk bez ohledu na jeho sexuální orientaci kromě homosexuálních párů, které uzavřely registrovaná partnerství. Zákon o registrovaném partnerství byl schválen v České republice v roce 2006. Tento zákon ovšem nijak nezahrnuje oblast rodičovských práv, reprodukčních práv, osvojení či výchovy dětí. Pro lesbické ženy je jedinou dostupnou možností heterosexuální pohlavní styk. Přesto se uvádí, že řada těchto žen tuto možnost nevyužívá, neboť jim není příjemná myšlenka pohlavního styku s mužem. Polášková upozorňuje na problematiku postavení homosexuálního nebiologického rodiče v České republice, který je po právní stránce pro dítě cizí. Problém může nastat zejména v případě úmrtí biologického rodiče, kdy rozhodování o dítěti bude v kompetenci nejbližších příbuzných, kteří nemusí uznávat netradiční rodinný model, ve kterém dítě doposud vyrůstalo. Nemožnost homosexuálních párů osvojit si dítě bylo Radou vlády pro lidská práva shledáno odpíráním lidských práv, a proto dala podnět tehdejšímu ministrovi pro lidská práva a národnostní menšiny Michaelu Kocábovi, aby předložil vládě návrh pro změnu tohoto uzákonění. Ten tak učinil 11. února 2010, kdy svolal odbornou vědeckou konferenci, která se měla zabývat tímto návrhem. Kocáb zde

ovšem narazil na nesouhlas z řad odborných psychologů a psychiatrů. (srov. Polášková, 2009 cit. podle Sedláčková, Šulová, 2011, s. 204-206; Stehlíková, 2007 cit. podle Sedláčková, Šulová, 2011, s. 204; Tomeš, 2010) Níže uvádíme názory vybraných českých odborníků, kteří se vyjádřili k problematice homoparentálního rodičovství v České republice.

Psycholog Jaroslav Šturma tvrdí, že dítě potřebuje matku a otce, kteří žijí v neustálé interakci. Udává, že dítě má možnost se identifikovat jak s osobou stejného pohlaví, tak i s osobou opačného pohlaví, od které se dítě učí poznávat i druhou stranu lidské existence. Nepopírá, že by k této identifikaci nemohlo dojít i v jinak uspořádaném modelu rodiny, ale tradiční model rodiny jej zcela usnadňuje. Dále poukazuje, že děti, které byly vychovávané osobami stejného pohlaví, vykazovaly větší známky s problémem vytvářením osobní identity, než ty děti, které byly vychovávané v optimálním prostředí tvořeném matkou a otcem. (Šturma, 2010 cit. podle Labusová, 2006 -2014)

Filozof Jan Konfršt říká, že poté, co Česká republika umožnila homosexuálním párům uzavírat registrovaná partnerství, dožadují se přirozeně tyto páry dalšího práva, tedy možnosti osvojit si dítě. Dle Konfršta závisí výchova dítěte na výchově k odpovědnosti, sociálnímu cítění a porozumění opačnému pohlaví. Zejména výchovy k porozumění opačnému pohlaví nejsou homosexuální páry schopné a dítě má podle něj právo na to, aby mohlo vyrůstat v rodině tvořené mužem a ženou, kteří jej přivedli na svět. (Konfršt, 2010 cit. podle Labusová, 2006 -2014)

Lingvistický antropolog Tomáš Samek poukazuje na to, že jednou z obav odpůrců je přesvědčení, že dítě, které vyrůstá v homoparentální rodině, bude mít v dospělosti sklon k homosexuální orientaci. Toto tvrzení však nebylo potvrzeno. Naopak uvádí, že tyto děti jsou vystavené posměškům a kvůli tomu mají mnohem menší sebevědomí kvůli sociálnímu prostředí, které není připravené na tento netradiční model rodiny. Do kontrastu zmiňuje Švédsko, kde na školách učí děti tomu, že existují tři druhy lásky, a to láska muže a ženy, láska ženy a ženy a láska muže a muže. Samek souhlasí s názorem, že dítě potřebuje pro svůj vývoj jak mužský, tak i ženský vzor a že při osvojení by měly být upřednostňovány páry tvořící tradiční model. Přesto přiznává, že není správné, jestliže dítě musí zůstat v ústavní péči jenom proto, že jeho jediní zájemci nesplňují toto kritérium. (Samek, 2010 cit. podle Labusová, 2006-2014)

Psycholog Jeroným Klimeš poukazuje na komplikovaný systém osvojení v České republice. Uvádí, že posuzování heterosexuálních párů je nedokonalé a nesjednocené, a proto

dodává, že jestliže nejsme schopni dostatečně kvalitně zhodnotit heterosexuální páry, hrozí o to větší riziko chybné diagnostiky u homosexuálních párů. Dále zmiňuje, že homosexuální jedinci mají více zkušeností se zneužíváním a týráním v dětství než ostatní část populace, a tudíž je velmi pravděpodobné, že by se tento vzorec chování mohl přenést i na děti svěřené do jejich péče. Jako příklad uvádí zkušenost kolegyně, která vyřizovala žádost několika mužů o hostitelskou péči. Tito muži byli na její žádost posláni na sexuologické vyšetření, které prokázalo, že se jedná o skupinu pedofilů. (Klimeš, 2010 cit. podle Labusová, 2006-2014)

Dle **etnoložky Pavlína Brzákové** je prospěšnější pro dítě vyrůstat v rodině tvořené homosexuálními páry, než když zůstane v ústavní péči, kde nemá možnost si vytvořit citovou vazbu k blízké osobě. Je přesvědčena, že je možné vytvořit takové podmínky, které by umožnily dětem vyrůstat v homoparentální rodině dle morálních zásad společnosti. (Brzáková, 2010 cit. podle Labusová, 2006-2014)

Právníčka Kateřina Vítová udává, že je pro schválení možnosti osvojení homosexuálními páry, a to zejména díky dosud proběhlým výzkumům. Ty zcela souhlasně prokazují, že děti, které vyrůstají v homoparentální rodině, prospívají stejně dobře jako děti vyrůstající v rodině tvořené heterosexuálními páry, což se nedá říci o dětech, které opouštějí ústavní péči. Tyto děti často končí jako bezdomovci nebo se živí prostitucí. Dále zmiňuje, že dnešní tradiční model rodiny nelze již brát jako to nejlepší pro dítě, jelikož dnešní heterosexuální páry procházejí čím dál častěji krizemi, jako je například rozvod. (Vítová, 2010 cit. podle Labusová, 2006-2014)

Psycholožka Michaela Mrowetz tvrdí, že se přiklání pro zachování co největšího počtu dětí vychovávaných v biologických rodinách. Co se homosexuálních párů týče, uvádí, že jejich sexuální orientace je součástí jejich osobnosti, ale zároveň také jejich právem na soukromí. Dále také zmiňuje, že v homosexuálním páru je vždycky jeden, který zastává mužskou roli a jeden, který zastává ženskou roli, tudíž mohou dítěti poskytnout svým způsobem oba vzory. (Mrowetz, 2010 cit. podle Labusová, 2006-2014)

Centrum pro výzkum veřejného mínění provedl průzkum, jak veřejnost pohlíží na osvojení dětí homosexuálními páry a který byl v průběhu let několikrát zopakován.

<i>Homosexuální ženy a muži by měli mít právo ... (časové srovnání v %)</i>									
	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-
Adoptovat děti	19/70	22/67	23/65	27/63	29/60	33/59	37/55	34/57	-
Adoptovat děti partnera/partnerky	-	-	-	-	-	-	-	-	58/32
Adoptovat děti z institucionální péče	-	-	-	-	-	-	-	-	45/48

Tabulka 4: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., Naše společnost, 2. – 9. 6. 2014, 1049 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Z výsledků veřejného mínění jasně vyplývá, že v letech 2005 – 2014 byla veřejnost proti osvojení dětí homosexuálními páry, i když s přibývajícím věkem lze zaznamenat větší procento zastánců oproti letům minulým. Pouze v roce 2014 byli respondenti dotázáni, zda by měli homosexuální jedinci osvojit dítě svého partnera či partnerky (většina dotazovaných respondentů souhlasila) a zda by měli mít homosexuální páry možnost osvojení dětí z institucionální péče (nepatrná většina respondentů byla proti).

Starší průzkum provedený v říjnu 2005 Centrem pro výzkum veřejného mínění, který zkoumal postoje veřejnosti k homosexuálům, byl proveden ve stejném měsíci také v Polsku prostřednictvím CBOS (Centrum Badania Opinii Społecznej), Maďarsku institucí TÁRKI (Társadalomkutató Intézet és Társadalomkutató Informatikai Egyesülés) a na Slovensku firmou FOCUS. Všichni respondenti ve vybraných státech byli dotazováni, zda osobně znají gaye či lesbu, zda by homosexuálové měli mít právo na svatbu či registrované partnerství. Pro naši práci uvádíme zejména tabulku, ve které byli respondenti dotazováni, zda by měli mít homosexuálové právo na osvojení dětí. Tato tabulka také přináší výsledky, jak jsou na tom Češi s tolerancí v porovnání s jinými státy.

<i>Homosexuálové by měli mít právo – adopce dětí (v %)</i>				
	Češi	Poláci	Maďaři	Slováci
Rozhodně ano	4	3	10	3
Spíš ano	14	6	16	11
Spíše ne	28	10	18	18
Rozhodně ne	44	74	52	59
Neví	10	7	4	9

Tabulka 5: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., Naše společnost, 10. – 17. 10. 2005, 1075 respondentů starších 15 let, kvótní výběr.

Po sečtení procentuálního zastoupení odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“ vyplývá, že pro možnost osvojení dětí homosexuálními páry je 28 % Čechů, 9 % Poláků, 26 % Maďarů a 14 % Slováků.

Arlene Lev (2010, s. 269) uvádí, že když dítě překročí společností očekávané hranice týkající se pohlaví, i ti nejvíce nezaujatí kliničtí lékaři jsou stále pronásledováni Freudovou ideou, že dítě potřebuje matku i otce, aby si mohlo utvořit pevnou pohlavní identitu. Na stejný problém upozorňuje i Trampotová, podle které čeští odborníci, zejména pak psychologové a psychiatři, se po několik desítek let pevně drží jedné teorie, která je řadou proběhlých výzkumů a studií překonána, a tak odmítají přijmout nové fakta (Trampotová, 2011), přičemž existuje řada zahraničních studií, které vyvracejí mýty týkající se výchovy dítěte v homoparentální rodině.

Americká akademie pediatriů v roce 2006 uvedla, že výzkumy, které byly realizovatelné za dobu 25 let a které zkoumaly homoparentální rodiny, jasně prokázaly, že neexistuje rozdíl mezi psychickým, sociálním, emočním a behaviorálním chováním dětí vychovávaných homosexuálními či heterosexuálními páry. (Tomeš, 2010) Weiss ve své publikaci uvádí vyjádření Americké akademie pediatriů, ve kterém se přiklání pro možnost osvojení dítěte druhým stejnopohlavním rodičem, které by tak mělo zvýšit právní bezpečnost těchto dětí (Weiss, 2010, s. 117).

Americká asociace psychologů, Americká asociace psychiatrů a Národní asociace sociálních pracovníků spolu s dalšími odborníky v roce 2007 podaly zprávu Nejvyššímu soudu státu Kalifornie, z které vyplývalo, že se všichni odborníci shodli, že děti vychovávané homosexuálními páry si vedou dobře po psychologické stránce a že jsou stejně dobře přizpůsobivé jako děti vychovávané heterosexuálními páry. Uvedli, že povolení

uzavírat homosexuálními páry legální sňatky nijak neuškodí dětem pocházejícím z heterosexuální rodiny, ale naopak prospěje dětem vychovávaným homosexuálními páry. (Tomeš, 2010)

Australská společnost psychologů v roce 2007 uvedla, že prospívání dítěte je závislé na kvalitě rodiny, ve které je dítě vychovávané, nikoliv na rodinné struktuře. (Tomeš, 2010)

Timothy J. Biblarz a **Judith Stacey** v roce 2010 publikovali výsledky 81 studií zkoumající rozdíly výchovy dětí rodinami homosexuálních a heterosexuálních párů, které probíhaly od roku 1990. Žádná studie neprokázala, že by děti vyrůstající v homoparentální rodině prospívaly hůře, než děti vychovávané heterosexuálními páry. (Tomeš, 2010)

To, že ve světě čím dál více přibývá alternativních forem rodin, jako jsou i rodiny tvořené homosexuálními páry, vede k vytváření postmoderních konceptů, které se využívají v rodinné terapii, sociální práci a psychologii. (Lev, 2010, s. 268) Zjistit přesný počet homoparentálních rodin je velmi obtížné, jelikož nejsou součástí žádných oficiálních statistik, přesto Romero uvádí, že 270 313 dětí je vychovááno stejnopohlavními rodiči a více než dvojnásobek dětí žije s jedním homosexuálním rodičem. (Romero, 2007 cit. podle Sedláčková, Šulová, 2011, s. 204) Dle Evan P. Donaldson Adoption Institute téměř 60 % agentur zprostředkovávajících osvojení ve Spojených státech by bylo ochotno přijmout žádost lesbických žen a gay mužů a 39 % z nich již umožnilo těmto páry osvojení. (Evan P. Donaldson Adoption Institute, 2003 cit. podle Lev, 2010, s. 275).

Lesbické ženy a gay muži jsou zachyceni ve dvou kontrastujících obrazech (Clarke, 2000, s. 275 cit. podle Lev, 2010, s. 277). Lesbické ženy jsou na jedné straně viděny pro svůj feminismus a bojovnost jako hrozba pro heteronormativitu a na straně druhé jsou vyobrazeny jako dvě milující a pečující ženy (Hicks, 2000 cit. podle Lev, 2010, s. 277). Gay mužům je na jedné straně vyčítáno, že jim chybí ženská přírodní schopnost pečovat o dítě a na straně druhé jsou společností vnímáni jako více mateřští a zženštilější než heterosexuální muži (Hicks, 2006 cit. podle Lev, 2010, s. 277).

V následujících podkapitolách se zaměřujeme na specifika výchovy dítěte v rodině tvořené dvěma ženami a v rodině tvořené dvěma muži.

3.1 Lesbické mateřství

V dřívějších dobách bylo běžné, že ženy nepřiznaly zcela otevřeně veřejnosti svou homosexuální orientaci, a proto se většina lesbických žen stala matkami během heterosexuálního vztahu se svým partnerem. Lesbické ženy nebyly uznány adekvátními pro výchovu svých dětí, a tak během soudního rozvodového řízení nebyly děti svěřeny do jejich péče, jelikož nebylo v nejlepším zájmu dětí, aby vyrůstaly v domácnosti, kde chybí otec. Rozsáhlé soudní rozepře, které vedly tyto ženy, daly příčinu vědcům pro zkoumání této oblasti. (Lev, 2010, s. 272)

Většina studií v rámci homoparentálního rodičovství byla prováděna právě s lesbickými matkami a výsledky byly poté generalizovány na celé sexuální menšiny, zejména pak na rodiny tvořené dvěma gayi. Tyto výzkumy, které se zaměřily na zkoumání psychologické stránky přizpůsobení se, sebeúcty a školního prospěchu, zcela jasně prokázaly, že děti vychovávané v rodině se dvěma lesbickými ženami nevykazují žádné psychologické problémy. Naopak v některých aspektech tyto děti prospívaly daleko lépe než jejich vrstevníci. (Gartrell & Bos, 2010; Tasker & Golombok, 1997 cit. podle Lev, 2010, s. 269-270) Schumm však spatřuje negativum v tom, že tyto děti měly daleko tolerantnější vztah k homosexuálním jedincům a jejich způsobu života, a to i přesto že tyto děti nebyly homosexuálně orientované (Weiss et al., 2010, s. 117).

Jednou z prvních studií zaměřující se na lesbické mateřství provedl Richard Green spolu se svými kolegy v roce 1986. Výzkumný soubor tvořilo 40 lesbických matek s 56 dětmi a 40 heterosexuálních žen samoživitelek se 48 dětmi. Věk dětí se pohyboval v rozmezí 3–11 let. Green se se svými kolegy zaměřili zejména na sociální začlenění a vývoj sexuální identity těchto dětí. Nebyly zjištěny žádné rozdíly mezi oběma porovnávanými skupinami, a to zejména u chlapců. U dívek byly zjištěny nepatrné, málo významné rozdíly. Greenova studie prošla kritikou kvůli tomu, že děti žijící pouze se svými matkami byly od otců odloučeny v průměru ve věku 6 let. Tuto námitku obhájila Golomboková, která se ve své studii zaměřila na děti, které byly od narození vychovávány v lesbických rodinách, a přesto se od svých vrstevníků nijak nelišily. (Weiss et al., 2010, s. 117-118)

Bosová se svými kolegy ve své studii zjistila, že v rámci zařazení rodičovství do hodnotového žebříčku se lesbické ženy nijak neliší od heterosexuálních žen. Na rozdíl od heterosexuálních žen dávaly lesbické ženy přednost spokojenosti svých dětí před sociální identitou. V jiné studii se Bosová s kolegy zaměřila na zkoumání rodičovství, podpory ze

strany okolí, kvality vztahu a výchovu dětí v lesbických a heterosexuálních rodinách. Ani zde nebyly zjištěny žádné významné rozdíly. Pouze u lesbických matek bylo zjištěno, že kladou menší důraz na dodržování tradičních rolí u svých dětí. (Weiss, 2010, s. 117)

Jednu z dalších studií provedla Golomboková s kolegy, kteří zkoumali 39 lesbických rodin se 74 heterosexuálními rodinami a 60 matkami, které vychovávaly své děti bez partnera. Nebyly zjištěny žádné rozdíly v oblasti vývoje a spokojenosti těchto dětí či v oblasti vztahu mezi dítětem a matkou. U lesbických žen a jejich dětí byla pouze zjištěna daleko větší interakce než u ostatních zkoumaných skupin. Studie Golombokové byla však kritizována pro zastoupení malého výzkumného souboru, kdy četnost nenabyla statistické významnosti (Weiss, 2010, s. 117-118) Golomboková také prohlásila, že je pro dítě prospěšné, když má oba rodiče, přičemž druhým rodičem nemusí být výhradně muž (Tasker, 1997 cit. podle Sedláčková, Šulová, 2011, s. 209).

Ciano-Boyceová a Shelley-Sireciová prohlásily, že lesbické ženy si péči o dítě mezi sebe daleko více rozdělují než heterosexuální páry, které se vyznačují tradičním rozdělením rolí (Weiss, 2010, s. 118).

Když soud ustanovil, že lesbické mateřství není pro děti nijak škodlivé, učinil tak na základě psychologického výzkumu, který potvrzoval totéž: ¹*Lesbické matky jsou naprosto stejné jako jiní heterosexuální rodiče a vychovávají své děti dle stejných společenských hodnot.* (Lev, 2010, s. 273) Všechny tyto výzkumy napomohly k tomu, aby byla homosexuální párům umožněna jedna z forem náhradní rodinné péče, jako je opatrovnictví, pěstounská péče, osvojení, či měli možnost využití reprodukční medicíny (Cooper & Cates, 2006 cit. podle Lev, 2010, s. 270). Hunfeld s kolegy uvádějí, že nevidí důvod, proč by lesbickým ženám nemělo být umožněno využití umělého oplodnění. Na druhou stranu se Weiss domnívá, že je nutné respektovat jak práva pacientek, tak i práva odborných terapeutů, kteří by měli mít právo odmítnout žadatelku o umělé oplodnění v případě, kdy tito odborníci nejsou přesvědčeni o její kompetentnosti k výchově dítěte. (Weiss, 2010, s. 118)

Podle amerického sčítání lidu v roce 2000 bylo zjištěno, že jedna třetina dětí byla vychovávána v lesbicky založených rodinách (Cooper & Cates, 2006 cit. podle Lev, 2010, s. 269). Sedláčková a Šulová rozlišují lesbické rodiny dle způsobu jejich vzniku. První

¹ "Lesbians parents are the same as heterosexual parents and raise their children by the same social values."

z nich jsou smíšené lesbické rodiny, které zahrnují ty ženy, které společně vychovávají děti počaté z předchozího heterosexuálního vztahu. Druhými jsou plánované lesbické rodiny, které zahrnují ženy, které se rozhodly přivést dítě do lesbického vztahu. Existují i typy rodin, které můžeme zařadit do obou skupin. Jedná se o ženy, které spolu vychovávají děti z předchozího heterosexuálního vztahu spolu s dětmi, které se narodily do lesbického vztahu. Sedláčková a Šulová dále uvádějí, že nejvhodnějším výrazem pro partnerku, která se podílí na výchově dětí své partnerky, je nevlastní matka. Pro ženu, která si pořídila dítě plánovaně do lesbického vztahu a která není biologickou matkou, se doporučuje termín sociální matka. (Sedláčková, Šulová, 2011, s. 205)

Děti se genderovým rolím učí v mnoha oblastech jako je škola nebo skrze média. Ovšem největší zodpovědnost leží právě na rodičích, kteří v této záležitosti děti usměrňují. Sociální vědci se obzvláště zaměřili na to, zda jsou lesbické matky vhodné pro vštípení zdravých genderových rolí dětem i bez chybějícího mužského vzoru a zda děti vyrůstající se dvěma matkami budou v budoucnu předurčeny k tomu stát se homosexuálními. (Lev, 2010, s. 269-270) Provedené výzkumy s lesbickými rodinami vyvrátily, že by u dětí vychovávaných dvěma matkami docházelo k neobvyklému pohlavnímu vývoji, měly sklon k homosexualitě či měly problém se sexuální identifikací v dospělosti (Weiss et al., 2010, s. 117).

Arlene Lev ve svém článku uvedl příběh dvou lesbických žen, Suzannah a Luz, které vyhledaly odbornou pomoc, jelikož si dělaly starosti o jejich nejmladšího pěti letého syna. Suzannah je biologickou matkou všech tří dětí, které byly zplozené dárcovskou inseminací. Obě ženy se označily za ten typ rodiče, který nijak nevnučuje svým dětem předurčené role či hračky na základě jejich pohlaví. Když byly Kyleovi tři roky, oblékl si do centra pro hlídání dětí růžový svetr. Když se ho učitelka zeptala, zda si oblékl svetr své sestry, Kyle odpověděl, že je to svetr jeho bratra. Nerozuměl, co je na tom zvláštního, jelikož vyrůstal v rodině, kde barva je pouze barvou. Přesto Kyleovo neobvyklé chování mělo okolí potřebu komentovat. Kyle při společných hrách vyhledával pouze dívčí společnost a většinu svého času trávil hraním si s panenkami nebo se rád oblékal do princeznovských šatů. Nijak neprojevoval zájem o typické chlapecké hry či hračky. Naopak chlapecké hračky nenáviděl a pronesl, že si chce nechat odstranit svůj penis. Kyle si uvědomoval, že po fyzické stránce je chlapec, přesto si přál být dívkou. Nosil dlouhé vlasy, které měl spletené do copu a přál si, aby ho matky nazývali Kyliou, s čímž obě nesouhlasily. Odmítal si hrát i se svým starším bratrem, namísto toho trávil čas raději se svou starší sestrou. Narážky z okolí vzbudily

dily v Suzannah a Luz pochybnosti. Věděly, že za Kalyovo neobvyklé chování nemohou, přesto si kladly otázku, jestli by se Kyle projevoval tímto způsobem, kdyby měl otce. Obě matky působily dojmem, že by jim rozhodně nevadilo, kdyby se z Kyle stal gay, ale ve skutečnosti se obávaly, že kdyby tomu tak skutečně bylo, okolí by jim to dávalo za vinu. Suzannah zastávala v rodině ženský typ, naproti tomu Luz byla více maskulinní. ²*Možná, že Kyle opravdu potřeboval otce, který by mu byl mužským vzorem; asi jsem nebyla dostatečným mužem*, uvedla Luz, která také přiznala, že se za Kyleovo chování stydí. Suzannah uvedla, že všechny své děti vychovaly stejně, jenom se každé z nich vyvinulo odlišně. (Lev, 2010, s. 268-279)

Když chlapci trvají na tom, že do školy půjdou s nalakovanými nehty a dívky si přejí, aby byly chlapci, terapeuti stejně jako rodiče se nacházejí v rozporu mezi tím, zda děti povzbuzovat, aby byly samy sebou, nebo zda je chránit před odsuzujícím světem (Lev, 2010, s. 274) Negativní reakce ze strany okolí vyvolává u homosexuálních párů pochybnosti o jejich rodičovských kompetencích. Touto problematikou se také zabývala studie Talandové, jejímž výsledkem bylo zjištění, že tři pětiny lesbických žen zastávaly názor, že jsou stejně adekvátní k mateřství jako ostatní heterosexuální ženy. Ostatní respondentky se obávaly diskriminace ze strany okolí. Pouze 2 % lesbických žen se nepovažovala vhodnými pro výchovu dětí a stejný počet se nevyjádřil. Gartrell v roce 2000 provedl studii, ve které bylo zjištěno, že 87 % dětí s lesbických rodin nemělo žádné problémy v interakci se svými vrstevníky, avšak 18 % se setkalo s homofobními narážkami ze strany svých spolužáků či učitelů. (Weiss et al., 2010, s. 117)

V rámci homoparentálního rodičovství jsou často kladeny otázky vztahující se k tomu, jak mohou rodiče ovlivnit sexuální orientaci a genderové projevy svých dětí a nakolik homosexuální prostředí ovlivňuje průběh genderového vývoje. Lev upozorňuje na problém, jak mohou badatelé zodpovědět tyto otázky, aniž by ustupovali heteronormativním očekáváním a přesto zůstali citliví k možnému zneužití informací na základě rozhodnutí provedených veřejnou politikou, které by mohly negativně ovlivnit LGBTQ rodiny. (Lev, 2010, s. 270) V celkovém kontextu je na lesbické ženy jakožto matky pohlíženo vlídněji než na gay muže – otce. Pro společnost je přirozenější, jestliže se o dítě starají dvě

² “Maybe Kyle really did need a father as a role model; maybe I wasn’t man enough.”

ženy, které jsou „uzpůsobenější“ k mateřství oproti mužům. Gay muži jsou tak vystaveni dvojnásobnému znevýhodnění.

3.2 Gay otcovství

Dle amerického sčítání lidu v roce 2000 bylo zjištěno, že jedna pětina dětí byla vychovávána v rodinách tvořených dvěma gayi (Cooper & Cates, 2006 cit. podle Lev, 2010, s. 269). Tento statistický údaj plně koresponduje s informací, že v současné době přibývá více gay založených rodin než kdykoliv předtím (Gates, Badgett, Macomber, & Chambers, 2007 cit. podle Lev, 2010, s. 272). Gay muži se stávají rodiči nejen díky možnosti osvojení či prostřednictvím pěstounské péče, ale stále více přibývá gay párů, které využívají možnosti náhradního mateřství, kdy i po narození dítěte tito muži nadále udržují vazby s náhradní matkou. (Downing et al., 2009, Lev, 2006 cit. podle Lev, 2010, s. 275-276)

I přesto gay muži neustále narážejí na nepochopení ze strany lidí, kteří zastávají názor, že tito muži jsou promiskuitní, sexuálně suroví, a proto nejsou schopni zajistit vhodnou každodenní péči o děti. Někteří lidé se dodnes zarytě drží domněnky, že děti svěřené do péče těchto mužů jsou sexuálně zneužívané. Stejně jako lesbickým matkám, je gay otcům vyčítané, že nedokáží plně nahradit chybějící genderový vzor, v tomto případě tedy ženský. (Lev, 2010, s. 272) Můžeme se setkat i s takovým názorem, jakým je představa lidí, že homosexuální páry mají potřebu zakládat rodiny, aby se tak lépe začlenili do heterosexuální společnosti. Dítě je podle nich tedy bráno jako možnost řešení, jak si zlepšit status ve společnosti. (Christian Institute, 2002, Campion, 1994 cit. podle Sedláčková, Šulová, 2011, s. 205)

Podobně píše i Sokolová, podle které jsou gay muži podceňováni z hlediska rodičovství ze tří důvodů. Prvním důvodem je jejich samotná homosexuální orientace, na jejímž základě jsou mnoha kritiky považováni za nekompetentní k rodičovství. Druhým důvodem je představa, že muži jsou z hlediska rodičovství méně důležití než ženy, které jsou k mateřství plně předurčeny. Přesto existují výzkumy, které dokazují, jak jsou muži významní pro vývoj dítěte. Vytváří důležitý aspekt vztahu s dítětem nebo se podílí na rozvoji verbálních i neverbálních komunikačních schopností. Posledním důvodem je názor lidí, že gay muži o děti vůbec nestojí. (Sokolová, 2009, s. 116; Šulová, 2004 cit. podle Sedláčková, Šulová, 2011, s. 209) Podobně se vyjadřuje ve své publikaci i Petr Weiss, který uvádí, že gay muži nejeví tak velký zájem o rodičovství a společenské uznání jako lesbické ženy (Weiss et al., 2010, s. 116).

Nepřímo vyjádřeným předpokladem je myšlenka, že lesbické ženy a gay muži nemají příbuzné či přátelé opačného pohlaví. A právě přítomnost opačného pohlaví je nezbytná pro zdravý pohlavní vývoj (Lev, 2010, s. 277). Jako příklad je uvedena situace, kdy gay otcové nejsou schopni okoupat své dcery nebo s nimi probírat v období dospívání záležitosti ohledně menstruace (Hicks, 2006 cit. podle Lev, 2010, s. 277). Pokud je tedy gay mužům umožněno osvojení či pěstounská péče, může se tak dít na základě vytvořeného předpokladu, že homosexuální muži jsou více mateřským typem než heterosexuální muži, a to z toho důvodu, že jim homosexuální orientace ubírá na mužnosti. (Hicks, 2006 cit. podle Lev, 2010, s. 272-273)

Navzdory sociálním předsudkům nově vzniklé studie gay otců, které se odrážejí od výzkumu uskutečněných s lesbickými matkami, prokazují, že děti vychovávané v rodině se dvěma muži jsou naprosto psychicky vyrovnané a dobře přizpůsobivé stejně jako děti vychovávané v heterosexuální rodině (Averett, Nalavany, & Ryan, 2009; Erich, Hall, Kanenberg, & Case, 2009 cit. podle Lev, 2010, s. 273).

První výzkumy zohledňující problematiku gay otcovství proběhly v 70. letech ve Spojených státech a západní Evropě. Zkoumaným vzorkem byli gay muži, kteří se stali otcí během jejich heterosexuálních vztahů. Výzkumy byly zaměřené zejména na to, jak tito muži obeznámili své děti o jejich sexuální orientaci a jaké s nimi měli vztahy. (Voeller, Walters, 1978; Miller, 1979; Bozett, 1980, 1993 cit. podle Sokolová, 2009, s. 117)

V 90. letech nastal rozmach odborné literatury, která mapovala skupinu mužů, kteří se veřejně hlásili k homosexuální orientaci a rozhodli se založit rodiny. Tito muži byli zprvu přesvědčeni, že jedinou možností je osvojení opuštěných dětí, které se narodily s drogovou či alkoholovou závislostí, nakažené virem HIV, nebo děti s jiným zdravotním omezením. Teprve později, na základě změny společenského smýšlení o homosexuálech, si uvědomili, že i oni mají možnost osvojit si zcela zdravé dítě. (Boggis cit. podle Mallon, 2003, s. 27 cit. podle Sokolová, 2010, s. 118)

V roce 1993 dokončil Albert Sbordone svou disertační práci, ve které zkoumal 78 gay mužů, kteří založili rodiny prostřednictvím osvojení nebo využitím náhradní matky, a 83 bezdětných gay mužů. Výsledkem bylo zjištění, že otcovství mělo velmi pozitivní vliv na sebeidentifikaci těchto mužů. (Sbordone, 1993 cit. podle Sokolová, 2009, s. 119)

Sokolová ve své práci zmiňuje výzkum maďarské socioložky Judit Takács, která v letech 1998–2000 zkoumala, jestli existuje rozdíl v hodnotových preferencích u homose-

xuálních a heterosexuálních mužů. Mezi zkoumanými hodnotami byly zařazeny zodpovědnost, odvaha, odpuštění, svoboda, společenské uznání, materiální zajištění a další. Výsledkem bylo zjištění, že neexistoval významný rozdíl v hodnotových preferencích mezi těmito dvěma zkoumanými skupinami až na jednu, a to rodinu. Takács uvedla, že homosexuální muži nepřikládali rodině takový význam jako heterosexuálové. Jako příčinu vidí negativní vnímání homosexuality v maďarské společnosti, které může vést ke špatným vztahům mezi gay muži a jejich rodinami. (Takács, 2007 s. 188 cit. podle Sokolová, 2009, s. 120)

Podobný výzkum uskutečnila i slovinská socioložka Alenka Švab, který byl realizován v letech 2003–2004. Cílem výzkumu bylo srovnat názory lesbických žen a gay mužů na založení rodiny. Výsledky prokázaly, že názory lesbických žen se od názorů gay mužů nijak neliší. 40 % respondentů uvedlo, že by chtěli v budoucnu založit rodinu, stejné procentní zastoupení bylo proti. Švab uvádí, že homosexuálové, kteří se nemohou držet tradičního rodinného modelu, mají daleko větší možnosti, jak své představy o rodině realizovat. Zajímavým zjištěním bylo, že tito respondenti dávali přednost klasickému biologickému rodičovství před možnostmi osvojení či pěstounské péče. (Švab, 2007, s. 222-223 cit. podle Sokolová, 2009, s. 121)

V České republice bylo doposud vydané malé množství odborných publikací, které se zabývají tematikou gay otcovství (Sokolová, 2009, s. 120). Jakékoliv odborné diskuse o „novém otcovství“, ať už v rámci sociologie či psychologie se zaměřují pouze na muže s heterosexuální orientací (Dudová, Hastrmanová 2007; Maříková, Vohlídalová, 2007; Šmídová, 2007 cit. podle Sokolová, 2009, s. 117). Zatímco zahraniční výsledky výzkumů o lesbických ženách byly rozšířeny i na gaye muže, v České republice se tak nestalo. Sokolová proto upozorňuje na nedostatek výzkumů, které by se výhradně zaměřily na gay otce (Nedbálková, 2005; Polášková, 2007; Jojárt, 2000 cit. podle Sokolová, 2009, s. 117).

Na základě této skutečnosti provedla Sokolová v letech 2006–2007 kvalitativní výzkum, který se zaměřil pouze na gay muže a jejich představy o rodičovství. Výzkumu se zúčastnilo 30 gay mužů, kterým byl předložen demografický dotazník, po kterém následoval rozhovor. Cílem výzkumu bylo zjistit, jak tito muži vnímají své možnosti stát se rodiči, jaké jsou jejich rodičovská přání a touhy, v čem spatřují největší překážky, který výchovný styl upřednostňují, jak sami vnímají status otců v české společnosti a jak vnímají způsob, jakým společnost pohlíží na ně. Sokolová uvádí, že téměř většina respondentů uvedla, že

by se jednou rádi stali rodiči. Přesto možnost gay otcovství v české společnosti vnímají respondenti jako nerealizovatelnou, jelikož jsou podle nich lidé stále přesvědčeni, že o děti vůbec nestojí. Sokolová si dovoluje k tomuto názoru poznamenat, že lesbické ženy mají v české společnosti snazší pozici, a proto existuje více lesbických mateřství než gay otcovství. Nikoliv však proto, že by tito muži o děti nestáli. Sokolová dále také zmiňuje problém tzv. „podmíněné tolerance“, kdy česká společnost čím dál více toleruje sexuální menšiny, ovšem otázka rodičovství těchto menšin je podle nich nepřijatelná. I zde respondenti uvedli, že lidé žijí stále v představě, že gayové by mohli své děti sexuálně zneužívat. Jeden z respondentů uvedl příběh kamaráda, který ukončil svou činnost vedoucího skautského oddílu, jelikož měl pocit, že jeho sexuální orientace je pro děti škodlivá. Zajímavým zjištěním bylo zpochybnění svých rodičovských kompetencí, a to u většiny respondentů, kteří se obávali, že by své děti v budoucnu vystavovali posměškům a šikaně ze strany okolí. Někteří respondenti také zvažovali migraci do vybraných států, které vytváří homosexuálním párům podmínky pro výchovu dětí. Velmi zajímavým zjištěním bylo, že respondenti si byli vědomi toho, že možnost osvojení či využití reprodukční medicíny nemohla být zařazena do zákona o registrovaném partnerství, protože by jinak nedošlo k jeho uzákonění. Téměř všichni respondenti se shodli, že i když je homoparentální rodičovství společnou problematikou leseb a gayů, je potřeba rozlišovat mezi lesbickým mateřstvím a gay otcovstvím. Terminologické rozčlenění může napomoci k tomu, že homosexuální páry budou mít možnost dokázat, že otázka rodičovství je realizovatelná u obou skupin, jak u leseb, tak i gayů. Respondenti také upozornili na výskyt dvojí stigmatizace, kdy jsou z pohledu české společnosti vnímány jako nekompetentní k rodičovství nejen kvůli jejich sexuální orientaci, ale také kvůli tomu, že muži jsou z hlediska svého pohlaví považováni za méně uzpůsobitelné k rodičovství než ženy. (Sokolová, 2010, s. 121-138)

V rámci prostudování odborné literatury jsme nenarazili na publikaci, která by věnovala pozornost gay mužům jakožto otcům. Proto jsme nuceni souhlasit se Sokolovou, která na český akademický a publikační nezájem upozorňuje.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V rámci bakalářské práce se zabýváme homoparentalitou, která je dle Sokolové (2009, s. 115-116) považována za téma, které stojí v popředí společenského zájmu a zároveň se jedná o důležité téma, které *v odborné literatuře v České republice dosud stojí mimo badatelský a akademický zájem*. Přesto můžeme najít nespočet autorů, kteří se v České republice danou problematikou zabývají. Jedná se zejména již o zmíněnou Věru Sokolovou, Iva Procházkou, Olgu Pechovou, Martinu Štěpánkovou, Jana Wintra, Slavomíra Gogu, Czesława Waleka, Jitku Gjuričovou, Petra Kodla, Jiřího Louženského, Martina Strachoně, Janu Novou, Kateřinu Beňovou, Jiřího Hromadu a Lucii Otáhalovou, kteří v roce 2007 vytvořili Pracovní skupinu pro otázky sexuálních menšin ministryně pro lidská práva a národnostní menšiny MUDr. Džamily Stehlíkové a vypracovali Analýzu situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR.

Na základě výzkumu Věry Sokolové, ve kterém zkoumala názory a postoje gayů na gay otcovství a rodičovství, a odborného článku Radky Janebové, Terezy Břízové a Ivany Velčovské týkajícího se možných rizik oprese sociálních pracovníků vůči stejnopohlavním rodičům jsme se inspirovali pro uskutečnění deskriptivního kvantitativního výzkumu zaměřujícího se na názory studentů oboru sociální pedagogika na homoparentální rodičovství.

4.1 Výzkumné cíle a otázky

Hlavní výzkumný cíl:

- Zmapovat názor studentů oboru sociální pedagogika na výchovu dítěte v homoparentální rodině.

Dílčí výzkumné cíle:

- Zjistit informovanost studentů oboru sociální pedagogika o homoparentálních rodinách v rámci studijního oboru.
- Zmapovat přisuzování významu vlivu rodinné struktury na utváření sexuální identity dítěte studenty oboru sociální pedagogika.
- Zjistit způsob vnímání lesbického mateřství a gay otcovství studenty oboru sociální pedagogika.

- Zmapovat vnímání prospěšnosti výchovy v homoparentální rodině studenty oboru sociální pedagogika.
- Zhodnotit vnímání schopností sociálních pracovníků vyvarovat se opresivním způsobům jednání k sexuálním menšinám studenty oboru sociální pedagogika.

Hlavní výzkumná otázka:

- Jaký je názor studentů oboru sociální pedagogika na výchovu dítěte v homoparentální rodině?

Dílčí výzkumné otázky:

- Jaká je informovanost studentů oboru sociální pedagogika o homoparentálních rodinách v rámci studijního oboru?
- Jaký význam přisuzují studenti oboru sociální pedagogika vlivu rodinné struktury na utváření sexuální identity dítěte?
- Jak vnímají studenti oboru sociální pedagogika lesbické mateřství a gay otcovství?
- Jak vnímají studenti oboru sociální pedagogika prospěšnost výchovy v homoparentální rodině?
- Jak vnímají studenti oboru sociální pedagogika schopnost sociálních pracovníků vyvarovat se opresivním způsobům jednání?

4.2 Výzkumný soubor

Pracovní skupina pro otázky sexuálních menšin pro lidská práva a národnostní menšiny ve své práci uvádí, že by ministerstva měla zvýšit pozornost tomu, jak jsou vzdělávání budoucí učitelé, vychovatelé či kněží, a to vzhledem k jejich schopnostem pracovat se sexuálními menšinami (Rada vlády ČR, 2007, s. 14). Dovolujeme si kromě výše zmíněných profesí doplnit výčet o profesi sociálních pracovníků, u kterých se předpokládá, že by jejich cílovou skupinu v sociální práci mohli tvořit také sexuální menšiny. Podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách mohou sociální práci vykonávat kromě absolventů akreditovaného programu Sociální práce a sociální politiky, také absolventi sociální pedagogiky, práva, speciální pedagogiky, patologie a prevence a podobně (Janebová, Břízová, Velčovská, 2013, s. 17). Kraus (2008, s. 200) uvádí, že kromě vědomostních a dovednostních kompetencí by měl být každý sociální pedagog vybaven specifickými požadavky, jako je vnímavost pro různé životní situace. Takovou životní situací v případě homosexu-

álních jedinců může být již zmíněná problematika homoparentality. Na základě toho náš výzkumný soubor představují studenti 3. ročníku oboru sociální pedagogika prezenční a kombinované formy studia, kteří byli zvoleni na základě dostupného výběru.

4.3 Technika sběru dat

Sběr dat proběhl pomocí dotazníkového šetření, které je dle Chráska (2007, s. 163) jednou z nejčastějších užívaných metod v pedagogických výzkumech. Dotazník byl tvořen ze dvou filtračních položek, které sloužily pro vyloučení těch respondentů, kteří nesplňovali daná kritéria, a z 36 Likertových škál. Většina výrokových škál byla sestavena na základě výzkumu **Věry Sokolové** a odborných článků **Radky Janebové**, **Terezy Břízové** a **Ivany Velčovské** a **Petra Tomeše**. Jednalo se o jejich přímou citaci, nebo byly upraveny dle požadovaných kritérií tak, aby splňovaly náležitosti výrokových škál.

4.4 Metoda analýzy dat

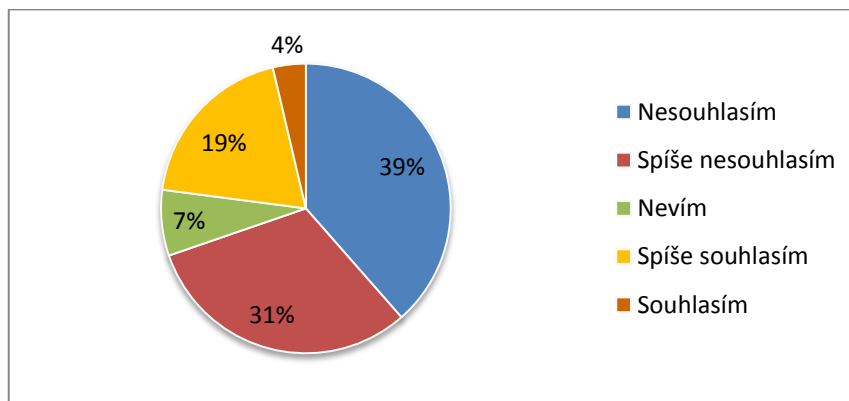
Následná analýza byla provedena pomocí Testu dobré shody chí-kvadrát, který slouží k ověření statistické významnosti zjištěné pozorované četnosti (Chráska, 2007, s. 71).

5 ANALÝZA DAT

Úvod našeho dotazníkové šetření tvořily dvě filtrační položky, které nám sloužily čistě pro kontrolu toho, zda respondenti splňují požadavky výzkumného souboru, tedy zda se jedná o studenty 3. ročníku oboru sociální pedagogika prezenční a kombinované formy studia. Dotazníkového šetření se celkem zúčastnilo 109 respondentů. Níže uvádíme analýzu 36 výrokových škál, které rozdělujeme do podkapitol dle výzkumných cílů, ke kterým se jednotlivé výrokové škály řadí.

5.1 Informovanost studentů o homoparentalitě v rámci studijního oboru

Výrok č. 1: Zajímám se o problematiku homoparentality (např. formou čtení odborných/neodborných článků, diskuzí na internetu apod.)

Graf I: Zájem studentů o problematiku homoparentality.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 39 % respondentů s vymezeným výrokiem nesouhlasí, 31 % respondentů spíše nesouhlasí. 7 % respondentů neví, zda se o problematiku homoparentality zajímají. 19 % respondentů s výrokiem spíše souhlasí a 4 % respondentů souhlasí, přičemž jeden z respondentů se vyjádřil, že by měl zájem o samostatný vyučovací předmět vztahující se k problematice homoparentality.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na zájem o problematiku homoparentality neexistuje statisticky významný rozdíl.

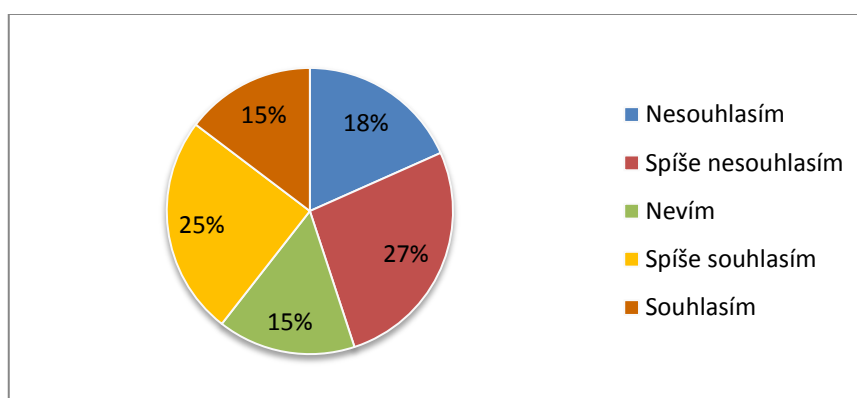
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na zájem o problematiku homoparentality existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	42	21,8	18,72
Spíše nesouhlasím	34	21,8	6,83
Nevím	8	21,8	8,74
Spíše souhlasím	21	21,8	0,03
Souhlasím	4	21,8	14,53
Σ	109	109	48,85

Tabulka 6: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 1.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 48,85$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 2: V rámci oboru sociální pedagogika byla v některém z předmětů tato problematika probírána.

Graf II: Zastoupení homoparentality ve studijních osnovách oboru sociální pedagogika.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 18 % respondentů s vymezeným výrokem nesouhlasí, 27 % respondentů spíše nesouhlasí. 17 % respondentů neví, zda problematika homoparentality byla v některém z předmětů probírána. 25 % respondentů s výrokem spíše souhlasí a 15 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na zastoupení homoparentality ve studijních osnovách neexistuje statisticky významný rozdíl.

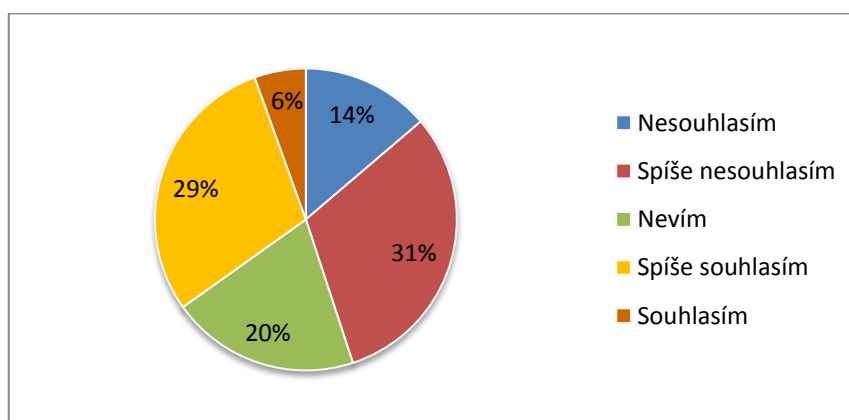
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na zastoupení homoparentality ve studijních osnovách existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	20	21,8	0,15
Spíše nesouhlasím	29	21,8	2,38
Nevím	17	21,8	1,06
Spíše souhlasím	27	21,8	1,24
Souhlasím	16	21,8	1,54
Σ	109	109	6,37

Tabulka 7: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 2.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 6,37$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) > \chi^2$, na jehož základě zamítáme alternativní hypotézu H_A a přijímáme nulovou hypotézu H_0 , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů neexistuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 3: V rámci oboru sociální pedagogika se o situaci leseb a gayů diskutuje, ať z hlediska teorie či praxe.

Graf III: Zařazení situace leseb a gayů v rámci teorie a praxe oboru sociální pedagogika.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 14 % respondentů s vymezeným výrokem nesouhlasí, 31 % respondentů spíše nesouhlasí. 20 % respondentů neví, zda se v rámci studijního oboru o situaci leseb a gayů diskutuje v rámci teorie a praxe. 29 % respondentů s výrokem spíše souhlasím a 6 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na zařazení situace leseb a gayů v rámci teorie a praxe studijního oboru neexistuje statisticky významný rozdíl.

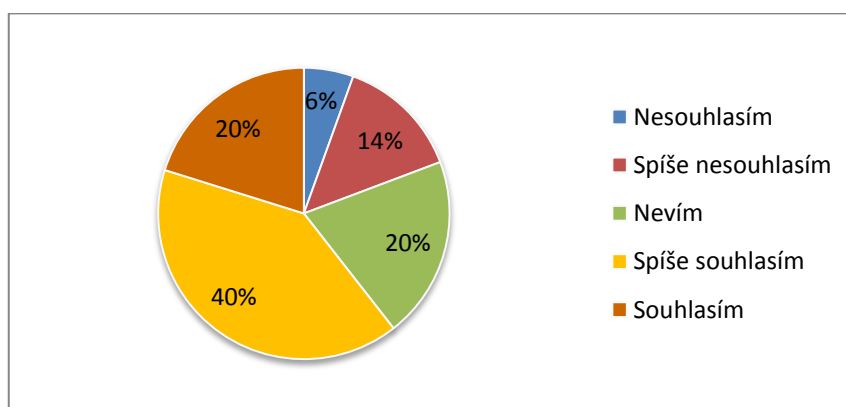
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na zařazení situace leseb a gayů v rámci teorie a praxe studijního oboru existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	15	21,8	2,12
Spíše nesouhlasím	34	21,8	6,83
Nevím	22	21,8	0,00
Spíše souhlasím	32	21,8	4,77
Souhlasím	6	21,8	11,45
Σ	109	109	25,17

Tabulka 8: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 3.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 25,17$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 4: Chtěl/a bych, aby tato problematika byla v rámci oboru sociální pedagogika více zařazena do studijních osnov.

Graf IV: Zájem o větší zařazení homoparentality do studijních osnov oboru sociální pedagogika.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 6 % respondentů s vymezeným výrokem nesouhlasí, 14 % respondentů spíše nesouhlasí. 20 % respondentů neví, zda mají zájem o větší zařazení problematiky homoparentality do studijních osnov. 40 % respondentů s výrokem souhlasí a 20 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na požadavek větší míry zařazení homoparentality do studijních osnov neexistuje statisticky významný rozdíl.

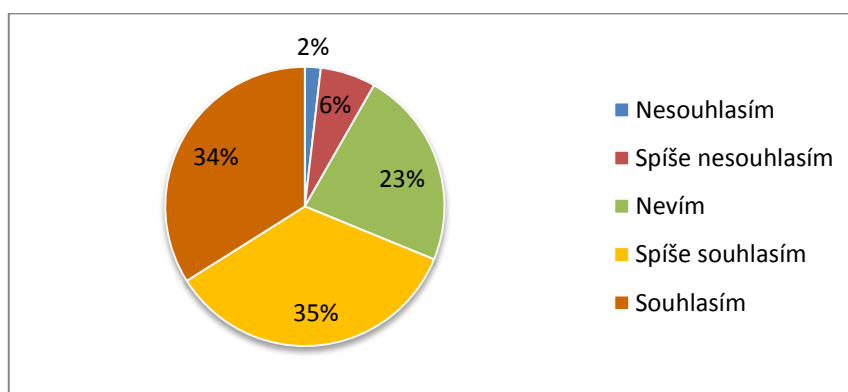
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na požadavek větší míry zařazení homoparentality do studijních osnov existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	6	21,8	11,45
Spíše nesouhlasím	15	21,8	2,12
Nevím	22	21,8	0,00
Spíše souhlasím	44	21,8	22,61
Souhlasím	22	21,8	0,00
Σ	109	109	36,18

Tabulka 9: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 4.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 36,18$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 5: V rámci oboru sociální pedagogika by měly být vyučovány praktické způsoby aplikace antiopresivní sociální práce při komunikaci se sexuálními menšinami.

Graf V: Požadavek výuky antiopresivní sociální práce se sexuálními menšinami v rámci oboru sociální pedagogika.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 2 % respondentů s vymezeným výrokiem nesouhlasí, 6 % respondentů spíše nesouhlasí. 23 % respondentů neví, zda by měly být v rámci oboru sociální pedagogika vyučovány praktické způsoby antiopresivní sociální práce při komunikaci se sexuálními menšinami. 35 % respondentů s výrokiem spíše souhlasí a 34 % respondentů souhlasí. Jeden z respondentů uvedl, že by mělo docházet k praktickým výukám antiopresivní sociální práce se sexuálními menšinami, ale mělo by se tak dít objektivně bez zvýhodňování těchto menšin na úkor dětí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na požadavek praktické výuky antiopresivní sociální práce se sexuálními menšinami neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na požadavek praktické výuky antiopresivní sociální práce se sexuálními menšinami existuje statisticky významný rozdíl.

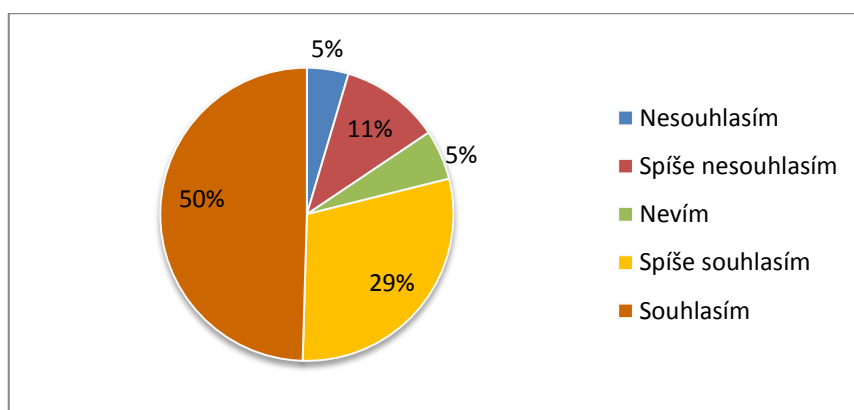
Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	2	21,8	17,98
Spíše nesouhlasím	7	21,8	10,05
Nevím	25	21,8	0,47
Spíše souhlasím	38	21,8	12,04
Souhlasím	37	21,8	10,6
Σ	109	109	51,14

Tabulka 10: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 5.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 51,14$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

5.2 Vliv rodinné struktury na utváření sexuální identity dítěte

Výrok č. 6: Za nejvhodnější model rodiny považují svazek muže a ženy s jejich přirozenými rolami a jejich vzájemnou schopností se navzájem doplňovat.

Graf VI: Náзор studentů oboru sociální pedagogika na svazek muže a ženy jako nejvhodnější model rodiny.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 5 % respondentů s vymezeným výrokem nesouhlasí, 11 % spíše nesouhlasí. 5 % respondentů neví, zda za nejvhodnější model rodiny považují

svazek muže a ženy s jejich přirozenými rolemi a jejich vzájemnou schopností se navzájem doplňovat. 29 % respondentů s výrokem spíše souhlasí a 50 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na svazek muže a ženy jakožto nevhodnější model rodiny neexistuje statisticky významný rozdíl.

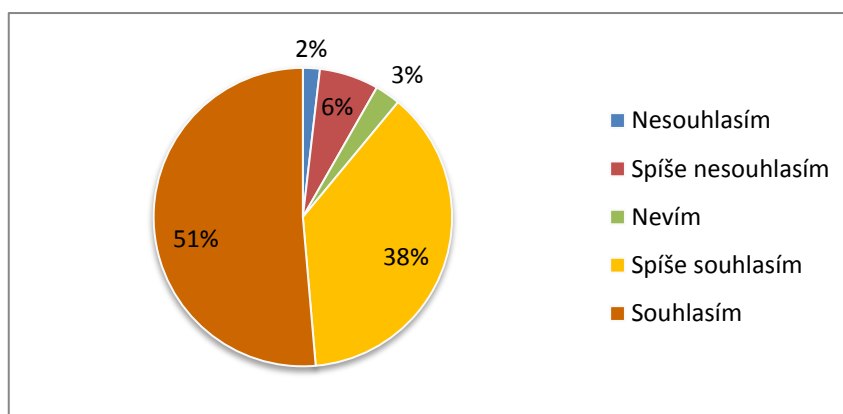
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na svazek muže a ženy jakožto nevhodnější model rodiny existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	5	21,8	12,95
Spíše nesouhlasím	12	21,8	4,41
Nevím	6	21,8	11,45
Spíše souhlasím	32	21,8	4,77
Souhlasím	54	21,8	47,56
Σ	109	109	81,14

Tabulka 11: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a stanovení chí – kvadrátu pro výrok č. 6.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 81,14$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 7: Jedním z výchovných předpokladů rodičů je sloužit jako vzor pro vytvoření role dospělého muže či ženy.

Graf VII: Názor studentů oboru sociální pedagogika na vytvoření pohlavních vzorů jako výchovný úkol rodičů.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 2 % respondentů s vymezeným výrokem nesouhlasí, 6 % respondentů spíše nesouhlasí. 3 % respondentů neví, zda jedním z výchovných předpo-

kladů rodičů je sloužit jako vzor pro vytvoření role dospělého muže a ženy. 38 % respondentů s výrokem spíše souhlasí a 51 % respondentů souhlasí.

H₀: Mezi četnostmi odpovědí respondentů na vytvoření pohlavních vzorů jako výchovného předpokladu rodičů neexistuje statisticky významný rozdíl.

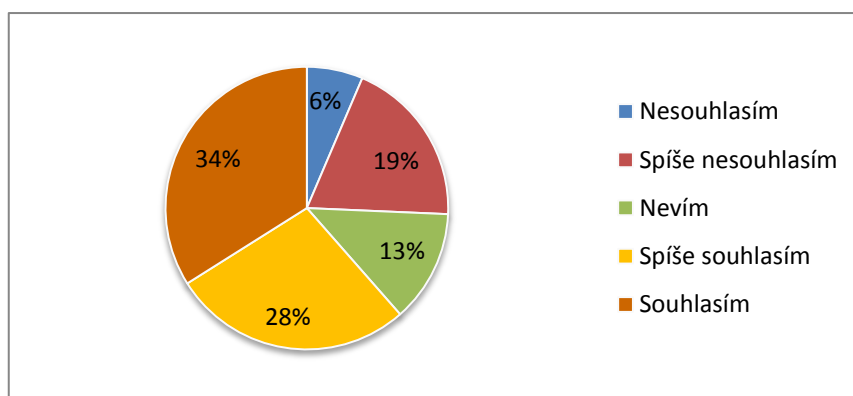
H_A: Mezi četnostmi odpovědí respondentů na vytvoření pohlavních vzorů jako výchovného předpokladu rodičů existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	2	21,8	17,98
Spíše nesouhlasím	7	21,8	10,05
Nevím	3	21,8	16,21
Spíše souhlasím	41	21,8	16,91
Souhlasím	56	21,8	53,65
Σ	109	109	114,8

Tabulka 12: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 7.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 114,8$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 8: Děti ke svému zdravému vývoji potřebují ženský a mužský vzor, který může dítěti dát pouze muž a žena.

Graf VIII: Názor studentů oboru sociální pedagogika na rodiče tvořené mužem a ženou jako jediný zdroj vytvoření pohlavních vzorů pro dítě.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 6 % respondentů s vymezeným výrokem nesouhlasí, 19 % respondentů spíše nesouhlasí. 13 % respondentů neví, zda děti ke svému zdravému vývoji potřebují mužský a ženský vzor, který může dítěti dát pouze muž a žena. 28 % re-

spondentů s výrokem spíše souhlasí a 34 % respondentů souhlasí. Jeden z respondentů uvedl, že dítě potřebuje jak mužský, tak i ženský vzor, ale že nutně tyto vzory nemusí pocházet z rodičů. Lenka Slepíčková a Michaela Kvapilová Bartošová (2013, s. 67-68) se zaměřily na zkoumání genderových rolí v rodině pohledem dětí. Dětem byly představeny tři modely rodiny, z nichž dva byly uspořádány netradičním způsobem. V první rodině matka zajišťovala rodinu po finanční stránce a otec byl na rodičovské dovolené. V druhé rodině se otec věnoval typicky ženským činnostem a matka typicky mužským činnostem. Ve třetí rodině otec zjišťoval rodinu po finanční stránce a matka byla na rodičovské dovolené. Jedním ze zajímavých zjištění bylo, že děti z městských škol nedbaly tolik na dodržování tradičních rolí, jako děti z venkovských škol.

H₀: Mezi četnostmi odpovědí respondentů na potřebu přítomnosti mužského a ženského vzoru pro zdravý vývoj dětí neexistuje statisticky významný rozdíl.

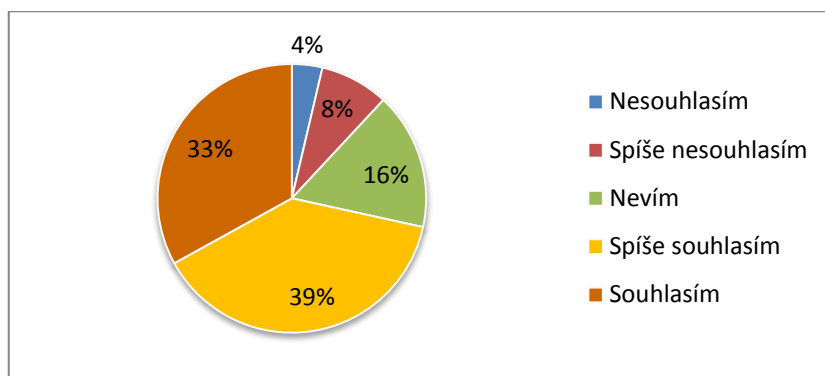
H_A: Mezi četnostmi odpovědí respondentů na potřebu přítomnosti mužského a ženského vzoru pro zdravý vývoj dětí existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	7	21,8	10,05
Spíše nesouhlasím	21	21,8	0,03
Nevím	14	21,8	2,79
Spíše souhlasím	30	21,8	3,08
Souhlasím	37	21,8	10,6
Σ	109	109	26,55

Tabulka 13: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 8.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 26,55$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 9: Předurčení prospěchu dětí přispívají rodinné procesy (kvalita rodičovství, rodinné vztahy), nikoliv rodinná struktura (počet, pohlaví, sexualita).

Graf IX: Vliv rodinných procesů či rodinné struktury na prospívání dítěte z pohledu studentů oboru sociální pedagogika.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 4 % respondentů s vymezeným výrokiem nesouhlasí, 8 % respondentů spíše nesouhlasí. 16 % respondentů neví, zda na předurčení prospěchu dětí mají vliv rodinné procesy (kvalita rodičovství, rodinné vztahy) či rodinná struktura (počet, pohlaví, sexualita). 39 % respondentů s výrokiem spíše souhlasí a 33 % respondentů souhlasí. Jeden z respondentů uvedl, že se o tuto záležitost zajímal v souvislosti s referendem na Slovensku, kdy se respondent dočetl, že děti vyrůstající v homosexuálních rodinách vykazovaly určité problémy.

H_0 : Mezi četnostmi respondentů na předurčení prospěchu dětí vlivem rodinných procesů či rodinné struktury neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi četnostmi respondentů na předurčení prospěchu dětí vlivem rodinných procesů či rodinné struktury existuje statisticky významný rozdíl.

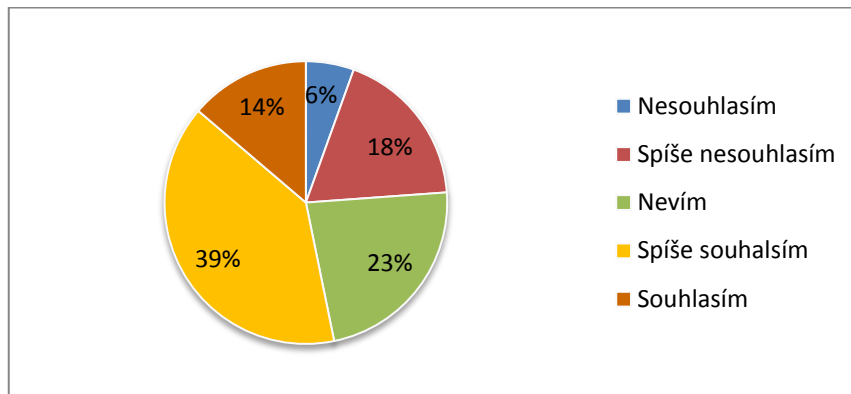
Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	4	21,8	14,53
Spíše nesouhlasím	9	21,8	7,52
Nevím	18	21,8	0,66
Spíše souhlasím	42	21,8	18,72
Souhlasím	36	21,8	9,25
Σ	109	109	50,68

Tabulka 14: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 9.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 50,68$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož zá-

kladě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 10: Homosexuálové jsou v české společnosti vystaveni heteronormativním tlakům a bariérám.

Graf X: Názor studentů oboru sociální pedagogika na heteronormativní nátlaky vůči homosexuálním jedincům.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 6 % respondentů s vymezeným výrokem nesouhlasí, 18 % respondentů spíše nesouhlasí. 23 % respondentů neví, zda homosexuální jedinci jsou v české společnosti vystaveni heteronormativním tlakům a bariérám. 39 % respondentů s výrokem spíše souhlasí a 14 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na homosexuální jedince vystavené heteronormativním nátlakům českou společností neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na homosexuální jedince vystavené heteronormativním nátlakům českou společností existuje statisticky významný rozdíl.

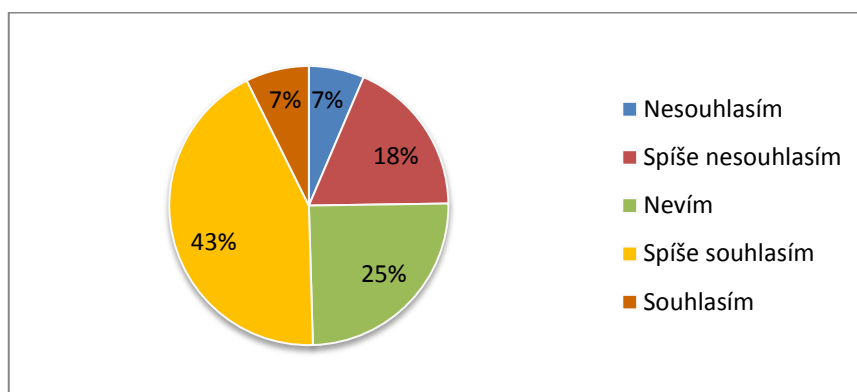
Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	6	21,8	11,45
Spíše nesouhlasím	20	21,8	0,15
Nevím	25	21,8	0,47
Spíše souhlasím	43	21,8	20,62
Souhlasím	15	21,8	2,12
Σ	109	109	34,81

Tabulka 15: Pozorovaná četností, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 10.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 34,81$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož zá-

kladě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 11: Česká společnost stigmatizuje homosexuály, „nutí“ je cítit se provinile či zpochybňovat správnost svých rodičovských tužeb.

Graf XI: Náзор studentů oboru sociální pedagogika na stigmatizující českou společnost vůči homosexuálním jedincům.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 7 % respondentů s vymezeným výrokem nesouhlasí, 18 % respondentů spíše nesouhlasí. 25 % respondentů neví, zda česká společnost stigmatizuje homosexuální jedince a zpochybňuje správnost jejich rodičovských tužeb. 43 % respondentů s výrokem spíše souhlasí a 7 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi respondentů na českou společnost zpochybňující správnost rodičovských tužeb homosexuálních jedinců neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi četnostmi respondentů na českou společnost zpochybňující správnost rodičovských tužeb homosexuálních jedinců existuje statisticky významný rozdíl.

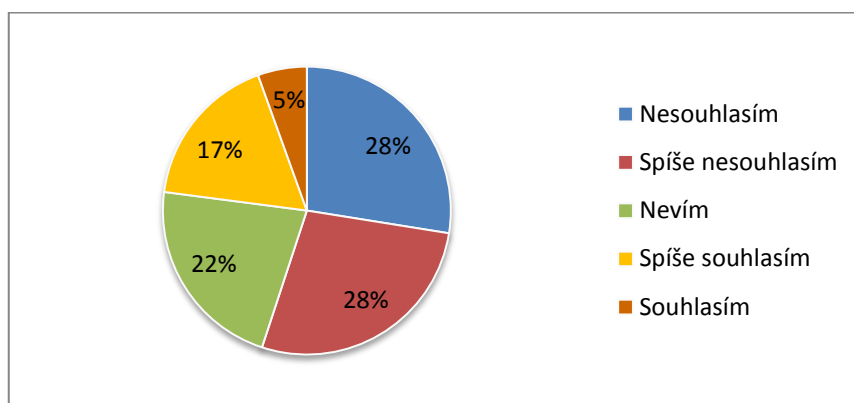
Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	7	21,8	10,05
Spíše nesouhlasím	20	21,8	0,15
Nevím	27	21,8	1,24
Spíše souhlasím	47	21,8	29,13
Souhlasím	8	21,8	8,74
Σ	109	109	49,31

Tabulka 16: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 11.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 49,31$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož zá-

kladě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 12: Homosexuální rodiče jsou vzhledem ke své sexuální orientaci nežádoucí či nekompetentní.

Graf XII: Názor studentů oboru sociální pedagogika na nekompetentnost homosexuálních jedinců k rodičovství.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 28 % respondentů s vymezeným výrokiem nesouhlasí, 28 % respondentů spíše nesouhlasí. 22 % respondentů neví, zda homosexuální jedinci jsou vzhledem k jejich sexuální orientaci nekompetentní k rodičovství. 17 % respondentů s výrokiem spíše souhlasí a 5 % respondentů souhlasí. Jeden z respondentů uvedl, že by dítě nemělo být umístěno do svazku muž – muž nebo žena – žena, protože by tak ztratilo základní vzory společnosti.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na nekompetentnost homosexuálních jedinců k rodičovství neexistuje statisticky významný rozdíl.

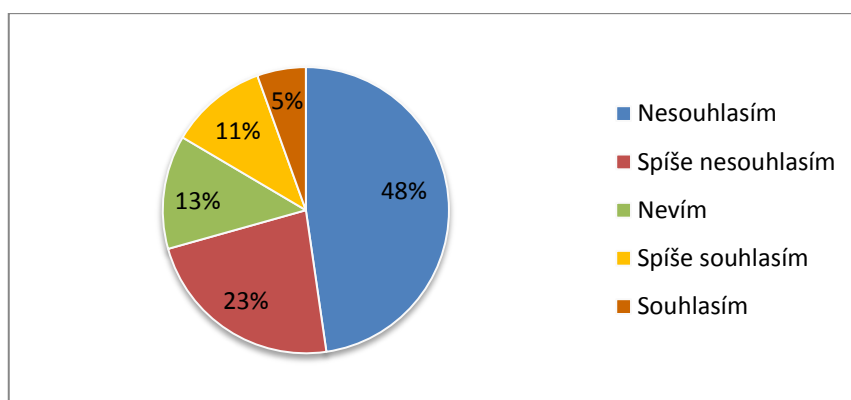
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na nekompetentnost homosexuálních jedinců k rodičovství existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	30	21,8	3,08
Spíše nesouhlasím	30	21,8	3,08
Nevím	24	21,8	0,22
Spíše souhlasím	19	21,8	0,36
Souhlasím	6	21,8	11,45
Σ	109	109	18,19

Tabulka 17: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 12.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 18,19$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 13: Homosexuální orientace je osobností patologií, její nositelé nejsou způsobilí k rodičovství a ohrožují zdravý vývoj svých dětí.

Graf XIII: Názor studentů oboru sociální pedagogika na homosexuální orientaci jakožto osobnostní patologii.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 48 % respondentů s vymezeným výrokem nesouhlasí, 23 % respondentů spíše nesouhlasí. 13 % respondentů neví, zda homosexuální orientace je osobnostní patologií a zda její nositelé nejsou způsobilí k rodičovství a ohrožují zdravý vývoj svých dětí. 11 % respondentů s výrokem spíše souhlasí a 5 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na homosexuální orientaci jakožto osobnostní patologii neexistuje statisticky významný rozdíl.

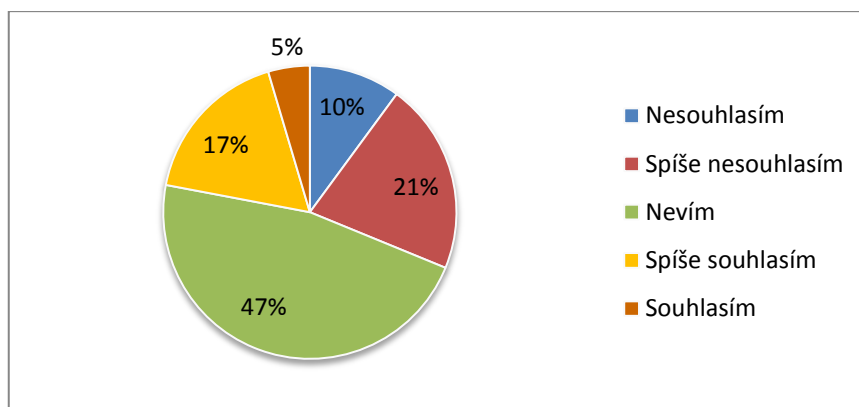
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na homosexuální orientaci jakožto osobnostní patologii existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	52	21,8	41,84
Spíše nesouhlasím	25	21,8	0,47
Nevím	13	21,8	2,79
Spíše souhlasím	12	21,8	4,41
Souhlasím	6	21,8	11,45
Σ	109	109	60,96

Tabulka 18: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok. 13.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 60,96$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 14: Existuje vztah mezi sexuální orientací rodičů a zdravým emočním psychosociálním a behaviorálním vývojem dítěte.

Graf XIV: Názor studentů oboru sociální pedagogika na existenci vztahu mezi sexuální orientací rodičů a zdravým vývojem dítěte.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 10 % respondentů s vymezeným výrokiem nesouhlasí, 21 % respondentů spíše nesouhlasí. 47 % respondentů neví, zda existuje vztah mezi sexuální orientací rodičů a zdravým emočním psychosociálním a behaviorálním vývojem dítěte. 17 % respondentů s výrokiem spíše souhlasí a 5 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na existenci vztahu mezi sexuální orientací rodičů a zdravým vývojem dítěte neexistuje statisticky významný rozdíl.

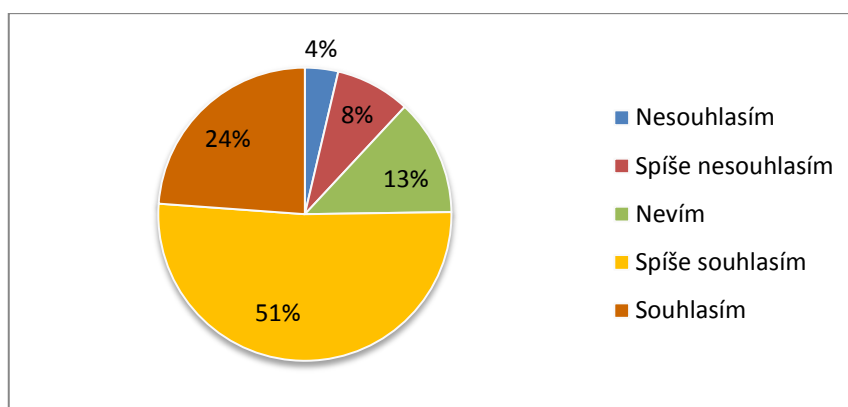
H_A : mezi četnostmi odpovědí respondentů na existenci vztahu mezi sexuální orientací rodičů a zdravým vývojem dítěte existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	11	21,8	5,35
Spíše nesouhlasím	23	21,8	0,07
Nevím	51	21,8	39,11
Spíše souhlasím	19	21,8	0,36
Souhlasím	5	21,8	12,95
Σ	109	109	57,84

Tabulka 19: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 14.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 57,84$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 15: Děti homosexuálních rodičů jsou vystaveny větším rizikům různých negativních důsledků (odmítání ze strany společnosti, šikana).

Graf XV: Názor studentů oboru sociální pedagogika na přítomnost rizik negativních důsledků u dětí homosexuálních rodičů.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 4 % respondentů s vymezeným výrokiem nesouhlasí, 8 % respondentů spíše nesouhlasí. 13 % respondentů neví, zda jsou děti homosexuálních rodičů vystaveni větším rizikům různých negativních důsledků (odmítání ze strany společnosti, šikana). 51 % respondentů s výrokiem spíše souhlasí a 24 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi respondentů na riziko vystavení negativních důsledků u dětí homosexuálních rodičů neexistuje statisticky významný rozdíl.

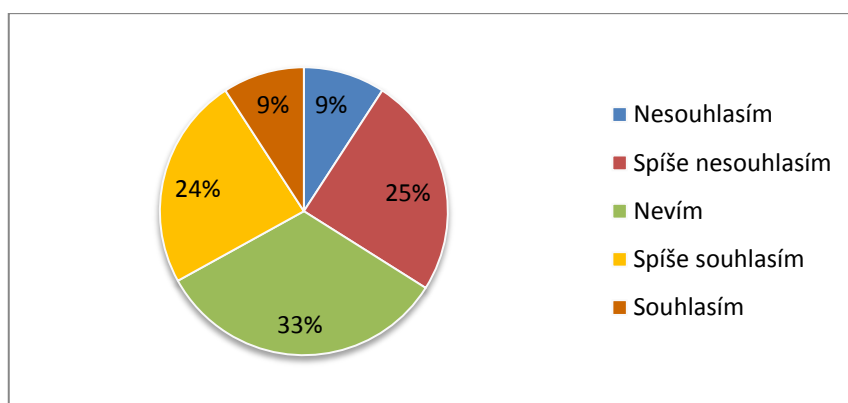
H_A : Mezi četnostmi respondentů na riziko vystavení negativních důsledků u dětí homosexuálních rodičů existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	4	21,8	14,53
Spíše nesouhlasím	9	21,8	7,52
Nevím	14	21,8	2,79
Spíše souhlasím	56	21,8	53,65
Souhlasím	26	21,8	0,81
Σ	109	109	79,3

Tabulka 20: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 15.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 79,3$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 16: Děti vychovávané v homosexuální rodině jsou nejisté vlastním sexuálním konceptem a budoucí sexuální orientací.

Graf XVI: Názor studentů oboru sociální pedagogika na nejistou sexuální orientaci dětí homosexuálních rodičů.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 9 % respondentů s vymezeným výrokem nesouhlasí, 25 % respondentů spíše nesouhlasí. 33 % respondentů neví, zda děti vychovávané v homosexuálních rodinách jsou nejisté vlastním sexuálním konceptem a budoucí sexuální orientací. 24 % respondentů s výrokem spíše souhlasí a 9 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na nejistou budoucí sexuální orientaci dětí vychovávaných v homosexuálních rodinách neexistuje statisticky významný rozdíl.

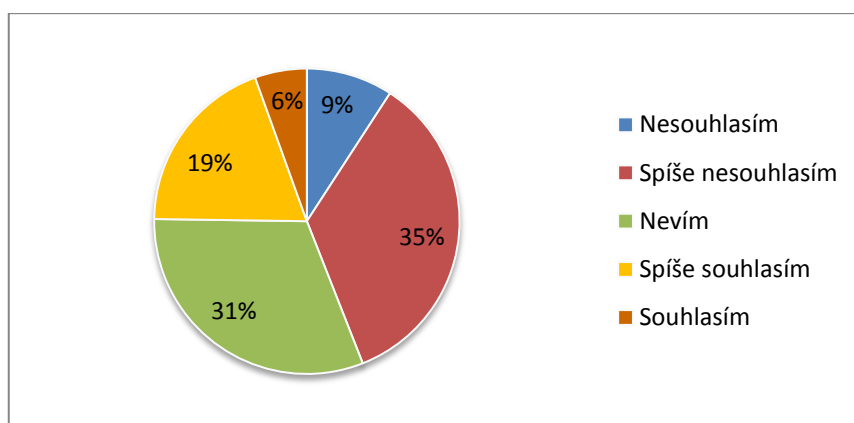
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na nejistou budoucí sexuální orientaci dětí vychovávaných v homosexuálních rodinách existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	10	21,8	6,39
Spíše nesouhlasím	27	21,8	1,24
Nevím	36	21,8	9,25
Spíše souhlasím	26	21,8	0,81
Souhlasím	10	21,8	6,39
Σ	109	109	24,08

Tabulka 21: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 16.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 24,08$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 17: Děti vychovávané v homosexuální rodině jsou ohroženy vývojovými poruchami a mají problém se svou genderovou identitou.

Graf XVII: Názor studentů oboru sociální pedagogika na riziko vzniku vývojových poruch a nejistotu genderovou identitu u dětí homosexuálních rodičů.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 9 % respondentů s vymezeným výrokiem nesouhlasí, 35 % respondentů spíše nesouhlasí. 31 % respondentů neví, zda děti vychovávané v homosexuální rodině jsou ohroženy vývojovými poruchami a mají problém se svou genderovou identitou. 19 % respondentů s výrokiem spíše souhlasí a 6 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na riziko vzniku vývojových poruch u dětí vychovávaných v homosexuální rodině neexistuje statisticky významný rozdíl.

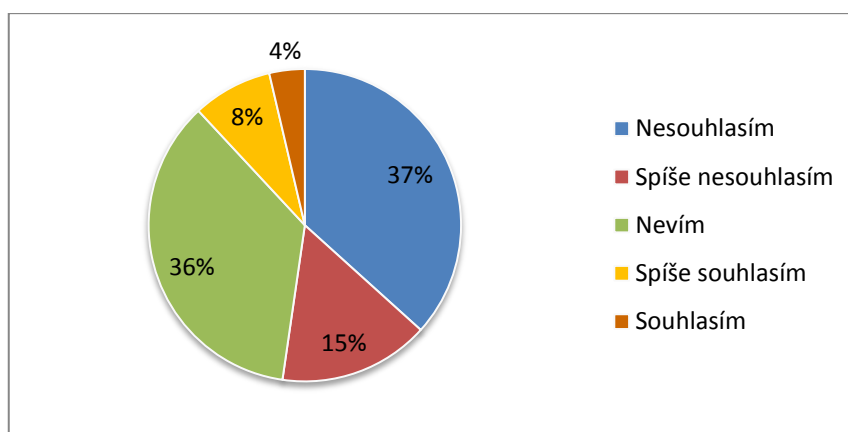
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na riziko vzniku vývojových poruch u dětí vychovávaných v homosexuální rodině existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	10	21,8	6,39
Spíše nesouhlasím	38	21,8	12,04
Nevím	34	21,8	6,83
Spíše souhlasím	21	21,8	0,03
Souhlasím	6	21,8	11,45
Σ	109	109	36,74

Tabulka 22: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 17.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 36,74$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 18: Homosexuálové mají mnohem větší procento zneužití a týrání dětí než ostatní populace.

Graf XVIII: Názor studentů oboru sociální pedagogika na homosexuální jedince ve vztahu zneužívání a týrání dětí oproti ostatním populacím.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 37 % respondentů s vymezeným výrokiem nesouhlasí, 17 respondentů spíše nesouhlasí. 39 respondentů neví, zda homosexuálové mají větší procento zneužití a týrání dětí než ostatní populace. 9 respondentů s výrokiem spíše souhlasí a 4 respondenti souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na homosexuální jedince ve vztahu se zneužíváním a týráním dětí neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na homosexuální jedince ve vztahu se zneužíváním a týráním dětí existuje statisticky významný rozdíl.

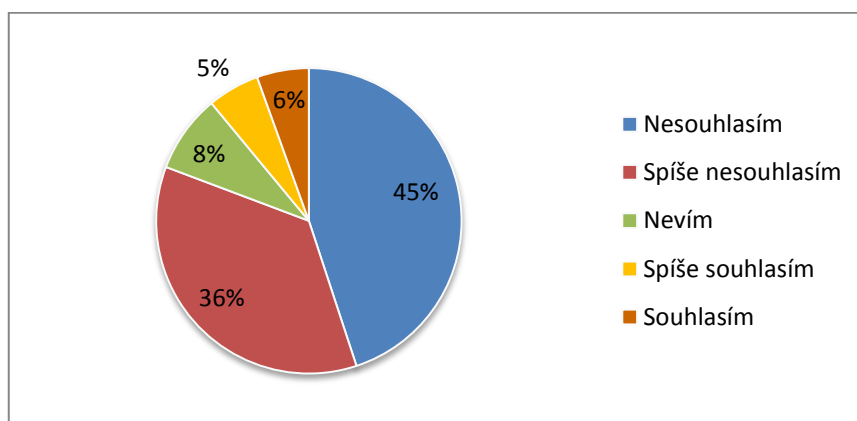
Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	40	21,8	15,20
Spíše nesouhlasím	17	21,8	1,06
Nevím	39	21,8	13,57
Spíše souhlasím	9	21,8	7,52
Souhlasím	4	21,8	14,53
Σ	109	109	51,88

Tabulka 23: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 18.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 51,88$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

5.3 Vnímání lesbického mateřství a gay otcovství

Výrok č. 19: Muži jsou z podstaty svého pohlaví méně přirození či méně důležití rodiče než ženy.

Graf XIX: Náзор studentů oboru sociální pedagogika na nepřirozenost a nedůležitost mužů v roli rodičů oproti ženám.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 45 % respondentů s vymezeným výrokem nesouhlasí, 36 % respondentů spíše nesouhlasí. 8 % respondentů neví, zda jsou muži z podstaty svého pohlaví méně přirození či méně důležití rodiče než ženy. 5 % respondentů s výrokem spíše souhlasí a 6 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na nepřirozenost a nedůležitost mužů v roli rodičů oproti ženám neexistuje statisticky významný rozdíl.

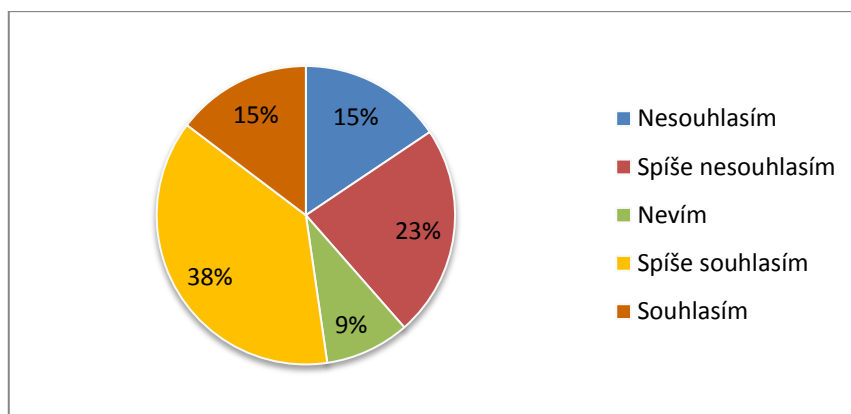
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na nepřirozenost a nedůležitost mužů v roli rodičů oproti ženám existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	49	21,8	33,94
Spíše nesouhlasím	39	21,8	13,57
Nevím	9	21,8	7,52
Spíše souhlasím	6	21,8	11,45
Souhlasím	6	21,8	11,45
Σ	109	109	77,93

Tabulka 24: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 19.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 77,93$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 20: Ženy jsou biologicky způsobilejší k rodičovství než muži a jejich mateřská role je přirozená.

Graf XX: Názor studentů oboru sociální pedagogika na větší způsobilost a přirozenost mateřské role žen oproti mužům.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 15 % respondentů s vymezeným výrokem nesouhlasí, 23 % respondentů spíše nesouhlasí. 9 % respondentů neví, zda jsou ženy biologicky způsobilejší k rodičovství než muži a zda je jejich mateřská role přirozená. 38 % respondentů s výrokem spíše souhlasí a 15 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na větší způsobilost a přirozenost mateřské role žen oproti mužům neexistuje statisticky významný rozdíl.

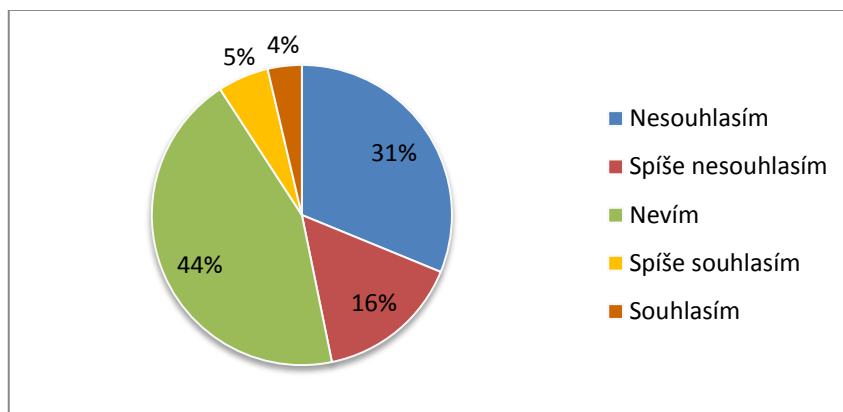
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na větší způsobilosti a přirozenost mateřské role žen oproti mužům existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	17	21,8	1,06
Spíše nesouhlasím	25	21,8	0,47
Nevím	10	21,8	6,39
Spíše souhlasím	41	21,8	16,91
Souhlasím	16	21,8	1,54
Σ	109	109	26,37

Tabulka 25: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 20.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 26,37$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 21: Gay muži o děti nestojí, nebo o ně stojí méně než lesbické ženy.

Graf XXI: Názor studentů oboru sociální pedagogika na nezáměrem o rodičovství ze strany gay mužů.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 31 % respondentů s vymezeným výrokiem nesouhlasí, 16 % respondentů spíše nesouhlasí. 44 % respondentů neví, zda gay muži o děti nestojí, nebo o ně stojí méně než lesbické ženy. 5 % respondentů s výrokiem spíše souhlasí a 4 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na nezáměrem o rodičovství ze strany gay mužů neexistuje statisticky významný rozdíl.

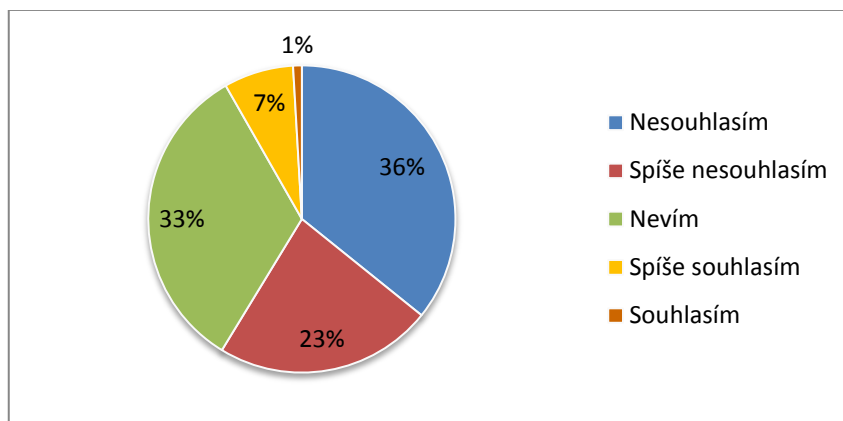
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na nezáměrem o rodičovství ze strany gay mužů existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	34	21,8	6,83
Spíše nesouhlasím	17	21,8	1,06
Nevím	48	21,8	31,49
Spíše souhlasím	6	21,8	11,45
Souhlasím	4	21,8	14,53
Σ	109	109	65,36

Tabulka 26: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 21.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 65,36$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 22: Je důležité rozlišovat mezi lesbickým mateřstvím a gay otcovstvím.

Graf XXII: Názor studentů oboru sociální pedagogika na důležitost rozlišování mezi lesbickým mateřstvím a gay otcovstvím.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 36 % respondentů s vymezeným výrokem nesouhlasí, 23 % respondentů spíše nesouhlasí. 33 % respondentů neví, zda je důležité rozlišovat mezi lesbickým mateřstvím a gay otcovstvím. 7 % respondentů s výrokem spíše souhlasí a 1 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na důležitost rozlišování mezi lesbickým mateřstvím a gay otcovstvím neexistuje statisticky významný rozdíl.

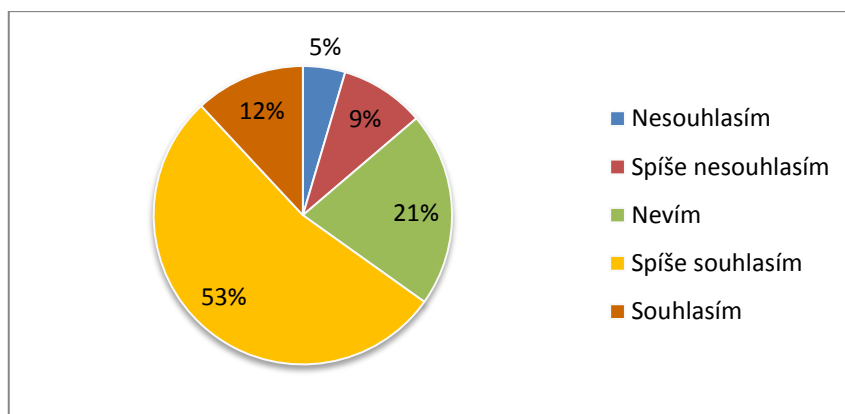
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na důležitost rozlišování mezi lesbickým mateřstvím a gay otcovstvím existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	39	21,8	13,57
Spíše nesouhlasím	25	21,8	0,47
Nevím	36	21,8	9,25
Spíše souhlasím	8	21,8	8,74
Souhlasím	1	21,8	19,85
Σ	109	109	51,88

Tabulka 27: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 22.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 51,88$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 23: Mateřství lesbických žen je společností vnímané za přirozenější než gay otcovství.

Graf XXIII: Náзор studentů oboru sociální pedagogika na vnímavost společnosti o přirozenějším lesbickém manželství oproti gay otcovství.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 5 % respondentů s uvedeným výrokem nesouhlasí, 9 % respondentů spíše nesouhlasí. 21 % respondentů neví, zda je mateřství lesbických žen společností vnímané za přirozenější než gay otcovství. 53 % respondentů s výrokem spíše souhlasí a 12 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na společností vnímané přirozenější lesbické mateřství oproti gay otcovství neexistuje statisticky významný rozdíl.

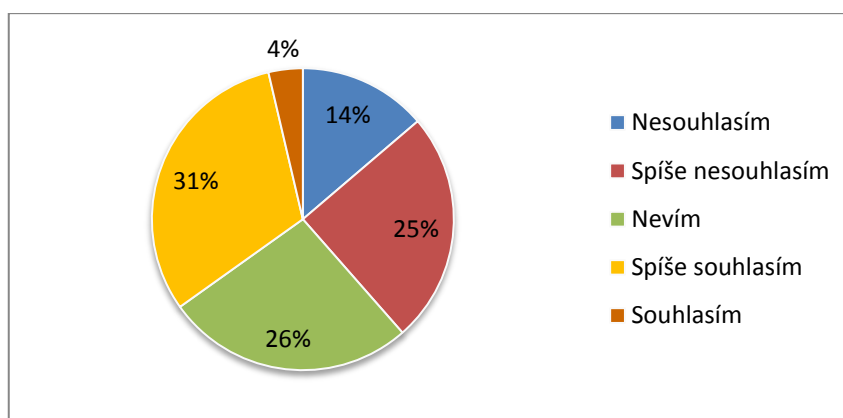
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na společností vnímané přirozenější lesbické mateřství oproti gay otcovství existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	5	21,8	12,95
Spíše nesouhlasím	10	21,8	6,39
Nevím	23	21,8	0,07
Spíše souhlasím	58	21,8	60,11
Souhlasím	13	21,8	3,55
Σ	109	109	83,07

Tabulka 28: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 23.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 83,07$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 24: Lesby jsou považovány za bezpečnější pečovatelky než gayové, u kterých se předpokládá rizikovitost sexuálního zneužití dětí.

Graf XXIV: Názor studentů oboru sociální pedagogika na lesbické ženy jakožto bezpečnější pečovatelky než gay muži.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 14 % respondentů s vymezeným výrokiem nesouhlasí, 25 % respondentů spíše nesouhlasí. 26 % respondentů neví, zda jsou lesbické ženy považovány za bezpečnější pečovatelky než gay muži, u kterých se předpokládá rizikovitost sexuálního zneužití dětí. 31 % respondentů s výrokiem spíše souhlasí a 4 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na lesbické ženy jakožto bezpečnější pečovatelky oproti gay mužům neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na lesbické ženy jakožto bezpečnější pečovatelky oproti gay mužům existuje statisticky významný rozdíl.

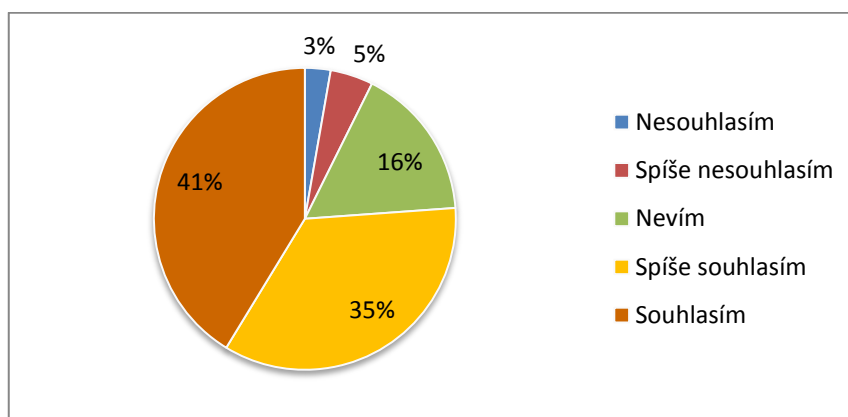
Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	15	21,8	2,12
Spíše nesouhlasím	27	21,8	1,24
Nevím	29	21,8	2,38
Spíše souhlasím	34	21,8	6,83
Souhlasím	4	21,8	14,53
Σ	109	109	27,1

Tabulka 29: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 24.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 27,1$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

5.4 Prospěšnost výchovy v homoparentální rodině

Výrok č. 25: Výchova dítěte v homosexuální rodině je pro dítě prospěšnější než výchova v ústavní péči.

Graf XXV: Názor studentů oboru sociální pedagogika na prospěšnost umístění dítěte do homoparentální rodiny oproti ústavní péči.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 3 % respondentů s vymezeným výrokiem nesouhlasí, 5 % respondentů spíše nesouhlasí. 16 % respondentů neví, zda je výchova dítěte v homosexuální rodině pro dítě prospěšnější než výchova v ústavní péči. 35 % respondentů s výrokiem spíše souhlasí a 41 % souhlasí. Jeden z respondentů uvedl, že je lepší pro dítě vyrůstat ve funkční homoparentální rodině než v rodině uměle vytvořené (dětských domovech). Toto tvrzení plně koresponduje s vyjádřením lingvistického antropologa Tomáše Samka a právničky Kateřiny Vítkové (cit. podle Labusová, 2010), kteří se vyjádřili, že je prospěšnější umístění dítěte do homoparentální rodiny nežli do ústavní péče, kde řada dětí po odchodu z ústavní péče končí na ulici bez přístřeší nebo ve výkonu vazby.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na prospěšnost umístění dítěte do homoparentální rodiny oproti ústavní péči neexistuje statisticky významný rozdíl.

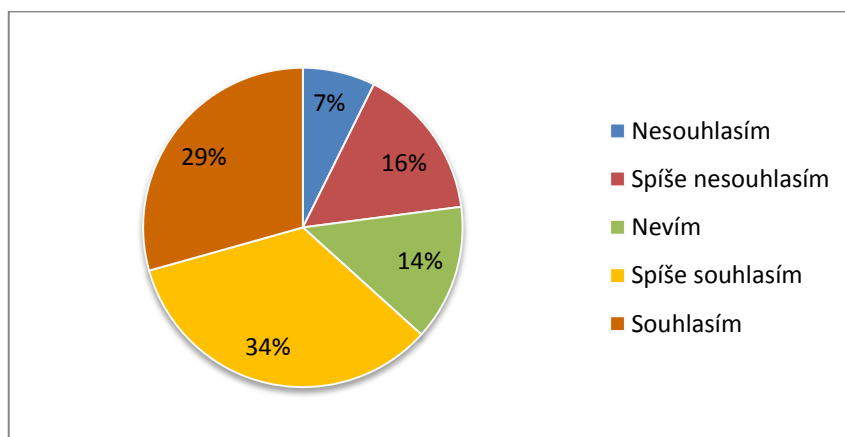
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na prospěšnost umístění dítěte do homoparentální rodiny oproti ústavní péči existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	3	21,8	16,21
Spíše nesouhlasím	5	21,8	12,95
Nevím	18	21,8	0,66
Spíše souhlasím	38	21,8	12,04
Souhlasím	45	21,8	24,69
Σ	109	109	66,55

Tabulka 30: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 25.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 66,55$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 26: Gayové a lesby jsou stejně kompetentními rodiči jako heterosexuálové a jejich rodiny stejně hodnotným a dobrým výchovným zařízením.

Graf XXVI: Názor studentů oboru sociální pedagogika na rovnocennost homosexuální a heterosexuálních jedinců v oblasti rodičovských kompetencí.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 7 % respondentů s vymezeným výrokem nesouhlasí, 16 % respondentů spíše nesouhlasí. 14 % respondentů neví, zda jsou gayové a lesby stejně kompetentními rodiči jako heterosexuálové a jejich rodiny jsou stejně hodnotným a dobrým výchovným zařízením. 34 % respondentů s výrokem spíše souhlasí a 29 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na rovnocennost homosexuálních a heterosexuálních jedinců v oblasti rodičovských kompetencí neexistuje statisticky významný rozdíl.

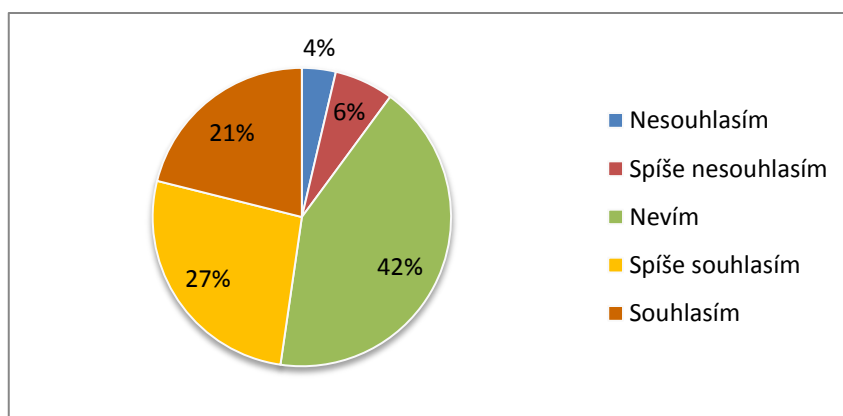
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na rovnocennost homosexuálních a heterosexuálních jedinců v oblasti rodičovských kompetencí existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	8	21,8	8,74
Spíše nesouhlasím	17	21,8	1,06
Nevím	15	21,8	2,12
Spíše souhlasím	37	21,8	10,60
Souhlasím	32	21,8	4,77
Σ	109	109	27,29

Tabulka 31: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 26.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 27,29$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 27: Děti vychovávané rodiči stejného pohlaví si vedou stejně dobře jako děti vychovávané heterosexuálními rodiči.

Graf XXVII: Názor studentů oboru sociální pedagogika na rovnocennost homosexuálních a heterosexuálních rodičů v oblasti prospívání dětí.

Zvýše uvedeného grafu vyplývá, že 4 % respondentů s vymezeným výrokiem nesouhlasí, 6 % respondentů spíše nesouhlasí. 42 % respondentů neví, zda si děti vychovávané rodiči stejného pohlaví vedou stejně dobře jako děti vychovávané heterosexuálními rodiči. 27 % respondentů s výrokiem spíše souhlasí a 21 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na rovnocennost homosexuálních a heterosexuálních rodičů v oblasti prospívání dětí neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na rovnocennost homosexuálních a heterosexuálních rodičů v oblasti prospívání dětí existuje statisticky významný rozdíl.

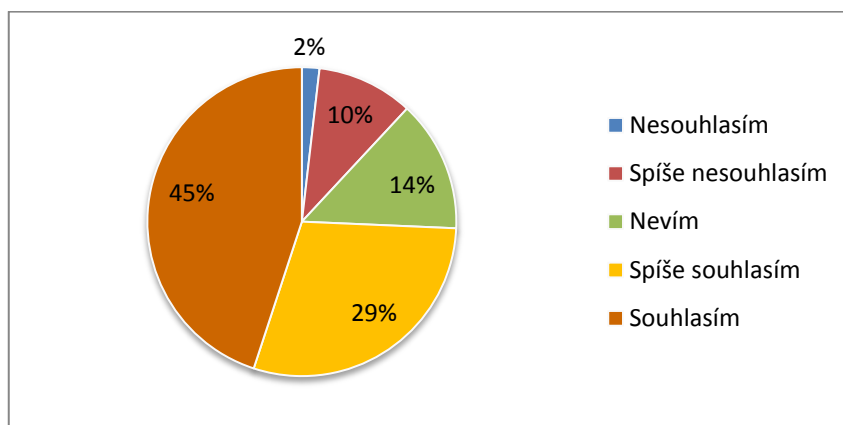
Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	4	21,8	14,53
Spíše nesouhlasím	7	21,8	10,05
Nevím	46	21,8	26,86
Spíše souhlasím	29	21,8	2,38
Souhlasím	23	21,8	0,07
Σ	109	109	53,89

Tabulka 32: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 27.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 53,89$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

5.5 Způsoby jednání sociálních pracovníků se sexuálními menšimani

Výrok č. 28: Zastupování zájmů dítěte sociálními pracovníky by se mělo vázat pouze ke zkoumání kompetencí péče o děti, nikoliv k sexuální orientaci rodičů.

Graf XXVIII: Zaměření sociálních pracovníků na rodičovské schopnosti, nikoliv na sexuální orientaci rodičů z pohledu studentů oboru sociální pedagogika.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 2 % respondentů s vymezeným výrokem nesouhlasí, 10 % respondentů spíše nesouhlasí. 14 % respondentů neví, zda by se zastupování zájmů dítěte sociálními pracovníky mělo vázat pouze ke zkoumání kompetencí péče o dítě, nikoliv k sexuální orientaci rodičů. 29 % respondentů s výrokem spíše souhlasí a 45 % respon-

dentů souhlasí. Jeden z respondentů podotkl, že sexuální orientace by se neměla vztahovat k přístupu člověka, protože pro sociální práci není důležitá.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na zaměření sociálních pracovníků na rodičovské schopnosti, nikoliv na sexuální orientaci rodičů, neexistuje statisticky významný rozdíl.

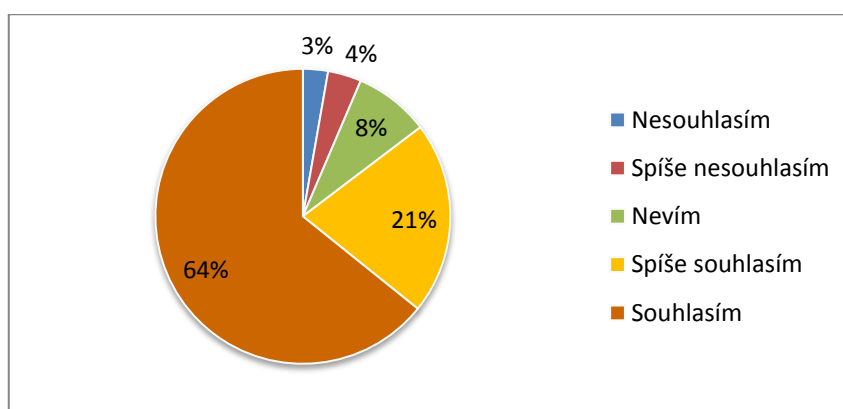
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na zaměření sociálních pracovníků na rodičovské schopnosti, nikoliv na sexuální orientaci rodičů, existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	2	21,8	17,98
Spíše nesouhlasím	11	21,8	5,35
Nevím	15	21,8	2,12
Spíše souhlasím	32	21,8	4,77
Souhlasím	49	21,8	33,94
Σ	109	109	64,16

Tabulka 33: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 28.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 64,16$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 29: Pomáhající profese jsou profesemi, jejichž posláním je prosazovat a obsahovat práva lidí a sociální spravedlnost bez ohledu na jejich gender, sexuální orientaci a další charakteristiky.

Graf XXIX: Názor studentů oboru sociální pedagogika na výkon práce pomáhajících profesí bez sexuálních předsudků.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 3 % respondentů s vymezeným výrokiem nesouhlasí, 4 % respondentů spíše nesouhlasí. 8 % respondentů neví, zda by pomáhající profese měly prosazovat a obhajovat práva lidí a sociální spravedlnost bez ohledu na jejich gender, sexuální orientaci a další charakteristiky. 21 % respondentů s výrokiem spíše souhlasí a 64 % respondentů souhlasí. Jeden z respondentů uvedl, že pomáhající profese by se měly vztahovat k prosazování práv sexuálních menšin, ale nikoliv k právu osvojit dítě.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na výkon práce pomáhajících profesí bez sexuálních předsudků neexistuje statisticky významný rozdíl.

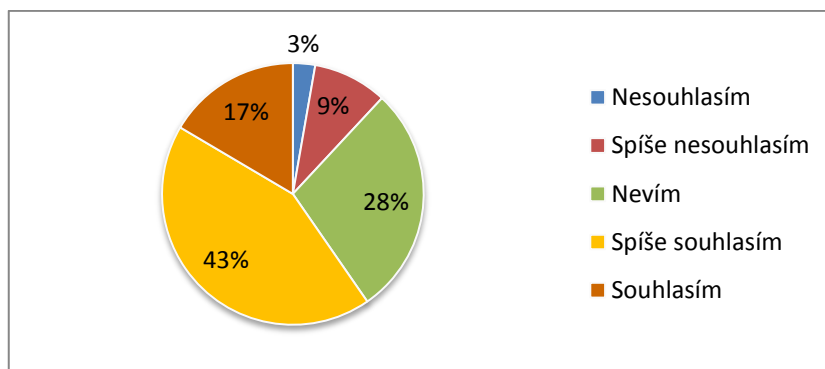
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na výkon práce pomáhajících profesí bez sexuálních předsudků existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	3	21,8	16,21
Spíše nesouhlasím	4	21,8	14,53
Nevím	9	21,8	7,52
Spíše souhlasím	23	21,8	0,07
Souhlasím	70	21,8	106,67
Σ	109	109	144,9

Tabulka 34: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 29.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 144,9$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 30: Sociální práce je profesí značně ambivalentní, protože má na jedné straně pomáhat lidem, ale na straně druhé má prosazovat sociální normy.

Graf XXX: Názor studentů oboru sociální pedagogika na ambivalentní povahu sociální práce.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 3 % respondentů s vymezeným výrokiem nesouhlasí, 9 % respondentů spíše nesouhlasí. 28 % respondentů neví, zda má sociální práce ambivalentní povahu. 43 % respondentů s výrokiem spíše souhlasí a 17 % respondentů souhlasí. Jeden z respondentů uvedl, že skutečná pomoc je tam, kde jsou dodržovány normy, to znamená ke skutečnému prospěchu všech zúčastněných.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na ambivalentní povahu sociální práce neexistuje statisticky významný rozdíl.

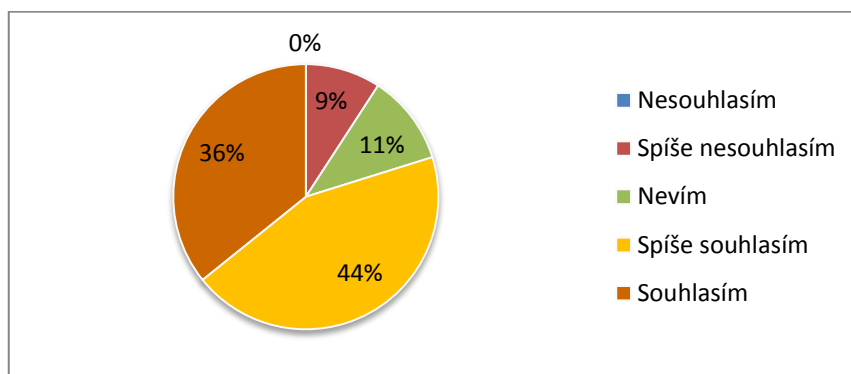
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na ambivalentní povahu sociální práce existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	3	21,8	16,21
Spíše nesouhlasím	10	21,8	6,39
Nevím	31	21,8	3,88
Spíše souhlasím	47	21,8	29,13
Souhlasím	18	21,8	0,66
Σ	109	109	56,27

Tabulka 35: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 30.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 56,27$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 31: Za opresivní (neprofesionální) jednání sociálních pracovníků může přispět neinformovanost o problematice či náboženské předsudky.

Graf XXXI: Názor studentů oboru sociální pedagogika na opresivní způsob jednání sociálních pracovníků z důvodu neinformovanosti či náboženských předsudků.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že žádný z respondentů s vymezeným výrokiem nesouhlasí, 9 % respondentů spíše nesouhlasí. 11 % respondentů neví, za opresivní jednání sociálních pracovníků může přispět neinformovanost o problematice či náboženské předsudky. 44 % respondentů s výrokiem spíše souhlasí a 36 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na opresivní jednání sociálních pracovníků z důvodu neinformovanosti či náboženských předsudků neexistuje statisticky významný rozdíl.

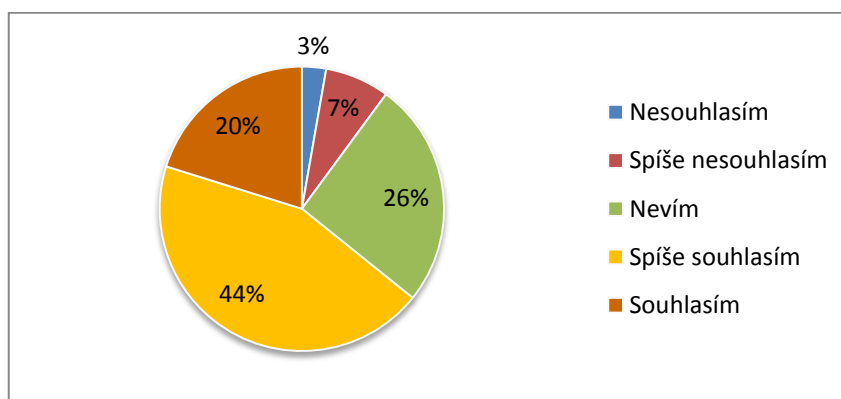
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na opresivní jednání sociálních pracovníků z důvodu neinformovanosti či náboženských předsudků existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Spíše nesouhlasím	10	27,25	11,0
Nevím	12	27,25	8,53
Spíše souhlasím	48	27,25	15,80
Souhlasím	39	27,25	5,07
Σ	109	109	40,4

Tabulka 36: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 31.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 40,4$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(3) = 7,815$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(3) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 32: Za nepřímou diskriminaci lze považovat „mlčení“ o lesbách a gayích v české sociální práci a z toho vyplývající neznalost této tematiky u konkrétních pracovníků.

Graf XXXII: Názor studentů oboru sociální pedagogika na neznalost problematiky sociálních pracovníků z důvodu její tabuizace v sociální práci.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 3 % respondentů s vymezeným výrokiem nesouhlasí, 7 % respondentů spíše nesouhlasí. 26 % respondentů neví, lze za nepřímou diskriminaci považovat tabuizaci o lesbách a gayích v české sociální práci. 44 % respondentů s výrokiem spíše souhlasí a 20 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na neznalost problematiky sociálních pracovníků z důvodu její tabuizace v sociální práci neexistuje statisticky významný rozdíl.

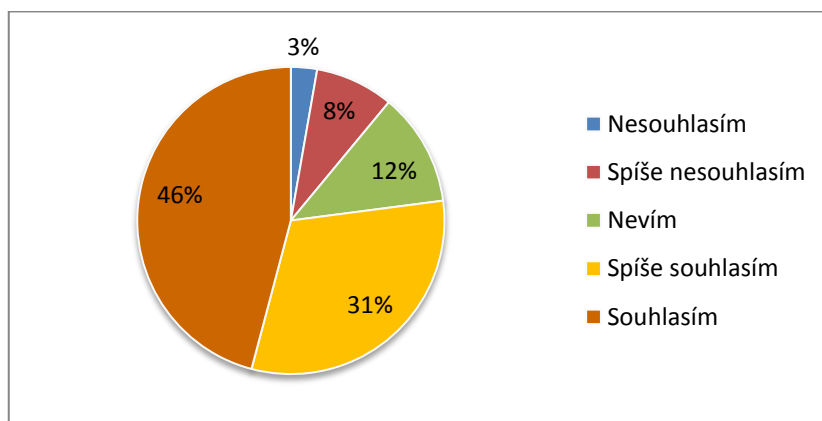
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na neznalost problematiky sociálních pracovníků z důvodů její tabuizace v sociální práci existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	3	21,8	16,21
Spíše nesouhlasím	8	21,8	8,74
Nevím	28	21,8	1,76
Spíše souhlasím	48	21,8	31,49
Souhlasím	22	21,8	0,00
Σ	109	109	58,2

Tabulka 37: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 32.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 58,2$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 33: V rámci pomáhajících profesí je nutné reflektovat vlastní stereotypy a předsudky a vyvarovat se zjednodušeným soudům daných nevědomostí.

Graf XXXIII: Názor studentů oboru sociální pedagogika na potřebu reflektování vlastních stereotypů a předsudků v sociální práci.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 3 % respondentů s vymezeným výrokiem nesouhlasí, 8 % respondentů spíše nesouhlasí. 12 % respondentů neví, je potřeba v sociální práci reflektovat vlastní stereotypy a předsudky. 31 % respondentů s výrokiem spíše souhlasí a 46 % respondentů souhlasí. Jeden z respondentů uvedl, že dobrá znalost problematiky a uvědomění si rizik, nelze považovat za předsudek.

H₀: Mezi četnostmi odpovědí respondentů na potřebu reflektování vlastních stereotypů a předsudků v sociální práci neexistuje statisticky významný rozdíl.

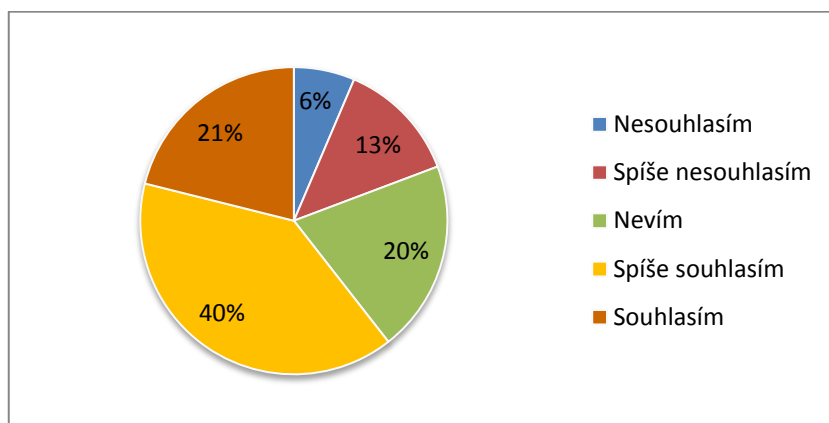
H_A: Mezi četnostmi odpovědí respondentů na potřebu reflektování vlastních stereotypů a předsudků v sociální práci existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	3	21,8	16,21
Spíše nesouhlasím	9	21,8	7,52
Nevím	13	21,8	3,55
Spíše souhlasím	34	21,8	6,83
Souhlasím	50	21,8	36,49
Σ	109	109	70,6

Tabulka 38: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 33.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 70,6$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 34: Věk sociálních pracovníků může mít vliv na opresivní jednání vůči sexuálním menšinám.

Graf XXXIV: Vliv věku sociálních pracovníků na opresivní jednání vůči sexuálním menšinám

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 6 % respondentů s vymezeným výrokiem nesouhlasí, 13 % respondentů spíše nesouhlasí. 20 % respondentů neví, zda věk sociálních pracovníků může mít vliv na opresivní jednání vůči sexuálním menšinám. 40 % respondentů s výrokiem spíše souhlasí a 21 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na vliv věku sociálních pracovníků na opresivní jednání vůči sexuálním menšinám neexistuje statisticky významný rozdíl.

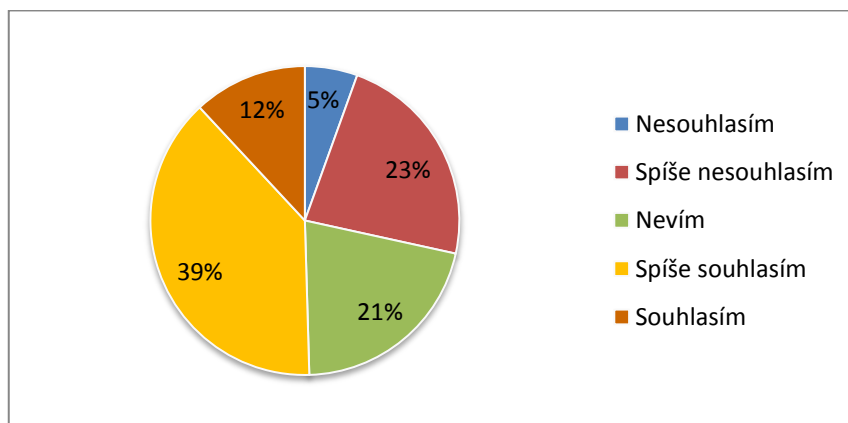
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na vliv věku sociálních pracovníků na opresivní jednání vůči sexuálním menšinám existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	7	21,8	10,05
Spíše nesouhlasím	14	21,8	2,79
Nevím	22	21,8	0,00
Spíše souhlasím	43	21,8	20,62
Souhlasím	23	21,8	0,07
Σ	109	109	33,53

Tabulka 39: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 34.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 33,53$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 35: To, zda sociální pracovníci pocházejí z venkovského/městského prostředí, může mít vliv na opresivní jednání vůči sexuálním menšinám.

Graf XXXV: Vliv venkovského či městského původu sociálních pracovníků na opresivní způsoby jednání vůči sexuálním menšinám z pohledu studentů oboru sociální pedagogika.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 5 % respondentů s vymezeným výrokiem nesouhlasí, 23 % respondentů spíše nesouhlasí. 21 % respondentů neví, zda má vliv venkovského či městského původu sociálních pracovníků na opresivní způsoby jednání vůči sexuálním menšinám. 39 % respondentů s výrokiem spíše souhlasí a 12 % respondentů souhlasí. U sociálních pracovníků pocházejících z vesnic se předpokládá, že budou více lpět na tradičtějších hodnotách, které mohou být ukotvené s vyznáním křesťanské víry, oproti sociálním pracovníkům pocházejících z měst. Jak uvádí Janebová, Břízová a Velčovská (2013, s. 16) Sociální práce věřících sociálních pracovníků může být založena na křesťanských principech, kdy v důsledku svého vyznání mohou jednat opresivním způsobem vůči sexuálním menšinám.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na vliv městského či venkovského původu sociálních pracovníků na opresivní jednání vůči sexuálním menšinám neexistuje statisticky významný rozdíl.

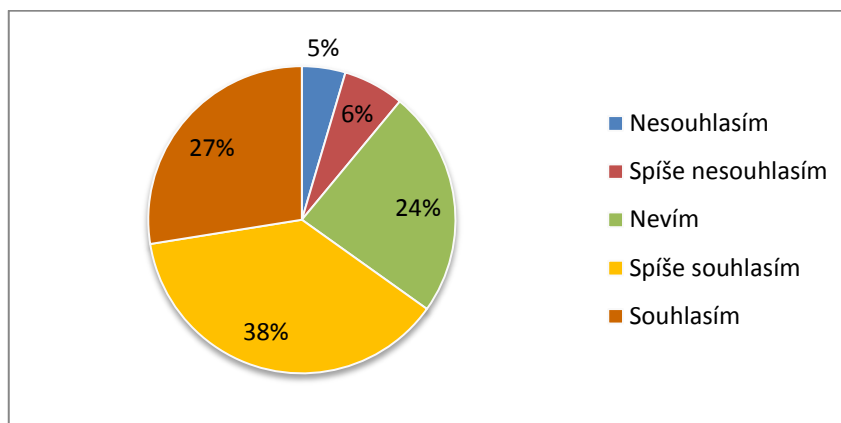
H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na vliv městského či venkovského původu sociálních pracovníků na opresivní jednání vůči sexuálním menšinám existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	6	21,8	11,45
Spíše nesouhlasím	25	21,8	0,47
Nevím	23	21,8	0,07
Spíše souhlasím	42	21,8	18,72
Souhlasím	13	21,8	3,55
Σ	109	109	34,26

Tabulka 40: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 35.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 34,26$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Výrok č. 36: Asociace vzdělavatelů v sociální práci ČR by měla doformulovat Minimální standard vzdělávání v sociální práci takovým způsobem, aby zahrnoval požadavek kritického vzdělávání o sexuálních menšinách v oblasti jejich potřeb či problémů.

Graf XXXVI: Požadavek doformulování Minimálního standardu vzdělávání v sociální práci o kritickém vzdělávání o sexuálních menšinách v oblasti jejich potřeb či problémů.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 5 % respondentů s vymezeným výrokiem nesouhlasí, 6 % respondentů spíše nesouhlasí. 24 % respondentů neví, zda by Asociace vzdělavatelů v sociální práci ČR měla doformulovat Minimální standard vzdělávání v sociální práci tak, aby zahrnoval požadavek kritického vzdělávání o sexuálních menšinách. 38 % respondentů s výrokiem spíše souhlasí a 27 % respondentů souhlasí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na doformulování Minimálního standardu vzdělávání v sociální práci o kritickém vzdělávání o sexuálních menšinách neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na doformulování Minimálního standardu vzdělávání v sociální práci o kritickém vzdělávání o sexuálních menšinách existuje statisticky významný rozdíl.

Výběr možností	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nesouhlasím	5	21,8	12,95
Spíše nesouhlasím	7	21,8	10,05
Nevím	26	21,8	0,81
Spíše souhlasím	41	21,8	16,91
Souhlasím	30	21,8	3,08
Σ	109	109	43,8

Tabulka 41: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 36.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 43,8$ a porovnání s testovým kritériem $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ můžeme vyvodit následující vztah, kdy $\chi^2_{0,05}(4) < \chi^2$, na jehož základě zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

5.6 Interpretace dat

V prvním dílčím výzkumném cíli se zaměřujeme na zjištění informovanosti studentů oboru sociální pedagogika o homoparentálních rodinách v rámci studijního oboru. Většina respondentů uvedla, že se o problematiku homoparentality, ať už formou čtení odborných či neobdobných článků nebo diskuzí na internetu, nezajímá. Nepatrný rozdíl jsme zaznamenali v četnosti odpovědí respondentů na to, zda byla v některém z předmětů tato problematika probírána. Vliv na mizivý rozdíl kladných a záporných odpovědí mohlo mít to, jaký volitelný předmět si studenti během svého studia zvolili. Většina respondentů uvedla, že se v rámci studijního oboru z hlediska teorie či praxe o situaci leseb a gayů nediskutuje. I přesto, že respondenti uvedli, že se o problematiku homoparentality nezajímají, drtivá většina z nich uvedla, že by měla zájem o její větší zařazení do studijních osnov. Stejně tak velká většina respondentů se shodla, že by v rámci studijního oboru měly být vyučovány způsoby antiopresivní sociální práce při komunikaci se sexuálními menšinami.

Ve druhém dílčím výzkumném cíli se zaměřujeme na zmapování názorů studentů oboru sociální pedagogika na vliv rodinné struktury na sexuální utváření identity dítěte. Velká část respondentů považovala za nejvhodnější model rodiny svazek muže a ženy s jejich přirozenými rolami a jejich vzájemnou schopností se navzájem doplňovat. Většina respondentů souhlasila s názorem, že jedním z výchovných předpokladů rodičů je sloužit jako vzor pro vytvoření role dospělého muže a ženy a že tento vzor jim může dát pouze muž a žena. Jejich vyjádření plně koresponduje s názorem psychologa Jaroslava Šturmy (cit. podle Labusová, 2010), podle kterého dítě potřebuje jak otce, tak i matku, kteří slouží pro dítě jako identifikační vzor. Jak uvádíme v analýze dat, jeden z respondentů se vyjádřil, že dítě potřebuje mužský i ženský vzor, ale že nutně tyto vzory nemusí vycházet z rodičů. Arlene Lev (2010, s. 277) ve svém článku uvádí, že společnost žije v přesvědčení, že lesbické ženy a gay muži nemají přátele nebo rodinné příslušníky opačného pohlaví, a na základě toho jsou přesvědčeni, že nemohou zajistit dítěti nezbytné vzory muže a ženy. Golomboková (Tasker, 1997 cit. podle Sedláčková, Šulová, 2011, s. 209) uvádí, že jestliže dítě například vyrůstá v rodině tvořené dvěma ženami, je pro dítě prospěšnější, jestliže má

dva rodiče, přičemž druhým rodičem nemusí být nezbytně muž. Lingvistický antropolog Tomáš Samek (cit. podle Labusová, 2010) uvádí, že vyrůstá-li dítě v homoparentální rodině, může nezbytně nutné identifikační vzory přejímat jak od svých homosexuálních rodičů, tak i od rodinných přátel opačného pohlaví. Většina respondentů také souhlasila s tvrzením, že k předurčení prospěchu dětí přispívají rodinné procesy (kvalita rodičovství, rodinné vztahy), nikoliv rodinná struktura (počet, pohlaví, sexualita). Právnička Kateřina Vítková (cit. podle Labusová, 2010) uvádí, že je v dnešní době citelně znát, že se tradiční rodiny tvořené mužem a ženou ocitají v krizi, a to díky zvětšujícímu se počtu rozvodů či počtu rodin tvořených pouze jedním rodičem. Naproti tomu psycholog Jeroným Klimeš (cit. podle Labusová, 2010) je toho názoru, že pro dítě hrozí větší riziko rozpadu rodiny u homosexuálních párů než u heterosexuálních. Většina respondentů souhlasila s tvrzením, že homosexuálové jsou v české společnosti vystaveni heteronormativním tlakům a bariérám a že česká společnost vzbuzuje u homosexuálních jedinců zpochybňování jejich rodičovských tužeb. Toto tvrzení koresponduje s výsledky výzkumu Věry Sokolové (2009, s. 128) zkoumající gay muže, ve kterém respondenti shodně vypověděli, že společnost v nich vytváří takový pocit, na jehož základě zpochybňují své rodičovské touhy. Většina respondentů naopak nesouhlasila s tím, že by homosexuální rodiče byli vzhledem ke své sexuální orientaci nežádoucí či nekompetentní a že homosexuální orientace je osobnostní patologií. Podle většiny respondentů neexistuje vztah mezi sexuální orientací rodičů a zdravým emočním psychosociálním a behaviorálním vývojem dítěte. Toto tvrzení koresponduje s Americkou akademií pediatrií (cit. podle Tomeš, 2010), která v roce 2006 podala zprávu o tom, že za dobu 25 let zkoumání této oblasti žádný z výzkumu nepotvrdil, že by děti homosexuálních rodičů prospívali hůře oproti dětem heterosexuálních rodičů. Podle většiny respondentů jsou děti homosexuálních rodičů vystaveny větším rizikům různých negativních důsledků, jako odmítání ze strany společnosti či šikana. Stejného názoru je i lingvistický antropolog Tomáš Samek (cit. podle Labusová, 2010), který uvádí, že děti homosexuálních rodičů jsou vystaveny negativním reakcím zejména v kolektivu ostatních vrstevníků. Nepatrný rozdíl jsme zaznamenali ve vyjádření respondentů na tvrzení, zda jsou děti vychovávané v homosexuální rodině nejisté vlastním sexuálním konceptem a budoucí sexuální orientací. Jak uvádí Tomáš Samek (cit. podle Labusová, 2010), provedené výzkumy nepotvrdily, že by se sexuální orientace dětí vytvářela odlišným způsobem oproti dětem vychovávaných heterosexuálními rodiči. Podle většiny respondentů nejsou děti pocházející z homosexuálních rodin ohrožené vývojovými poruchami a nemají problém se

svou genderovou identitou. Většina respondentů nesouhlasí s tvrzením, že homosexuálové mají mnohem větší procento zneužití a týrání dětí než ostatní populace. Do oponentury k tomuto tvrzení se staví psycholog Jeroným Klimeš (cit. podle Labusová, 2010), který uvedl zkušenost kolegyně z praxe, která vyřizovala během krátké doby větší počet žádostí ze strany mužů o hostitelskou péči. Po pečlivém přezkoumání situace a zejména po sexuologické vyšetření vyšlo najevo, že se jednalo o skupinu pedofilů.

Ve třetím dílčím výzkumném cíli se zaměřujeme na zmapování významnosti rozlišení lesbického mateřství a gay otcovství z pohledu studentů oboru sociální pedagogika. Drtivá většina respondentů nesouhlasila s tím, že by muži byli z podstaty svého pohlaví méně přirození či méně důležití rodiče než ženy. S tímto tvrzením plně korespondují výzkumy dokazující význam přítomnosti mužů v životě dětí. Muži totiž vytváří důležitý aspekt vztahu s dítětem a také se podílí na rozvoji verbálních i neverbálních komunikačních schopností (Šulová, 2004 cit. podle Sedláčková, Šulová, 2011, s. 209). I když respondenti nepopírají důležitost mužské role, většina respondentů se přiklonila k tvrzení, že ženy jsou biologicky způsobilější k rodičovství než muži a že jejich mateřská role přirozená. Většina respondentů nesouhlasí s tím, že by gay muži o děti nestáli, nebo že by o ně stáli méně než lesbické ženy. Toto tvrzení nekoresponduje s výzkumem Věry Sokolové (2009, s. 124), jejíž respondenti (gay muži) byli přesvědčeni, že společnost si o nich vytváří obraz mužů, kteří o rodičovství nejeví zájem. Dle velké většiny respondentů není důležité rozlišovat mezi lesbickým mateřstvím a gay otcovstvím. Toto tvrzení také nekoresponduje s výzkumem Věry Sokolové (2009, s. 134-135), jejíž respondenti vypověděli, že lesbické mateřství a gay otcovství má svá specifika. Dle Sokolové jsou si gay muži vědomi toho, že lesbické mateřství je společností považováno za přijatelnější, a právě proto trvají na důsledném rozčlenění na lesbické mateřství a gay otcovství, aby tak mohli společnosti dokázat, že být rodičem lze v obou případech. I v našem výzkumu většina respondentů souhlasila s tím, že je mateřství lesbických žen vnímané společností za přirozenější oproti gay otcovství. Dle většiny respondentů nejsou lesbické ženy považovány za bezpečnější pečovatelky oproti gay mužům, u kterých se předpokládá rizikovitost sexuálního zneužití dětí.

Ve čtvrtém dílčím výzkumném cíli se zaměřujeme na zmapování názorů studentů oboru sociální pedagogika na vnímání prospěšnosti výchovy v homoparentální rodině. Drtivá většina respondentů souhlasila s tvrzením, že je pro dítě prospěšnější výchova v homosexuální rodině než výchova v ústavní péči. Stejně tak se vyjadřuje právnička Kateřina Vítová (cit. podle Labusová, 2010), která uvádí, že děti opouštějící ústavní výchovu často

končí jako bezdomovci, kde jsou dívky vystaveny většímu riziku sexuálního zneužití. Podobně vysvětluje Tomáš Samek (cit. podle Labusová, 2010) pozitivní náhled umístění dítěte do homosexuální rodiny oproti ústavní péči, jejíž svěřenci často končí ve vězení. Dle většiny respondentů jsou gayové a lesby stejně kompetentními rodiči jako heterosexuálové a jejich rodiny stejně hodnotným a dobrým výchovným zařízením a jejich děti si vedou stejně dobře jako děti vychovávané heterosexuálními rodiči.

V pátém dílčím výzkumném cíli se zaměřujeme na zhodnocení názorů studentů oboru sociální pedagogika na vnímání schopností sociálních pracovníků vyvarovat se opresivním způsobům jednání se sexuálními menšinami. Podle velké většiny respondentů by se zastupování zájmů dítěte sociálními pracovníky mělo vázat pouze ke zkoumání kompetencí péče o dítě, nikoliv k sexuální orientaci rodičů. Dle Janebové, Břízové a Velčovské (2013, s. 19), které zkoumaly homosexuální jedince a jejich zkušenosti s opresivním přístupem sociálních pracovníků, řada respondentů záměrně nevedla svoji sexuální orientaci před sociálními pracovníky, aby tak předešli opresivnímu způsobu jednání. Jako důvody nejčastěji tito respondenti uváděli obavu z moralizování ze stran sociálních pracovníků; strach z toho, že by na základě jejich sexuální orientace nebylo dítě svěřeno do jejich péče; obavu z toho, že by sociální pracovnice rozebíraly sexuální orientaci rodičů s dětmi. Drtivá většina respondentů souhlasí s tvrzením, že pomáhající profese jsou profesemi, jejichž posláním je prosazovat a obhajovat práva lidí a sociální spravedlnost bez ohledu na jejich gender, sexuální orientaci a další charakteristiky, přičemž dle většiny respondentů je sociální práce profesí značně ambivalentní, protože na jedné straně má pomáhat lidem a na straně druhé prosazovat sociální normy. Jak uvádí Janebová, Břízová, Velčovská (2013, s. 14) sociální práce částečně vychází z křesťanství, je poskytována některými náboženskými institucemi a jsou k ní nakloněni věřící lidé, tudíž by se mohlo stát, že sociální pracovníci budou prosazovat některé tradiční hodnoty, které budou v rozporu s právy homosexuálních jedinců. Podle většiny respondentů může přispět k opresivnímu jednání sociálních pracovníků neinformovanost či náboženské předsudky. Dle Janebové, Břízové a Velčovské (2013, s. 16) hrozí riziko u sociálních pracovníků, kteří inklinují ke křesťanství, že se mohou dopouštět opresivního jednání u homosexuálně orientovaných lidí. Naopak ty organizace, které aktivně podporují situaci lesbických a žen a gay mužů, se vystavují riziku, že přijdou o finanční prostředky ze stran konzervativních politiků. Většina respondentů souhlasila s tvrzením, že za nepřímou diskriminaci lze považovat tabuizování o lesbických ženách a gay mužích v české sociální práci a z toho vyplývající neznalost této tematiky u

sociálních pracovníků. Dle většiny respondentů je nutné v rámci pomáhajících profesí reflektovat vlastní stereotypy a předsudky a vyvarovat se zjednodušeným soudům daných nevědomostí. Většina respondentů také souhlasila s tím, že na opresivní jednání vůči sexuálními menšinám může mít vliv věk sociálních pracovníků a také to, zda sociální pracovníci pocházejí z venkova či z města. Dle Janebové, Břízové a Velčovské (2013, s. 20) řada homosexuálně orientovaných jedinců předpokládala, že sociální pracovníci mladší věkové kategorie budou jednat tolerantněji a profesionálněji než sociální pracovníci vyšší věkové kategorie. Podle většiny respondentů by Asociace vzdělavatelů v sociální práci ČR měla doformulovat Minimální standard vzdělávání v sociální práci a to takovým způsobem, aby zahrnoval požadavek kritického vzdělávání o sexuálních menšinách v oblasti jejich potřeb či problémů. Janebová, Břízová, Velčovská (2013, s. 18) uvádějí, že Minimální standard vzdělávání v sociální práci se zaměřuje na téma sexuální identity pouze v rámci okruhu sociologie, kde hlavním cílem je, aby si studující osvojili odborné pojmy vztahující se k sexuální identitě.

6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Na základě získaných výsledků z našeho výzkumného šetření si dovoluujeme uvést následující doporučení pro praxi. Z výzkumného šetření vyplývá, že studenti oboru sociální pedagogika projevují zájem o větší zařazení problematiky homoparentality do studijních osnov. Zejména nás zaujala myšlenka jednoho z respondentů, který by uvítal samostatný předmět věnující se homosexuálním rodinám. Vzhledem k tomu, že jsme nenalezli takový či podobný předmět na příbuzných humanitně zaměřených oborech, shledáváme tento návrh jako nereálný. Nehledě na to, že tato myšlenka vyšla z přání pouze jednoho respondenta. V případě, že by se uvažovalo o vytvoření samostatného předmětu o homosexuálních rodinách, bylo by vhodné zopakovat šetření u studentů oboru sociální pedagogika, zda by skutečně stáli o takovýto předmět. Přesto bychom rádi doporučili zařazení této problematiky jako součást předmětů zabývajících se tradičními rodinami, kde by problematice homoparentality byl věnován větší prostor, jak po stránce obsahu, tak i času. Také bychom doporučili zorganizování několika odborných přednášek v průběhu studia, a to za účasti odborníků věnujících se ať už konkrétně této problematice, či obecně sexuálním menšinám, jako jsou Věra Sokolová, Eva Polášková, Olga Pechová či Jiří Hromada. Jako stěžejní témata pro přednášky bychom doporučovali například zmínit dosud proběhlé výzkumy zabývající se problematikou homoparentality, specifika výchovy dítěte v lesbických a gay rodinách, názory tuzemských, ale i zahraničních odborníků, vymezení možných rizik výchovy dítěte v homoparentální rodině, českou i zahraniční politickou situaci vztahující se k dané problematice. Zajímavým přínosem pro studenty by mohly být také zkušenosti a příklady z praxe sociálních pracovníků spolupracujících se sexuálními menšinami doplněné o ukázky antiopresivní sociální práce a zdůraznění důležitosti uvědomění si vlastních předpokladů a stereotypů.

ZÁVĚR

Na závěr si dovoluujeme uvést shrnutí bakalářské práce. Na začátku teoretické části jsme se věnovali psychosexuálnímu vývoji jedince od jeho narození spolu s komponenty, kteří se podílejí na jeho utváření. V další části jsme se zaměřili na homosexualitu – na způsoby, jakými je na ni ve společnosti nahlíženo a na způsoby jejího měření. Zvláštní pozornost jsme věnovali příčinám vzniku homosexuální orientace, zejména na oblast studií zkoumajících genetickou příčinu vzniku. Autoři se shodují, že sexuální orientace (ať už heterosexuální, homosexuální) se nedědí tak jednoduše jako barva očí či krevní skupina, ale že se na ni podílí vícero genů spolu za účasti vlivu prostředí. Konečné objevení genu (genů) pro homosexualitu by mohlo ve společnosti působit kontraproduktivně. Na jedné straně by to mohlo přispět k tomu, že by na homosexualitu nebylo již nahlíženo jako na životní styl, který si jedinec sám zvolí. Na straně druhé by mohla být homosexualita pojímána jako dědičná choroba. (Petr, 2014) V závěru teoretické části jsme se zabývali výchovou dítěte v homoparentální rodině, kde jsme přinesli přehled názorů českých, ale i zahraničních odborníků vztahujících se k této problematice. Zmínili jsme také legislativní ukotvení České republiky upravující práva homosexuálních párů ohledně otázek homoparentality. Blíže jsme vymezili specifika rodin tvořených dvěma ženami či dvěma muži. Na podzim roku 2014 proběhlo v poslanecké sněmovně České republiky hlasování o přijetí zákona, který by umožnil homosexuálním párům, které uzavřeli registrované partnerství, osvojení biologického dítěte svého partnera (Parlamentní listy, 2014). K výše uvedené informaci se nám přesto nepodařilo zjistit další potřebné informace vypovídající o výsledku tohoto jednání.

Praktickou část jsme započali popsáním designu výzkumného šetření. Vymezili jsme výzkumný problém kvantitativního deskriptivního výzkumu, stanovené výzkumné otázky a výzkumné cíle. Pro naše výzkumné šetření jsme se rozhodli zaměřit na studenty oboru sociální pedagogika, jejichž cílovou skupinu v rámci sociální práce mohou tvořit sexuální menšiny. Zajímalo nás, jak studenti oboru sociální pedagogika pohlízejí na homoparentalitu, neboli rodičovství osob stejného pohlaví. Respondenti byli vybráni na základě dostupného výběru. Sběr dat proběhl pomocí dotazníkového šetření, které se skládalo z 36 výrokových škál, u většiny z nich jsme se nechali inspirovat na základě odborných článků a výzkumů Věry Sokolové, Radky Janebové, Terezy Břízové, Ivany Velčovské a Petra Tomeše. Následná analýza dat byla uskutečněna pomocí Testu dobré shody – chí – kvadrát, díky kterému jsme si ověřili statistickou významnost zjištěných pozorovaných

četností. Na základě provedené analýzy dat jsme si odpověděli na stanovené výzkumné otázky. Analýzu dat jsme zakončili interpretací dat, kde prokládáme výsledky našeho výzkumného šetření s teoretickými východisky. V rámci analýzy jsme zaznamenali nepatrné rozdíly v odpovědích respondentů na míru začlenění problematiky homoparentality do některého z vyučujících předmětů. I když se respondenti o problematiku homoparentality vlastní iniciativou nezajímají, projeví velký zájem o její větší zařazení do studijních osnov. Přestože respondenti za nejvhodnější model rodiny považují svazek muže a ženy, nevnímají homosexuální rodiče jako nekompetentní či nežádoucí vzhledem k jejich sexuální orientaci. Dle respondentů je také prospěšnější umístění dítěte do homosexuální rodiny oproti umístění v ústavní péči. Jako jediné riziko vnímali respondenti vystavení dětí negativním důsledkům, jako je odmítání ze strany společnosti či šikana. Respondenti nepovažují muže za nekompetentní rodiče z hlediska jejich pohlaví a není pro ně nijak důležité rozlišovat mezi lesbickým mateřstvím a gay otcovstvím. Podle respondentů by se zastupování zájmů dítěte sociálními pracovníky mělo vztahovat pouze na hodnocení rodičovských kompetencí, nikoliv na sexuální orientaci rodičů, a to zejména na základě toho, že dle respondentů jsou pomáhající profese takovými profesemi, jejichž hlavním cílem je prosazovat a obhajovat práva lidí bez ohledu na jejich gender, sexuální orientaci a další charakteristiky. Přičemž k opresivnímu způsobu jednání dle respondentů může přispět neinformovanost o dané problematice, náboženské předsudky a určité demografické faktory (věk, venkov/město). Respondenti souhlasí s tím, aby Asociace vzdělavatelů v sociální práci ČR doformulovala Minimální standard vzdělávání v sociální práci o takový způsob, aby zahrnoval požadavek kritického vzdělávání o sexuálních menšinách.

V závěru bychom rádi podotkli, že hlavním záměrem této práce bylo upozornit na to, že v praxi můžeme narazit na možné opresivní způsoby jednání sociálních pracovníků se sexuálními menšinami, zejména ohledně problematiky homoparentality. Domníváme se, že tento způsob jednání by mohl být zapříčiněn zejména z důvodu nedostatečné informovanosti sociálních pracovníků, zvláště proto, že tato problematika není dostatečně zakomponována do odborných publikací sociální práce. Rádi bychom také touto prací dali podnět nejen dalším studentům oborů humanitního zaměření, ale také jiným odborníkům, pro další prozkoumání této oblasti, díky kterým by se vyzvedla tato problematika více na světlo sociální práce.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ČADOVÁ, Naděžda, 2014. *Postoje veřejnosti k právům homosexuálů – červen 2014*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
- [2] FREUD, Sigmund, 1997. *Přednášky k úvodu do psychoanalýzy*. Praha: Psychoanalytické nakladatelství J. Kocourek. ISBN 80-901-6019-0.
- [3] DIMITROVÁ, Michaela, 2007. *Jak jsou na tom Češi s tolerancí?* Praha: Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
- [4] HAMER, Dean, 2003. *Geny a osobnost: biologické základy psychiky člověka*. Praha: Portál. ISBN 80-717-8779-5.
- [5] HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ, 2004. *Psychologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-569-1.
- [6] HARTL, Pavel a Helena Hartlová, 2010. *Velký psychologický slovník*. Vyd. 4. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-686-5.
- [7] JANDOUREK, Jan, 2012. *Slovník sociologických pojmů*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3679-2.
- [8] JANEBOVÁ, R., T. BŘÍZOVÁ a I. VELČOVSKÁ, 2013. „Co z těch dětí vyrostete?“ O rizicích oprese sociální práce vůči stejnopohlavním rodičům. *Gender, rovné příležitosti, výzkum*. č. 2, s. 14. ISSN 1213-0028.
- [9] JANOŠOVÁ, Pavlína, 2008. *Dívčí a chlapecká identita*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2284-9.
- [10] KARSTEN, Harmut, 2006. *Ženy – muži*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-145-X.
- [11] KASSIN, Saul, 2007. *Psychologie*. Brno: Computer Press. ISBN 978-802-5117-163.
- [12] KRAUS, Blahoslav, 2008. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-383-3.
- [13] Legalizace adopcí dětí homosexuálními/lesbickými páry – ano, nebo ne?, 2010 *Rodičovství, psychologie, zdraví* [online]. Labusová Eva, © 2006-2014. [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: <http://www.evalabusova.cz/ankety/adopce.php>.
- [14] LEV, Arlene. How Queer! – The Development of Gender Identity and Sexual Orientation in LGBTQ-Headed Families, 2010. *Family Process*, roč. 49, č. 3 [on-

- line]. , 268-290 [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: <https://login.proxy.k.utb.cz/login?url=http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=13&sid=529b7d89-b582-497a-b866-4bdf940dd734%40sessionmgr4003&hid=4206>.
- [15] MAŘÍKOVÁ, M., M. PETRUSEK a A. VODÁKOVÁ et al., 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-164-1.
- [16] MOŽNÝ, Ivo, 2006. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-86429-58-X.
- [17] MÜLLER, Lutz a Anette MÜLLER (et al), 2006. *Slovník analytické psychologie*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-863-5.
- [18] PARLAMENTNÍ LISTY. Nový zákon umožní adopce dětí homosexuálním párů, většina veřejnosti s tím souhlasí. www.parlamentnilisty.cz [online] © 2009 – 2015 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Novy-zakon-umozni-adopce-deti-homosexualnim-parum-vetsina-verejnosti-s-tim-souhlasi-338567>.
- [19] PETR, Jaroslav, 2014. Homosexualita se může dědit. *Lidové noviny*, č. 279, s. 26. ISSN 1213-1385.
- [20] PROCHÁZKA, Ivo. Kulturní a sociální aspekty homosexuality. In: ŠULOVÁ, L., T. FAIT a P. WEISS et al., 2011. *Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví*. Praha: Maxdorf. ISBN 978-80-7345-238-4.
- [21] RADA VLÁDY ČR: Pracovní skupina pro otázky sexuálních menšin, 2007. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády.
- [22] SCHMIDBAUER, Wolfgang, 1994. *Psychologie: lexikon základních pojmů*. Praha: Naše vojsko. ISBN 80-206-0459-6.
- [23] SLEPIČKOVÁ, Lenka a Michaela KVAPILOVÁ BARTOŠOVÁ, 2013. Genderové role v rodině pohledem dětských aktérů. *Gender, rovné příležitosti, výzkum*. č. 1, s. 64. ISSN 1213-0028.
- [24] SOKOLOVÁ, Věra, 2009. Otec, otec a dítě: Gay muži a rodičovství. *Sociologický časopis*, roč. 45, č. 1, 115-145 [online]. [cit. 2015-02-16]. Dostupné z:

http://sreview.soc.cas.cz/uploads/17508c1633916521de028b77d8493284090cb42f_517_SokolovaSC2009-1.pdf.

- [25] SEDLÁČKOVÁ, Anna a Lenka ŠULOVÁ. Lesbické rodiny a jejich specifické znaky. In: ŠULOVÁ, L., T. FAIT a P. WEISS et al., 2011. *Výchova k sexuální reprodukčnímu zdraví*. Praha: Maxdorf. ISBN 978-80-7345-238-4.
- [26] TOMEŠ, Petr. Adopce dětí homosexuálními páry se ve světě považuje za zcela normální, 2010. *Britské listy* [online]. [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/51232.html>.
- [27] TRAMPOTOVÁ, Olga. Homosexuálové a adopce, 2011. *Psychologie.cz* [online]. [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: <http://psychologie.cz/homosexualove-adopce/>.
- [28] WEISS, Petr. Homosexualita jako variace lidské sexuality. In: ŠULOVÁ, L., T. FAIT a P. WEISS et al., 2011. *Výchova k sexuální reprodukčnímu zdraví*. Praha: Maxdorf. ISBN 978-80-7345-238-4.
- [29] WEISS, Petr. Sexuální chování české populace. In: ŠULOVÁ, L., T. FAIT a P. WEISS et al., 2011. *Výchova k sexuální reprodukčnímu zdraví*. Praha: Maxdorf. ISBN 978-80-7345-238-4.
- [30] WEISS, Petr, 2008. *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika a léčba*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-807367-419-9.
- [31] WEISS, Petr et al., 2010. *Sexuologie*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2492-8.
- [32] ZVĚŘINA, Jaroslav, 2003. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno: CERM. ISBN 80-7204-264-5.

SEZNAM GRAFŮ

Graf I: Zájem studentů o problematiku homoparentality.....	51
Graf II: Zastoupení homoparentality ve studijních osnovách oboru sociální pedagogika.....	52
Graf III: Zařazení situace leseb a gayů v rámci teorie a praxe oboru sociální pedagogika.....	53
Graf IV: Zájem o větší zařazení homoparentality do studijních osnov oboru sociální pedagogika.....	54
Graf V: Požadavek výuky antiopresivní sociální práce se sexuálními menšinami v rámci oboru sociální pedagogika.....	55
Graf VI: Názor studentů oboru sociální pedagogika na svazek muže a ženy jako nejvhodnější model rodiny.....	56
Graf VII: Názor studentů oboru sociální pedagogika na vytvoření pohlavních vzorů jako výchovný úkol rodičů.....	57
Graf VIII: Názor studentů oboru sociální pedagogika na rodiče tvořené mužem a ženou jako jediný zdroj vytvoření pohlavních vzorů pro dítě.....	58
Graf IX: Vliv rodinných procesů či rodinné struktury na prospívání dítěte z pohledu studentů oboru sociální pedagogika.....	60
Graf X: Názor studentů oboru sociální pedagogika na heteronormativní nátlaky vůči homosexuálním jedincům.....	61
Graf XI: Názor studentů oboru sociální pedagogika na stigmatizující českou společnost vůči homosexuálním jedincům.....	62
Graf XII: Názor studentů oboru sociální pedagogika na nekompetentnost homosexuálních jedinců k rodičovství.....	63
Graf XIII: Názor studentů oboru sociální pedagogika na homosexuální orientaci jakožto osobnostní patologii.....	64
Graf XIV: Názor studentů oboru sociální pedagogika na existenci vztahu mezi sexuální orientací rodičů a zdravým vývojem dítěte.....	65
Graf XV: Názor studentů oboru sociální pedagogika na přítomnost rizik negativních důsledků u dětí homosexuálních rodičů.....	66
Graf XVI: Názor studentů oboru sociální pedagogika na nejistou sexuální orientaci dětí homosexuálních rodičů.....	67

Graf XVII: Názor studentů oboru sociální pedagogika na riziko vzniku vývojových poruch a nejistou genderovou identitu u dětí homosexuálních rodičů.....	68
Graf XVIII: Názor studentů oboru sociální pedagogika na homosexuální jedince ve vztahu zneužívání a týrání dětí oproti ostatním populacím.....	69
Graf XIX: Názor studentů oboru sociální pedagogika na nepřírozenost a nedůležitost mužů v roli rodičů oproti ženám.....	70
Graf XX: Názor studentů oboru sociální pedagogika na větší způsobilost a přirozenost mateřské role žen oproti mužům.....	71
Graf XXI: Názor studentů oboru sociální pedagogika na nezájem o rodičovství ze strany gay mužů.....	72
Graf XXII: Názor studentů oboru sociální pedagogika na důležitost rozlišování mezi lesbickým mateřstvím a gay otcovstvím.....	73
Graf XXIII: Názor studentů oboru sociální pedagogika na vnímavost společnosti o přirozenějším lesbickém manželství oproti gay otcovství.....	74
Graf XXIV: Názor studentů oboru sociální pedagogika na lesbické ženy jakožto bezpečnější pečovatelky než gay muži.....	75
Graf XXV: Názor studentů oboru sociální pedagogika na prospěšnost umístění dítěte do homoparentální rodiny oproti ústavní péči.....	76
Graf XXVI: Názor studentů oboru sociální pedagogika na rovnocennost homosexuální a heterosexuálních jedinců v oblasti rodičovských kompetencí.....	77
Graf XXVII: Názor studentů oboru sociální pedagogika na rovnocennost homosexuálních a heterosexuálních rodičů v oblasti prospívání dětí.....	78
Graf XXVIII: Zaměření sociálních pracovníků na rodičovské schopnosti, nikoliv na sexuální orientaci rodičů z pohledu studentů oboru sociální pedagogika.....	79
Graf XXIX: Názor studentů oboru sociální pedagogika na výkon práce pomáhajících profesí bez sexuálních předsudků.....	80
Graf XXX: Názor studentů oboru sociální pedagogika na ambivalentní povahu sociální práce.....	81
Graf XXXI: Názor studentů oboru sociální pedagogika na opresivní způsob jednání sociálních pracovníků z důvodu neinformovanosti či náboženských předsudků.....	82
Graf XXXII: Názor studentů oboru sociální pedagogika na neznalost problematiky sociálních pracovníků z důvodu její tabuizace v sociální práci.....	83

Graf XXXIII: Názor studentů oboru sociální pedagogika na potřebu reflektování vlastních stereotypů a předsudků v sociální práci.	84
Graf XXXIV: Vliv věku sociálních pracovníků na opresivní jednání vůči sexuálním menšinám z pohledu studentů oboru sociální pedagogika.	85
Graf XXXV: Vliv venkovského či městského původu sociálních pracovníků na opresivní způsoby jednání vůči sexuálním menšinám z pohledu studentů oboru sociální pedagogika.	86
Graf XXXVI: Názor studentů oboru sociální pedagogika na doformulování Minimálního standardu vzdělávání v sociální práci o kritickém vzdělávání o sexuálních menšinách v oblasti jejich potřeb či problémů.	88

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., Naše společnost 5. – 12. 3. 2007, 1046 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.....	30
Tabulka 2: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., Naše společnost 5. – 12. 3. 2007, 1046 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.....	30
Tabulka 3: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., Naše společnost 2. – 9. 6. 2014, 1049 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.....	31
Tabulka 4: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., Naše společnost, 2. – 9. 6. 2014, 1049 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.....	36
Tabulka 5: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., Naše společnost, 10. – 17. 10. 2005, 1075 respondentů starších 15 let, kvótní výběr.....	37
Tabulka 6: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 1.....	52
Tabulka 7: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 2.....	53
Tabulka 8: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 3.....	54
Tabulka 9: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 4.....	55
Tabulka 10: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 5.....	56
Tabulka 11: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a stanovení chí – kvadrátu pro výrok č. 6.....	57
Tabulka 12: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 7.....	58
Tabulka 13: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 8.....	59
Tabulka 14: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 9.....	60
Tabulka 15: Pozorovaná četností, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 10.....	61
Tabulka 16: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 11.....	62
Tabulka 17: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 12.....	63
Tabulka 18: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 13.....	64
Tabulka 19: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 14.....	65
Tabulka 20: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 15.....	66
Tabulka 21: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 16.....	67

Tabulka 22: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 17.	68
Tabulka 23: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 18.	69
Tabulka 24: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 19.	70
Tabulka 25: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 20.	71
Tabulka 26: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 21.	72
Tabulka 27: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 22.	73
Tabulka 28: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 23.	74
Tabulka 29: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 24.	75
Tabulka 30: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 25.	77
Tabulka 31: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 26.	78
Tabulka 32: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 27.	79
Tabulka 33: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 28.	80
Tabulka 34: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 29.	81
Tabulka 35: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 30.	82
Tabulka 36: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 31.	83
Tabulka 37: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 32.	84
Tabulka 38: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 33.	85
Tabulka 39: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 34.	86
Tabulka 40: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 35.	87
Tabulka 41: Pozorovaná četnost, očekávaná četnost a chí – kvadrát pro výrok č. 36.	88

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník.....	106
----------------------------	-----

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vážení studenti,

Jsem studentkou 3. ročníku oboru sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. V rámci bakalářské práce se zabývám tím, jak studenti oboru sociální pedagogika pohlíží na homoparentalitu, neboli rodičovství osob stejného pohlaví. Následující dotazník je určen pro studenty 3. ročníku prezenční a kombinované formy a je tvořen 36 škálovými výroky. Prosím o svědomité vyplnění dotazníku, kde u každého výroku na škále 1-5 zakroužkujete, jak moc s daným výrokem souhlasíte/nesouhlasíte. Výsledky budou zcela anonymní a budou využity pouze pro účely této práce.

Děkuji za Váš čas.

Andrea Koželová

Vyplňte a zakroužkujte prosím následující informace:

Přehled škálového hodnocení	
1	Nesouhlasím
2	Spíše nesouhlasím
3	Nevím
4	Spíše souhlasím
5	Souhlasím

Jsem studentem/studentkou...ročníku, *prezenční/kombinované* formy oboru sociální pedagogika.

1. Zajímám se o problematiku homoparentality (např. formou čtení odborných/neodborných článků, diskuzí na internetu apod.).	1	2	3	4	5
2. V rámci oboru sociální pedagogika byla v některém z předmětů tato problematika probírána.	1	2	3	4	5
3. V rámci oboru sociální pedagogika se o situaci leseb a gayů diskutuje z hlediska teorie či praxe.	1	2	3	4	5
4. Chtěl/a bych, aby tato problematika byla v rámci oboru sociální pedagogika více zařazena do studijních osnov.	1	2	3	4	5
5. V rámci oboru sociální pedagogika by měly být vyučovány praktické způsoby aplikace antiopresivní sociální práce při komunikaci se sexuálními menšinami. (Antiopresivní = spravedlivé, bez utlačování, omezování svobody, bez znevýhodňování, diskriminování a blokování jiných osob)	1	2	3	4	5
6. Za nejvhodnější model rodiny považuji svazek muže a ženy s jejich přirozenými rolami a jejich vzájemnou schopností se navzájem doplňovat.	1	2	3	4	5
7. Jedním z výchovných předpokladů rodičů je sloužit jako vzor pro vytvoření role dospělého muže či ženy.	1	2	3	4	5
8. Děti ke svému zdravému vývoji potřebují ženský a mužský vzor, který může dítěti dát pouze muž a žena.	1	2	3	4	5
9. Předurčení prospěchu dětí přispívají rodinné procesy (kvalita rodičovství, rodinné vztahy), nikoliv rodinná struktura (počet, pohlaví, sexualita).	1	2	3	4	5
10. Homosexuálové jsou v české společnosti vystaveni heteronormativním tlakům a bariérám. (Heteronormativita = názor, že heterosexuality je jediná normální sexu-	1	2	3	4	5

ální orientace)					
11. Česká společnost stigmatizuje homosexuály, „nutí“ je cítit se provinile či zpochybňovat správnost svých rodičovských tužeb.	1	2	3	4	5
12. Homosexuální rodiče jsou vzhledem ke své sexuální orientaci nežádoucí či nekompetentní.	1	2	3	4	5
13. Homosexuální orientace je osobnostní patologií, její nositelé nejsou způsobilí k rodičovství a ohrožují zdravý vývoj svých dětí.	1	2	3	4	5
14. Existuje vztah mezi sexuální orientací rodičů a zdravým emočním psychosociálním a behaviorálním vývojem dítěte.	1	2	3	4	5
15. Děti homosexuálních rodičů jsou vystaveny větším rizikům různých negativních důsledků (odmítání ze strany společnosti, šikana).	1	2	3	4	5
16. Děti vychovávané v homosexuální rodině jsou nejisté vlastním sexuálním konceptem a budoucí sexuální orientací.	1	2	3	4	5
17. Děti vychovávané v homosexuální rodině jsou ohroženy vývojovými poruchami a mají problém se svou genderovou identitou.	1	2	3	4	5
18. Homosexuálové mají mnohem větší procento zneužití a týrání dětí než ostatní populace.	1	2	3	4	5
19. Muži jsou z podstaty svého pohlaví méně přirození či méně důležití rodiče než ženy.	1	2	3	4	5
20. Ženy jsou biologicky způsobilejší k rodičovství než muži a jejich mateřská role je přirozená.	1	2	3	4	5
21. Gay muži o děti nestojí, nebo o ně stojí méně než lesbické ženy.	1	2	3	4	5
22. Je důležité rozlišovat mezi lesbickým mateřstvím a gay otcovstvím.	1	2	3	4	5
23. Mateřství lesbických žen je společností vnímané za přirozenější než gay otcovství.	1	2	3	4	5
24. Lesby jsou považovány za bezpečnější pečovatelky než gayové, u kterých se předpokládá rizikovitost sexuálního zneužití dětí.	1	2	3	4	5
25. Výchova dítěte v homosexuální rodině je pro dítě prospěšnější než výchova v ústavní péči.	1	2	3	4	5
26. Gayové a lesby jsou stejně kompetentními rodiči jako heterosexuálové a jejich rodiny stejně hodnotným a dobrým výchovným zařízením.	1	2	3	4	5
27. Děti vychovávané rodiči stejného pohlaví si vedou stejně dobře jako děti vychovávané heterosexuálními rodiči.	1	2	3	4	5
28. Zastupování zájmů dítěte sociálními pracovníky by se mělo vázat pouze ke zkoumání kompetencí péče o děti, nikoliv k sexuální orientaci rodičů.	1	2	3	4	5
29. Pomáhající profese jsou profesemi, jejichž posláním je prosazovat a obhajovat práva lidí a sociální spravedlnost bez ohledu na jejich gender, sexuální orientaci a další charakteristiky.	1	2	3	4	5
30. Sociální práce je profesí značně ambivalentní, protože má na jedné straně pomáhat lidem, ale na straně druhé má prosazovat sociální normy.	1	2	3	4	5
31. Za opresivní (neprofesionální) jednání sociálních pracovníků může přispět neinformovanost o problematice či náboženské předsudky.	1	2	3	4	5
32. Za nepřímou diskriminaci lze považovat „mlčení“ o lesbách a gayích v české sociální práci a z toho vyplývající neznalost této tematiky u konkrétních pracovníků.	1	2	3	4	5
33. V rámci pomáhajících profesí je nutné reflektovat vlastní stereotypy a předsudky a vyvarovat se zjednodušeným soudům daných nevědomostí.	1	2	3	4	5
34. Věk sociálních pracovníků může mít vliv na opresivní jednání vůči sexuálním menšinám.	1	2	3	4	5

35. To, zda sociální pracovníci pocházejí z venkovského/městského prostředí, může mít vliv na opresivní jednání vůči sexuálním menšinám.	1	2	3	4	5
36. Asociace vzdělavatelů v sociální práci ČR by měla doformulovat Minimální standard vzdělávání v sociální práci takovým způsobem, aby zahrnoval požadavek kritického vzdělávání o sexuálních menšinách v oblasti jejich potřeb či problémů.	1	2	3	4	5

Zde je prostor pro váš komentář:

.....

.....

.....

.....

.....